

ოლე

მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთის“ გამოცემა

The Literary Magazine OLE

ჟურნალი გამოდის 2004 წლის ივნისიდან
ISSN 1512-3995

ოლე – ბრყენა, გინა მოგრძე ტყე ველთა შუა
სულხან საბა

ოლე – ახომი საჩრდილობლად დატოვებული
ხე

ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი

ოლე – გიორგი ლეონიძის პოეტური შედეგები

მთავარი რედაქტორი

აკაკი დაუშვილი

რედაქტორები

ფარნა რაინა
ნუნუ ძამუკაშვილი

მხატვრული რედაქტორი

სოფიო ქელიძე

მისამართი: 2200 თელავი
ერეკლე II-ის გამზირი №6
III სართული
მობ: 555 46 44 29
მწერალთა ასოციაცია
„ლიტერატურული კახეთი“
მობ: 558 48 24 80

მასალების გამოგზავნა შეგიძლიათ
ელექტრონული ფოსტით
E-mail: akakidau@mail.ru

ჟურნალ „ოლეს“ წინა ნომრების წაკითხვა
შეგიძლიათ საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკის საიტზე www.nplg.gov.ge —
ციფრული ბიბლიოთეკა „ივერიელის“
ვებგვერდზე.

„ოლეს“ რედაქციაში შემოსული მასალა
არ რეცენზირდება და ავტორს არ უბრუნდება

ჟურნალი „ოლე“ გამოიცემა თელავის მუ-
ნიციპალიტეტის მერიის (მერი ბატონი **ლევან
ანდრიაშვილი**), თელავის მუნიციპალიტეტის
საკრებულოს (თავმჯდომარე ბატონი **თენგიზ
მთვარელიშვილი**) მხარდაჭერით.

დაიბეჭდა გამოცემლობა „მერილინაში“

გარეკანის პირველ გვერდზე გიორგი ლეონიძის
პოსტერი. მხატვარი სოფიო ქელიძე

№6(71), 2024

დეკემბერი

გამოდის სამ თვეში ერთხელ

„ოლე“ ლიტერატურული ჟურნალი

შინაარსი

ჟურნალი „ოლე“ - 20

2. მილოცვაში. საქართველოს მწერალთა
კავშირი, გიორგი ალადაშვილი, ლევან
ანდრიაშვილი, თენგიზ მთვარელიშვილი,
რევაზ მიშველაძე, დავით თედორაძე,
ავთანდილ ბერიძე

მხატვრული ლიტერატურა

6. ზარნა რაინა. ლექსები

16. ელვაჯა თავაძე. ამომასუნთქე...
მოთხრობა

19. თინათინ თელავალი. ლექსები

22. ნინო მგახალი. სიღნაღ-ალა. მოთხრობა

26. გიორგი გიგაური. ლექსები

28. ანი რაინაშვილი. ორი მინიატურა

30. ნათელა ჟურციკიძე. ლექსები

ქრისტიანული პოეზია

32. ელდარ ჭიჭინაშვილი. ლექსები

გავერცხვისთვის საკითხავი

37. ნუნუ კამუკაშვილი. ლექსები

ვუზრუნდებით დაგეჟდის

39. ლევან სანიკიძე. 160 წლის ერისუფალი
კვლავ ითხოვს ერის მსახურად
მოსვლას

კრიტიკა-პუბლიცისტიკა

44. როინ ჭიკაძე. გურამ დორინაშვილი —
ქართული სიტყვის პაპა ანუ ინტონაციური
ოპუსები გურამ დორინაშვილის თხზულებათა
ენისა

45. თამო ჭანსაძე. წმინდა ნინოს სახე-
კონცეპტი ქართულ პოეზიაში

51. ზაალ ზოტაძე. ლექსი ვიყავ და
ლექსს ვწერდი

56. იამფა არველაძე-ხაჭაპურიანი. გრიგოლ
რობაქიძე და საქართველო

60. მარიამ ანჯაფარიძე. პროლეტარული
მწერლობა და „ბედნიერი ქვეყნის მითი“

ჟურნალ „ოღე“ შემოქმედებით კოლეჟტივის

ბატონებო!

საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობა ღრმა პატივისცემით მოგესალმებით და გილოცავთ დიდმნიშვნელოვან თარიღს თქვენი და ჩვენი ჟურნალის ცხოვრებაში – დაარსების 20 წლისთავს.

ოცი წელი გასულა მას შემდეგ, რაც კახთბატონის სატახტო ქალაქში გამოსვლა დაიწყო „ოღემ“ და თავისი არსებობით დაამტკიცა, რომ მიუხედავად მირიადი დაბრკოლებისა და წინააღმდეგობისა, მის მიმართ გამორჩენილი უსამართლობისა და უსულგულობის მიუხედავად, გამონახა თავისი ნიშა თანამედროვე ქართულ სალიტერატურო პერიოდიკაში, მყარად დამკვიდრდა ქართველი მკითხველის ცნობიერებაში, როგორც ძალზე საინტერესო, ყურადსაღები ორგანო ქართული მწერლობისა, რომლის გარეშე ახლა უკვე წარმოუდგენელია დიდი, უძველესი შემოქმედებითი ტრადიციების მქონე თელავის სულიერი გინა კულტურული ცხოვრება.

ყოველივე ამას თქვენ მიღწიეთ ყოველდღიური უმძიმესი შრომითა და რუდუნებით, იმის უმტკიცესი გააზრებით, რომ „ოღე“, სხვა ლიტერატურულ ჟურნალ-გაზეთებთან ერთად, ძალზე სჭირდება თქვენი საესავი სამშობლოს აწმყოს და განსაკუთრებით კი მის მომავალს, ძალზე სჭირდება ქართველ ახალგაზრდობას, რათა მან სწორად გაიაზროს, თუ რა დიდი ლიტერატურული ტრადიციების მქონე ქვეყანა ვართ, ქვეყანა, რომელიც მხარს უსწორებს ჩვენზე მრავალრიცხოვანი ქვეყნების ლიტერატურებს...

ყოველივე ამას ჩინებულად ართმევთ თავს, რისთვისაც დიდ მადლობას და პატივისცემას იმსახურებთ ყველასგან, ვინც იცის ქართული სიტყვის ფასი, ამ სიტყვის ქურუმთა ფასი...

კვლავაც ასე, დაუღლეოდ, მუხლჩაუხრელად ემსახურეთ მშობელ ქვეყანას, მშობელ ხალხს, მშობლიურ მწერლობას, რათა „ოღე“ მარტოხე კი არ იყოს, არამედ საყოველთაო სიყვარულით გარემოცული ჟურნალი, ისეთი ჟურნალი, პატარა კახის ხსოვნას და თავყვანისცემას რომ ეკადრება.

უფალს ებარებოდეთ, ჩვენო ძვირფასებო!

საქართველოს მწერალთა კავშირი

ჟურნალ „ოღე“-ს გამოცემას ოცწლიანი ისტორია აქვს

მსურს, ჩემი ღრმა პატივისცემა გამოვხატო ლიტერატურულ ჟურნალ „ოღე“-ს შემოქმედებითი გუნდის მიმართ და მოგილოცოთ ჟურნალის დაარსებიდან 20 წლის იუბილე.

საამაყო, რომ ადგილობრივი ლიტერატურულ ჟურნალ „ოღე“-ს გამოცემას უკვე ოცწლიანი ისტორია აქვს, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია მკითხველი საზოგადოების ლიტერატურისადმი სიყვარულის გაღვივებისა და ცნობადობის ამაღლებისათვის.

მოხარული ვარ, რომ მერგო პატივი, ჟურნალის საიუბილეო თარიღზე, ჩემი გულწრფელი დამოკიდებულება გამომეხატა თითოეული იმ ადამიანის მიმართ, ვინც უდიდესი ერთუზიანობითა და რუდუნებით დგანან ქართული სიტყვის სამსახურში და ენერგიას არ იშურებენ საზოგადოების ლიტერატურასთან დაახლოების საქმეში.

გისურვებთ წარმატებას შემოქმედებითი გუნდის თითოეულ თანამშრომელს, რომელიც ორი ათეული წელია უმურველად იღვწის და ერთგულად ემსახურება ქართული ლიტერატურული გამოცემის შექმნას. გაფასებთ და გისურვებთ მრავალი საინტერესო ინიციატივის განხორციელებას შემოქმედებით საქმიანობაში.

გიორგი ალადაშვილი

კახეთის მხარეში სახელმწიფო რწმუნებული

ვაგრძელებთ ჟურნალის მხარდაჭერას

ჟურნალ „ოლეს“ შემოქმედებით გუნდს ვულოცავ საიუბილეო თარიღს. თელავის მუნიციპალიტეტის გამორჩეულ, ლიტერატურულ ჟურნალს, რომელსაც არაერთი ერთგული მკითხველი ჰყავს. ყოველი ნომრის გამოსვლას მუნიციპალიტეტის მასშტაბით ლიტერატურის, ისტორიისა და რელიგიის მოყვარული ასობით ადამიანი მოუთმენლად ელის.

ციფრული სამყაროს ეპოქაში, მუნიციპალიტეტის მერიისათვის მნიშვნელოვანია, რომ თელავში არსებობდეს ბეჭდური მედია. სწორედ ამიტომ, ჩვენ ვაგრძელებთ ჟურნალის მხარდაჭერას.

ჟურნალ „ოლეს“ ვუსურვებ წარმატებას და ერთგულ მკითხველთა სიმრავლეს.

ლევან ანდრიაშვილი

თელავის მუნიციპალიტეტის მერი

3

20 წელი ლიტერატურული გამოცემისთვის მთელი ეპოქაა

თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს სახელით ჟურნალ „ოლეს“ რედაქციას დიდი პატივისცემით გილოცავთ ჟურნალის დაარსებიდან 20 წლის საიუბილეო თარიღს, რომელიც ლიტერატურული გამოცემისთვის მთელი ეპოქაა.

„ყოველი ახალი მოთხრობის წაკითხვის შემდეგ, ხდები უკეთესი, ვიდრე იყავი“, – ეს გენიალური სიტყვები გურამ დოჩანაშვილს ეკუთვნის. ლიტერატურა, მწერლობა არის კომუნიკაციის განსაკუთრებული აქტი მწერალსა და მკითხველს შორის. ის ერის ტიკვილისა თუ სიხარულის, ერთმანეთთან ჩვენი სათქმელის ჩამოყალიბების უნიკალური შესაძლებლობაა. ლიტერატურას ამავე დროს შეუცვლელი როლი აქვს მომავალი თაობების სულიერი და ინტელექტუალური განვითარების საქმეში.

თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ჟურნალი „ოლე“ ამ მისიას ასრულებს და ამავე დროს თავისი ნვლილი შეაქვს ჩვენი ეროვნული თვითმყოფადობის შენარჩუნების საკითხში.

გისურვებთ, რომ კიდევ დიდი ხნის განმავლობაში ისმოდეს თქვენი სიტყვა.

თინათინ მთვარელიძე

თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარე

ჭაშმარიტად, დიდი ილიას ღირსეული შთამომავლები

ძვირფასო მოგებობებო! მოგესხენებათ, საქართველოში ლიტერატურული პრესის მძიმე მდგომარეობა. შეიძლება, თამამად ითქვას, რომ ეგრეთწოდებულმა ფეისბუქმა შეიწოვა, ისედაც უსახსროდ დარჩენილი ჩვენი ჟურნალები და გაზეთები.

ასეთ ვითარებაში, რამოდენიმე ლიტერატურული ჟურნალი და გაზეთი ჯერ, ისევ, ფეთქავს და ახერხებს მკითხველს ტრადიციულად მიანოდოს თუ, რამ, ღირებული იქმნება ჩვენს მწერლობაში.

მათ შორის, უპირველესია ჩემი საყვარელი ჟურნალი „ოლე“, რომლის სახელოვანი გზაც განათებულია ერის სამსახურისა და მაღალი პროფესიონალიზმის შუქით.

მწერლობაში კვალის გასაველებად და მკითხველის ყურადღების მოსაპოვებლად 20 წელი ცოტა როდია.

ჩემი მოკვალეული შექება რა მოსატანია, იმასთან შედარებით, რომ ლიტერატურულ ორგანოთა რესპუბლიკურ კონკურსზე, უკანასკნელ წლებში, „ოლემ“ ექვსჯერ გაიმარჯვა.

მივმართავ, ჩემთვის უაღრესად ძვირფას „ოლეს“ სარედაქციო კოლექტივს და ავტორთა სახელოვან შემადგენლობას: გილოცავთ 20 წლის იუბილეს: ამ ხნის განმავლობაში, თქვენ არ-

აერთი, ღირსეული სახელი შემატეთ მწერლობას და დაამტკიცეთ, რომ ჭეშმარიტად, დიდი ილიას შთამომავლები ბრძანდებიან. „მაგრად დეგო, მეგობრებო!“ ფეხზე ადგომით ვსვამ თქვენს სადღეგრძელოს!..

რევაზ მიშველაძე

*რუსთაველის პრემიის ლაურეატი,
საქართველოს მწერალთა კავშირის თანათავჯდომარე*

4

„ოლეს“ დიდი მისია აკისრია

**მწერალთა ასოციაცია „ლიტერატურული კახეთის“ თავმჯდომარეს,
ბატონ ფარნა რაინას
ჟურნალ „ოლეს“ მთავარ რედაქტორს,
ბატონ აკაკი დაუშვილს**

ძვირფასო ბატონებო, მაქვს პატივი მოგილოცოთ ჟურნალ „ოლეს“ დაფუძნების საიუბილეო თარიღი.

„ოლეს“ დიდი მისია აკისრია ქართული მწერლობის განვითარებისა და ეროვნული ფასეულობების შენარჩუნება-აღორძინების საქმეში.

თელავი ხომ ისედაც მდიდარი ლიტერატურული ტრადიციებისა და მწიგნობრების ქალაქია. დაარსებისთანავე, ჟურნალი „ოლე“ გახდა ჭეშმარიტი საზოგადოებრივი და მხატვრული სიტყვის ალამდარი. ჩემი მხრივ, მადლობელი ვარ გიორგი ლეონიძისა და პრემია „ოლეს“ ლაურეატობის გამო. გულწრფელი, უკიდვანო სიყვარულით მიყვარს კახეთი თავისი ისტორიითა და ლიტერატურული ცხოვრებით. ასე მგონია, მწერლობაში მეც აქ ავიდგი ფეხი, რამეთუ პირველად აქ ვიბეჭდებოდი, აქაურ ლიტერატურულ ცხოვრებაში ვღებულობდი მონაწილეობას. „ოლეს“ გამგეობის წევრთაგან დაძმური ურთიერთობა მქონდა ბრწყინვალე პოეტთან – ზინა სოლომნიშვილთან, ხოლო უაღრესად განათლებული მწერალი და მეცნიერი, საქართველოს და, განსაკუთრებით, კახეთის ისტორიის ძირისძირამდე მცოდნე გიორგი ჯავახიშვილი ჩემი უახლოესი მეგობარი იყო.

ჩემი კახეთის და სრულიად საქართველოს საკეთილდღეოდ, ჟურნალ „ოლეს“ მინდა ხანგრძლივი მოღვაწეობა ვუსურვო. ხოლო იმ ადამიანებს, ვინც ჟურნალს სიცოცხლე შეუნარჩუნა, უპირველესად კი თქვენ, ბატონო ფარნა და ბრწყინვალე მწერალსა და რედაქტორს – აკაკი დაუშვილს, ბათუმელი მწერლების სახელით გულწრფელ მადლობას მოვახსენებ.

გაუმარჯოს ჟურნალ „ოლეს“!

ლავით თაღორაძე

*საქართველოს მწერალთა შემოქმედებითი კავშირის
აჭარის ორგანიზაციის თავმჯდომარე,
აჭარის უმაღლესი საბჭოს წევრი*

გვეამაყებით და გვეიბედებით!

ჩვენო ძვირფასო კოლეგებო და თანამოკალმენო, 2025 წელი დაგვიდგა, ისტორიის ურთულეს ეპოქაში გვიხდება დღეს ცხოვრება, ურთულესი ყველა გაგებით, რამდენადაც არა და არ დამშვიდდა მშფოთვარე მსოფლიო. სისხლისა და დენტის სუნი კვლავ ტრიალებს ჩვენს ირგვლივ. მაგრამ ქართველ კაცს მაინც ყოველთვის იმედით უცხოვრია და უკეთესი მომავლის იმედით, ხმალიც არა-

სოდეს ჩაუგია ქარქაშში, თავის გადარჩენასთან ერთად საკუთარი კულტურის გადარჩენისთვისაც ძალა და ენერგია არ დაუზოგავს.

ქართველი კაცისათვის კულტურაში უპირველესად ასოცირდება ჩვენი თვითმყოფადი 15 საუკუნოვანი ეროვნული მწერლობა, რომელიც გვაიმედებს, რომ რუსთაველის, გურამიშვილის, ვაჟას, აკაკის, ილიას, გალაკტიონის და სხვათა მრავალთა შემქმნელი ერი არასოდეს გადაშენდება. დღეს, როდესაც ბევრი თავის გადარჩენისათვის იბრძვის, გადასარჩენი გვაქვს თვით ქართული ეროვნული მწერლობაც, რომელშიც თვითგადარჩენის ინსტიქტი უფრო მეტია, ვიდრე მის მიმართ ნამდვილი სახელმწიფოებრივი მიდგომა. მაგრამ მიუხედავად ამისა, მაინც, ქართული მწერლობა ქართველი ერის სამსახურშია, რამეთუ „სულის ინჟინრებს“ ძალუძთ ადამიანების სულიერი სამყაროს გარდაქმნა, ბიძგი მისცენ – ურწმუნოთ დანახონ, რომ თეთრი თეთრია და შავი – შავი. „ღია თვალებით ბრძებს“ აჩვენონ ჭეშმარიტების გზით მავალთა სიღიადე.

სწორედ ასეთ გზა-შარას ადგას ახლა უკვე ჭაბუკურ ასაკში შესული ჩვენი სულის მარადიული თანამგზავრი, ქართული მწერლობის ერთგული მსახური და სალიტერატურო ჟურნალებში ერთ-ერთი გამორჩეული, ჩვენი საყვარელი ჟურნალი „ოლე“, რომელსაც 20 წელი შეუსრულდა და ქართველ მკითხველთა უდიდესი სიყვარული მოიხვეჭა.

ურთულესი გზა განვლო ჟურნალმა „ოლემ“, ადვილი არაა დღეს, „თანამედროვე აზროვნების“ ადამიანებში, გააღვივო ის ჩამქრალი ნაღვერდალი, რომელიც თითქოს შთანთქა კომპიუტერულმა ეპოქამ და მკითხველ საზოგადოებას ისევ იმ დოზით მიაწოდო ქართული სიტყვის მაღლი და ძალა, რომელიც დღემდე მოჰყვება და დიდი ძალისხმევით შემოაბრუნო მკითხველი გაზეთის, ჟურნალისა თუ წიგნის სიყვარულისკენ და შენი სიტყვის მარგალიტებით დაუბრუნო ის, რაც თითქოს დაიკარგა, მაგრამ არ გამქრალა.

ამ დიდი საშვილიშვილო საქმის სამსახურშია ჩვენი საყვარელი ჟურნალი „ოლე“, რომელიც ტრადიციულად, ქართული სიტყვის ოსტატთა ნაღდი შემოქმედებით – პოეზიით, პროზით, პუბლიცისტიკით იზიდავს ფართო მკითხველს და უანგაროდ დგას ქართველი ერის სამსახურში. ძნელია ჩამოთვალო ყველა ის მწერალი თუ პოეტი, რომელთა შემოქმედება ამაღლებს ამ ჟურნალის ავტორიტეტს, მაგრამ ერთი კი ცხადია, ბევრი მათგანი აკადემიური დონისაა და ქართულ საქმეს ემსახურებიან. ისინი კი დიდი ძალისხმევით ერთიანობაში მოჰყავს სარედაქციო საბჭოს, რომელსაც ერთგულად უძღვებიან ჩვენი საიმედო თანამოკალმეები – შესანიშნავი პროზაიკოსი აკაკი დაუშვილი, პოეტი თინათინ მრელაშვილი, პოეტი ნუნუ დამუკაშვილი, მხატვრული რედაქტორი სოფიო ჭელიძე და უბერებელი ფარნა რაინა, ნაღდი პოეტი, თელავის საპატიო მოქალაქე, მრავალი ლიტერატურული პრემიის ლაურეატი.

ჟურნალი „ოლე“ ერთი რიგითი, ჩვეულებრივი ჟურნალი რომ არაა, ამაზე ისიც მეტყველებს, რომ საქართველოს კულტურის სამინისტროს მიერ გამოცხადებულ კონკურსებში იგი ექვსჯერ გახდა გამარჯვებული, რაც დასტურია იმისა, რომ იგი ნამდვილი ფლაგმანია ქართულ სალიტერატურო ჟურნალებს შორის.

გვეამაყებით, ჩვენო „ოლელებო“, გვეამაყებით იმიტომ, რომ ჭეშმარიტ გზას ადგახართ, ქართული მწერლობის სიყვარულში იწვით და როგორც ფოლადი ინრთობა ცეცხლში, ასე შემოქმედებით წვაში ხართ და იმედია „სანთელ-საკმეველი“ თავის გზას არ დაკარგავს. თქვენთვის ოცი წელი რაა, კიდევ ბევრი 20-20 წელი მოგმატებოდეთ და მარადყამს გეზიდოთ ეგ მძიმე, მაგრამ საპატიო ტვირთი, რომელსაც ქართული სიტყვის სამსახური ჰქვია.

აპთანდილ ბერიძე,
გაზეთ „ლიტერატურული მესხეთის“ რედაქტორი

სიყრუხლოე –
ერის...

ადამის მოდგმას,
ოდით,
რამდენს დაედვა –
მტვერი, –
თავისი თავის,
ვინაც იყო:
მთხრელი და...
მტერი...
მწერლობა გახლავთ:
ერის სული,
სიცოცხლე,
სუნთქვა...
კლავენ მას, როცა, –
იქ მთავრდება
სიცოცხლე –
ერის...
7. XI. 2024

ვიწი...

ვიცი, – გაახელს
ბევრი –
„მე“-თი დაბინდულ
თვალეებს,
ხვალის იმედი,
ხვალის რწმენა
მანიჭებს –
ხალისს...
ერის ჭუჭყს,
სირცხვილს,
დრო წაიღებს –
გვიან, თუ,
მაღე,
დარჩება, მხოლოდ,
ღირსება და...
სახელი –
ხვალის...
10. IX. 2024

რადგან, უფლისგან –
მენერა...

ლექსში –
მზე მიყვარს, –
ათასჯერ,
ვიდრე, ყოლი და...
კენერა,*
სიბრძნე –
ნაქსოვი, ნაქარგი,
აზრი, მუსიკა,
ფერწერა...
ჩემი სიცოცხლის
დღეები –

სიკვდილმა ვერ-რით
შენვერა,
რადგან, უფლისგან –
მენერა,
რომ... მზელექსები – მენერა...
14. XI. 2024

*მთის ხილი

პირველი *...

უფლისთვის,
სანთლის,
ვინ რა გულით
არის –
მწირველი?..
ავით, თუ, კარგით, –
ფიქრით... მიზნით,
ვინ, რით
ივსების?!..
დასაბამიდან
ვის, რით უნდა
იყოს –
პირველი?! –
ფულით და... ძალით,
თუ –
ცოდნით და...
განძით, –
ღირსების?!..
V1. VIII. 2024

*ჩემი გადმოსახედიდან, – სტალინის ეპოქაში, როგორც ალგვზარდეს, პირველობის მართონი იყო – ადამიანობის, ღირსებისა და ცოდნისათვის, ხოლო, XX საუკუნის მეორე ნახევრისა და XXI საუკუნისათვის: ძალისა და... ფულისათვის... ამიტომ, დღეს, ჩვენს პლანეტაზე ომია: ღირსების, ძალისა და... ფულის.

ამ, წა-მზეს ვფიქრავ!..

ამ, ცა-მზეს ვფიქრავ,
დაო და
ძამი,
ამ, გულს და...
თვალეებს, –
ტკივილით
ნამულს,
ჩემი სიცოცხლის –
ყოველი
წამი
ეკუთვნის:
ჯვარცმულ
და... ნაგვემ –
მამულს!..
4. VIII. 2024

ფარნა რაინა

მგოსანი თუ, ხარ...

სათქმელი
დაე, სხიოდეს –
მზისებრ,
რომ...
ლექსი ჰგავდეს –
რიჟრაჟის
ლოდინს...
მგოსანი თუ, ხარ,
თქვა უნდა, –
ისე,
ჟრუანტელს გრძნობდეს:
ქვაცა და...
ლოდიც...
20. VIII. 2024

ტკივილი გულზე –
ფიქრს ფიქრზე
მაშლის...

გამოუქვეყნებელი კატრენი
პოეტური არქივიდან

ტკივილი გულზე –
ფიქრს ფიქრზე
მაშლის,
ჯუნგლ-ჯოჯოხეთი
ვითარ ვთქვა –
მოცვად?!..
ქვეყანა მწერალს
ზურგს აქცევს,
მაშინ,
ალარ სჭირდება –
ღირსება, –
როცა...
5. X. 2010

რატომ?!..

შემოქმედი
დრომ რად
რიყოს?!..
უკარგავდეს –
გზას და...
შუკას?!..
და... მწერლობაც
რატომ
იყოს:
როგორც –
„ლებედ,
რაკ და შჩუკა?!..“
25. V. 2024

მიყვარს...

მიყვარს:
ტრფიალით
გულეებს, როცა –
ედება ალი...
და...
სიყვარულის სიდიადე
მზეობს და...
უფლობს...
მიყვარს:
სხეულის სილამაზით
შემკული ქალი...
სულით ლამაზი
მიყვარს უფრო, –
ათასჯერ
უფრო:
23. X. 2024

მე – სიყვარულთან

დავმარცხდი, –
მხოლოდ...

მზემდე –
ლამეთა უკუნი
ავჭერ...
და... დროს,
რომც სურდეს,
ვერაფრით
მქოლოს...
გამარჯვებული
სიკვდილთან, –
ასჯერ,
მე –
სიყვარულთან
დავმარცხდი, –
მხოლოდ...
5. XI. 2024

უნინ და...

უფრო...

„სიყვარულო ძალსა შენსა
ვინ არს რომე არ გმონებდეს“...
გრიგოლ ორბელიანი

ხომ, ძნელი არის –
მწველი ფიქრი,
ტკივილი,
ურვა...
უძნელესია:
გულში სევდა,
როდესაც –
უფლობს...
ასგზის
ათასგზის მეცოდება,
საერთოდ,
თუ, რამ,
გაუმხელელი
სიყვარული, –
უნინ და...
უფრო...
5. IX. 2024

რად გვაგინყდებ?!..

ვინც გაგვიკვალა –
გზა და...
დრო, – კალმით,
ვისითაც,
ერის ღამე –
ილია,
რად გვაგინყდება,
რომ... ჩვენ –
მოვკალით:
ის მზე... და...
ბრძენთაბრძენი –
ილია...
2. IX. 2024

უნდა იყოდეს!..

სიცრუით, –
ყველა მოიტებს
კისერს,
ვერაფინ ივლის
სიცრუით –
წალმა...
სიმართლე საქმეს
ამშვენებს
ისე,
ვარდები, ვითარ –

ფრთებგაშლილ
ბაღნარს...

P.S.

სიცრუე, რომ ჰგავს –
სიბნელეს, –
ელამს,
უნდა სწამდეს და...
იცოდეს –
ყველამ!..
7. IX. 2024

როდესაც – ვმზეობთ...

სიხარულს ერი,
აროდეს –
ილევს, –
ვმზეობთ, როდესაც
არ ვგავართ –
ობლებს...
მზემშობლები ჰყავთ,
როდესაც –
შვილებს,
მზეშვილები ჰყავთ
როდესაც –
მშობლებს...

P.S.

ღირსება თვალეებს
მზედ, როცა –
ახელს,
ანათებს... ამკობს:
სახელი –
სახელს...
8. IX. 2024

უნინარეს...

სიკეთე ხოა, –
გზავნის, როცა –
სიმართლის ცა ნამს,
რად?!... რატომ ვცოდავთ?!
უკადრებელს
მართალს, რომ –
ვკადრებთ?!..
სხვაში დავინყებთ –
მზესიმართლის
ძიებას,
სანამ,
ჩვენში ვეძიოთ, –
უნინარეს,
უფრო და...
ადრე...
1. IX. 2024

მტერი, – უმტრესი!!!..

ფულის ლალადი
უბირს ვერ ესმის,
სიმშვიდე,
შეება:
გულთა... და სულთა...
უბოროტესი,
უპირველესი –
ძალმომრეობა
ველარ დასრულდა!!!..
P.S.
ძალმომრეობა არის –
სულ, სტრესი, –
კაცობრიობის მტერი, –
უმტრესი!!!..
31. VIII. 2024

ვაგლახ, –
გამრავლდა!..

ვინ –
ფულს იყენებს:
ძალის,
ქიშპის,
სიავის ფონად,
ფულით –
ზეიმობს,
ზეობს,
ზევსობს
რამდენი ცეტი?!..
ვაგლახ!... გამრავლდა:
ფულის,
განძის,
სიმდიდრის მონა, –
არ გააჩნია, ვისაც –
გულის,
და... სულის ნვეთიც...
30. VIII. 2024

ვაგლახ!..

ვაგლახ! –
ვარდი, რომ...
იქცევა –
ბალბად,
და... სიყვარული
გახდება –
ქაცვი...
ჯოჯოხეთს, ვითარ,
თავს იგრძნობს, –

ალბათ,
ძველ ცოდვებში, რომ...
ტრიალებს –
კაცი...
19. VIII. 2024

უფრორე, მეტად...

უფრორე, მეტად, –
შინა ომით,
მოვიტეხთ –
კისერს...
არავინ იცის, –
უარესი,
როდის, რა –
გველის?!..
მე –
გარე მტერი
არ მარისხებს, –
მზეს ვფიცავ,
ისე,
ვით, შინა მტერი,
ვით, უბეში
ჩასმული –
გველი...
7. VI. 2024

ხომ, უნდა,
ვფიქრობდეთ?!..

მოვდივართ,
ჩვენს კალოს
მოვლენავთ,
არ ვიცით –
ხვალ,
ვინ, რას
მოველით...
ხომ, უნდა,
ვფიქრობდეთ, –
ყოველ წამს,
არ ვიყოთ:
ორფეხა –
ცხოველი...
3. XI. 2024

დრო –
ყოფნა-არყოფნის

დღეს ცდილობს,
რამდენი –
მოირგოს დახლი სად?..

ვინც უმზერს
ქვეყნის ბედს –
პირადი
სარგებლით...
სულაც არ ანალვლებთ –
ტკივილი ხალხისა,
სურთ: ვიყოთ სუყველა
ვითარცა –
თხა – მგლები...

P.S.
დრო დადგა –
გულ-გონის
სიცივის,
ქარ-წვიმის,
დრო –
ყოფნა-არყოფნის:
დაგვჩხავის,
დაგვწვივის...
2. XI. 2024

მთავარზეურ
მთავარი...

რამდენის სიცოცხლეს
დრო ჩათვლის –
იარად, –
გაქრება –
ამაო დიდების
თალარი...
ცოცხალს რომ ამკობენ,
ის აზრი
კი არა,
მერე, რომ... იტყვიან,
ის არის –
მთავარი...
9. VIII. 2024

როდემდე?!..

ხალხური სიუყვეტის
ინტერპრეტაცია

როდემდე, ომის –
საარი?! –
შარ-შულღმა
გადაგვიყოლა...
ჩვენი სიცოცხლე
რა არი?! –
იყო... და...
არა-იყო, რა...
6. IX. 2024

ახალი საყუენე...

ამ საყუენის
აღმართს –
მივდევთ...
და... დროშებს –
ვაქნევთ...
ლაპარაკია –
წაღმა,
ხოლო, უკუღმა –
საქმე...
4. IX. 2024

მირაჟი...

რამდენი, –
ტყვე იყო –
ცრუ ფიქრთა,
ცრუ ფასთა,
კალმების –
ვაზების მირონში
წანებით...
რამდენმა, –
სიცოცხლე დახარჯა –
სუფრასთან:
ჭიქებით,
ჯამებით...
და... ჯიხვის
ყანებით*...
16. VIII. 2024

*რამდენი კალმოსანი სმაში ბაძავდა გალ-
აკტიონს „სმა გენიალურობის ნიშანი“
და... სამწუხაროდ, მალე მოისწრაფა სი-
ცოცხლე, ბოლომდე დაუყვავილებელი
შემოქმედებით...

სიკვდილ-სიწოცხლე –

წარსულით...

ხამს იყო: ყოფნის –
მისანი,
მოგვი,
ძნელია ჯვარცმა,
აღმურის
დება...
ბედნიერია წარსულით, –
ზოგი,
რამდენი, ბევრჯერ,
წარსულით –
კვდება...
5. VIII. 2024

ათჳერ სჯობს...

მზეობს წინაპართ
მზე, – ჯერაც,
მათი სახელის –
ღარია...
„ათას ცოცხალსა,
ბევრჯერა,
ათჯერ სჯობს –
ერთი, –
მკვდარია“...*
31. X. 2024

*ვაჟა-ფშაველა

ევროპარლამენტს

უნდა –
სტალინი!..

გულზე მომედვა
ფიქრი –
ამკლები...
დამწვდა და
დამცა,
დამწვა,
ალივით...
რომ არ ვთქვა –
მეტი...
და... არც –
წაკლები,
ევროპარლამენტს
უნდა –
სტალინი!..*
11. V. 2024

*2024 წლის 18 აპრილს სააკაშვილმა ევ-
როსასამართლოს წერილი გაუგზავნა: „მე,
უკვე, კარგად ვარ, ჩემს ჯანმრთელობას
საფრთხე აღარ ემუქრება და სარჩელს
ვაუქმებო...“
ერთი კვირის თავზე კი, 2024 წლის 25
აპრილს 425 ევროდეკლარაციის იღებს
რეზოლუციას და საქართველოს ხელისუ-
ფლებას მოუწოდებს – სააკაშვილი გაათა-
ვისუფლეთ პატიმრობიდან და...საზღვარ-
გარეთ გაუშვიო, – სამკურნალოდ (!?)
რა გამოგნებელი საოცრებაა?!..

ეიფორია...

გაქრობის, როცა,
გვიტევს –
იარა,
განცხრომა
ვისთვის –
ბნელი ფონია?!..
ერის სიცოცხლის

განცდა
კი არა,
აქვს:
ფულის, განძის –
ეიფორია...
6. VII. 2024

საზრისი...

სიცოცხლე მე მწამს,
არის, როცა –
სიკეთით
სადა...
მაგრამ... რა გითხრა –
ყოფნავ,
ჯვარცმით
წალასლასებო?!..
სიმართლეს...
სინდისს...
და...
სიყვარულს მარხავენ,
სადაც,
იქ, ქართველობა
და... ქვეყანაც –
აღარ არსებობს...
21. VII. 2012

სინანული...

საოცარია, ზოგჯერ,
ჩვენი ბედის –
ტრიალი, –
დღეს, –
ვის სჭირდება –
მზედ ასწიო
სიბრძნის
აღამი?!..
გამოვსულიყავ –
რაგბისტი და...
რაგბის –
ტრფიალი,
რად?!..
რად მხიბლავდა:
შოთასი და...
ვაჟას –
კალამი?!..
9. V. 2024

ასგზის – ფხიზლად!!!..

გაფრთხილება
არ დავკარგოთ –

ეს სამოთხე, –
ნატვრისთვალი,
ვინ არ გვისევეს –
უჩინმაჩინ
აგენტურას?!
ასგზის – ფხიზლად! –
ასი – ყური!..
ასი – თვალი! –
ამდენ – მელას,
ამდენ – მგელს და...
ამდენ – ტურას!!!..
5. VIII. 2024

ჭვრეტა...

დროც და... ეპოქაც
ხდება, როცა –
ფუტურო,
თარსი,
ნარსულს ბარდება, როცა –
განძი, –
მზენიჭის შნოთა,
აზრმა და სიბრძნემ
დღეს დაკარგა
კუთვნილი
ფასი,
ინატრებდაო, –
სპორტსმენის ბედს –
დიადი შოთაც...
26. VIII. 2024

სოცოცხლოერ ღირს კი?!..

შავი აქციით,
ავ ქარს ველოდით,
ამ, ავი, შავი ქარით –
გული თრთის...
გავათენოთო:
საქართველოსთვის?!..
და... ათენებდნენ –
შავი
ფულისთვის...

P.S.

და... განა, ერთხელ?
ვამბობ –
ათასჯერ
ეს, ხომ, ცირკია?!..
ათასჯერ –
ცირკი?!..
რომ... აოცებენ –
მზეს და...

ცათა ჭერს,
ასეთ ყოფაში, –
სიცოცხლეც –
ღირს კი?!..
14. V. 2024

ვფიქვ, –
არ მიყვარს,
არ მნამს!!!..

ვამბობ:
მზესიბრძნით, –
მოგვის,
მისთვის –
არ გაეხსნი
ნამნამს...
ვფიცავ,
კონკურსი, –
ზოგი:
არ მიყვარს,
არ მსურს,
არ მნამს!!!..
2022

ფიქრები...

ხან, –
ფრთებს შლის
სევდის არია,
მომიტაცებენ –
ფიქრები...
იყვენენ... და...
ალარ არიან...
ჩვენც, –
ვართ... და...
ალარ –
ვიქნებით...
28. VII. 2024

შეგონება...

როგორ მოვკითხოთ
აზრი იმათ,
ქვა, ვინაც –
ხარშეს,
ხომ, იყო, ისეც,
მამულს ბედი –
ჩვენ,
თვითონ
ვუნვით?!..
წვრთნა და... რეჟიმი

თუკი, არ აქვს –
ჯარსა და...
ბავშვებს,
დალუპულია –
ის ქვეყანა, –
ყველაზე
უნინ...
30. VII. 2024

დარდი...

ემზევდები, –
გულში
დარდი, რომ...
გამცრის,
რომ... მაქვს –
გრძნობა... და...
არა ვარ –
ლოლო...
უტკივილო და...
უდარდო კაცი –
ქვა არის რიყის...
და... ლოდი, –
მხოლოდ...

P.S.

დარდი მაქვს, დარდი –
ქვეყნის და...
ხალხის,
სიცოცხლეც ჩვენი,
რომ არის –
მოკლე...
უდარდელებმა
ჩაგვაცვეს –
თალხი,
ბედნიერება –
ანამეს,
მოკლეს...
24. VIII. 2024

ყნინარეს...

ვცდილობთ, რომ...
გვექონდეს –
ამ, ცა-მზის ქვეშ,
ბედი, –
კრიალა...
მაგრამ...
დრო, ზოგჯერ,
სიავით და...
ბნედიტ გვერევა...
მე, თუ, მკითხავენ, –
ტახტი,
ჩინი,

ფული
კი არა,
ღირსება არის –
უნინარეს,
ბედნიერება...
23. VIII. 2024

აუ, რა?!..

რა, ია ხარ?!..
რა – ვარდი?!..
რა – მზე?!..
რა – ცა?!..
აუ, რა?!..
სულის... გულის –
ლაჟვარდი,
სასნაული, –
აურა!..
5. IX. 2024

სურვილი...

არა მნამს:
ცრუ მზე,
ცრუ დრო,
ცრუ პალმა,
არა მნამს:
ნამიც –
სულის სახვანჯო...
სიცოცხლე
ერთი მომცა –
უფალმა,
სულ, –
სიყვარულში,
მინდა დავხარჯო...
28. VIII. 2024

ხომ, ხდებდა ისეც?!..

რომ, არ დადგესო
დრო –
უნდო და...
დრო –
სულთა ხუთვის,
რომ, არ იყოსო:
სიტყვაც, საქმეც –
ალთას,
ბალთასი,
ერთის აზრს სჯობსო –
ორის,
ხოლო,
ოთხისას – ხუთის,

ხომ, ხდებდა ისეც,
რომ...
ერთის სჯობს,
ზოგჯერ,
ათასის?!..
8. XI. 2024

არჩევანი...

რისხვით ვინთები,
რომ, არა ვთქვა,
ძალა არ მყოფნის,
ვერ ვიტან ღალატს, –
გულთან ვინაც
ცეცხლი მოყარეს...
არჩევანია, როცა –
ერის
ყოფნა-არყოფნის,
ჩანს: უკეთ, ცხადად, –
ვინ – მტერია
და...
ვინ – მოყვარე...
9. XI. 2024

მყინარეულად...

მიყვარს, თუ, –
გზნებას მოსტაცებ –
ვისმე,
რომ...
სიტყვის ცეცხლი
სტრიქონში ჩადო...
მიყვარს, თუ, –
შენს ხმას
ლოდიც კი –
ისმენს...
და... მზედ ატყორცნი
მამულის ჯადოს*...
3. VIII. 2024

*ერთ-ერთი ვარიანტით, – სიკეთის თილ-
ისმას...

ვერ ვიტან:
ქაჯს და...
უმაღურ ქართველს

რამდენს აქვს გული –
უგრძნობი, –
ქვისა,
ვერ ვიტან –

ქაჯს და...
უმაღურ ქართველს,
ზოგჯერ, –
სიცოცხლეს აჩუქებ,
ვისაც,
სწორედ, ის –
მზეს და...
სიცოცხლეს გართმევს...
8. X. 2024

დემოკრატია...

მოვჩივი... მოვთქვამ –
მკვნესარი,
აქეთ – ცხვრებს უკვირს,
იქით-თხებს...
დემოკრატია
ეს არი:
მხოლოდ, –
ნერე და...
იკითხე...
3. X. 2024

არა ხარ –

მარტო...

ცხოვრება, ზოგჯერ,
ვის რიყავს, –
რამდე?!..
და...
მაშინ, ვისთვის,
მაისიც –
მარტობს...
მარტო ჰგონიხარ –
ცა-მზის ქვეშ,
რამდენს?!..
მაგრამ... ხომ, ვიცი
არა ხარ –
მარტო...
1. X. 2024

როგორც, ჰეტეფი –
გაფრენილ
ყანჩას...

წარსულზე ფიქრი
და... დარდი
მახლავს, –
თითქოს, იქ,
რალაც, ძვირფასი

დამრჩა...
ჩემს სიჭაბუკეს
მივტვირი, –
ახლა,
როგორც, პეტეფი –
გაფრენილ
ყანჩას...

ვერ ვცხრებნი,
ვერ ვუნფე,
ვერასდროს –
ვერ ვიტან!..

დავლოცავ, –
ვინაც თქვა:
„ინ ვინო
ვერიტას“*...
დაჭრილ სულს
დაჭრილ გულს
ვერაფრით
ვამთელე...
ვერ ვცხრებნი,
ვერ ვუნდე,
ვერასდროს –
ვერ ვიტან:
„პეტეო“ –
საქმეს და...
„პეტეო“ ქართველებს!..
8. XI. 2024

*(ლათ.) ღვინოშია
ჭეშმარიტება

კესარია...

ჩვენმა გოგომ, –
კესარიამ:
ის – არია,
ეს – არია...
ვისი გულის
კვნესა რია?!..
ვის უმღერა –
ეს არია?!..
2. X. 2024

დროს ვნატრობ...

სტრიქონები პოეტური
არქივიდან

დროს ვნატრობ,
როდესაც –
სიმართლის მზე ივლის...
და... გული ექნებათ –

უგულო
ლოდებსაც...
დღეს, ვხედავ,
ზოგისთვის –
ლხინია... ზეიმი, –
ქართული მწერლობა
სულს ლაფავს,
როდესაც...
10. XI. 2010

საით მიდის სამყარო?!..

საით მიდის
სამყარო –
შარით, შუღლით, –
ნეტავი?!
აირია პლანეტა, –
მოლიკლიკო თავნებით...
ზოგი –
ქარაფშუტაა,
ზოგი – რკინის
მკვნეტავი, –
პოლიტიკოსები და...
პოლიტიკომანები...
4. XI. 2024

ჭვრეტა...

როცა, –
ჯვარცმული მგოსნისაგან,
მიიღებს
ცა – ვალს,
და... კვალს დავტოვებ, –
სხივჩაუმქრალს,
ალალი
მზისებრ,
როგორც ნავიდნენ –
შორზე შორეთს,
მეც, ისე,
წავალ,
არ გაჩერდება დედამინა, –
იბრუნებს,
ისევ...
7. IX. 2024
10. IX. 2010

სიკვდილი –

სიტყვიით...

რამდენი –
ენის შხამ-გესლით
ქუფრობს?!
მზესავით ნათელ

სულს და გულს –
დაშლის...
სიკვდილი სიტყვიით –
ძნელია, –
უფრო,
სიკვდილი, ვიდრე –
ტყვიით და...
დაშნით...
12. XI. 2024

ნინილი –

გველის...

დამემონებით –
ათასჯერ ათნო,
ვინ იცის,
კიდევ,
რა ჯვარცმა
გველის?!..
გვეგონა, ვინაც –
ღმერთივით სათნო,
ყოფილა, თურმე,
ნინილი –
გველის...
25. VIII. 2008

ადამიანად

არ ვთვლი...

მზეს ვფიცავ –
მარად
მართლის, –
სიმართლე ფოლადს
აღტობს...
ადამიანად
არ ვთვლი,
ვინც –
თავზე ფიქრობს, –
მარტო...
2. XI. 2024

განჯდა...

მესევა, მიჯრით,
ფიქრები –
მქისე,
ტკივილი
გულზე მიკიდებს –
ალებს...
დროც –
მირბის...
მიქრის...
მიფრინავს, –

ისე,
მგონია, –
მაღე დავხუჭავ –
თვალებს...

P.S.
ყოველ წამს
თან მდევს –
მამულის განცდა,
და...
დარდის ცეცხლი
ველარ-რით გამცდა...
10. IX. 2024

ძნელზე ძნელი...

ღა...

უძნელესიყ...

დრო მოდის, როცა –
გარდასახვის,
ფიქრს
გულზე მესვრის,
ეს, – ფიქრი... განცდა...
და... ტკივილი
შეძრავს –
ლოდებსაც...
თუ, რამ, ყოფილა –
ძნელზე –
ძნელი...
და...
უძნელესიც,
ვუახლოვდები –
მარად წასვლის ფინიშს, –
როდესაც...
9. IX. 2024

უუნინარეს...

ვინ –
გარედან, თუ,
შიგნიდან
გვძიძგნის...
და... აქვთ:
ზეიმი –
სიმღერაც... დავლაც...
უუნინარეს ვიციოდეთ
შიგნით,
განმენდა უნდა –
ავგიას თავლას...*
3. IX. 2024

*ბერძნული მითოლოგიით, ელადის (პელოპონესის) მეფის, – მზის ღმერთ ჰელიოსის ძის, – ავგიას ვეება თავლა, 30 წლის მანძილზე გასაწმენდი და გასასუფთავებელი იყო. ჰერაკლემ მდინარეების – ალფეოსისა

და პენის წყლების მიშვებით, ერთ დღეში განწმინდა...

შეგონებ...ა...

მზეობისათვის –
უფალიც
მირონს გვცხებს,
რად გვინდა –
წამიც კი,
ბნელი და...
სახვანჯო?!..
მეობისათვის –
ფიქრიც და...
სიცოცხლაც
მზეობისათვის სჯობია –
დახარჯო...
9. IX. 2024

მწამს...

თითქოს, –
მზე ქრება,
თითქოს, –
მზისებრ,
ალარ ანათებს,
თითქოს, –
ჩვენ გვებძვის:
ყველა ქაჯი,
ყველა მრისხვალი,
ვიცი, –
დრო გასცემს,
დრო წალეკავს:
მზაკვრებს...
ჯალათებს...
მწამს, –
განუსჯელი
არ დარჩება –
ერთი მისხალიც...
22. V. 2024

ლექსი...

დრო არის, როცა –
ბნედის,
ზოგის –
ნახშირიც ბროლობს,
ლექსით ვიშუმებ:
წყენას,
ტკივილს,
დარდს და...
იარებს...
ლექსია ჩემი –
მზის,

სიცოცხლის:
თავიც და... ბოლოც,
ლექსით –
სიკეთის,
სიყვარულის წრეზე
ვტრიალებ...
23. VII. 2024

ახალი ეპოქა*

დრო მოდის, –
ნუთუ,
სიცოცხლის და...
რწმენის –
მსახვრალი?!..
სული და გული
და... გონებაც
ჭუჭყით –
ივსება...
ეპოქა დგება, რაიც:
მიზნით
ყოფნით –
ახალი,
ფულმა შეჭამა
ამ პლანეტის –
სახეც, ღირსებაც...
21. VIII. 2024

*„ეს ეპოქა, უკვ, მეზიზღება და მანუხებს, ყველაფერი ყალბია, მხოლოდ ფულს ანიჭებენ მნიშვნელობას“...
ალენ დელონი, – ლეგენდარული ფრანგი კინო მსახიობი

სიმართლე...

ილიასებურად
ამას ვქადაგებ,
ამას ვამბობ,- მუდამ,
ყველგანა, –
უსამართლობა ლუპავს, –
ოდით,
ყველაფერს,
ყველას...
უსამართლობა ლუპავს,
აქრობს –
ხალხს და...
ქვეყანას,
სიმართლე – მზეა...
და... მზესავით,
სიცოცხლედ
ელავს...
27. VIII. 2024

ისევ, საოჯაროზედაჯ
საოჯარი...

რა, ბევრი ურევს –
მწუხრისა და...
სალოც არიას?!..
და... უღმერთობას
უგულოთა,
როგორ მოვინებდით?
მთელ პლანეტაზე, –
საოცარზეც,
საოცარი,
როგორ მომრავლდნენ
ტახტისა და...
ფულის მონები...
10. VIII. 2024

ფიოგენე სინოპელს*.

მარადის მინდა, რომ –
ვარდები
ვაყარო,
ვინც არის:
ღირსების, სიკეთის
მზით დარი...
და... ვინაც –
ამშვენებს,
ასხივებს სამყაროს:
ყველაზე – ღარიბი, –
ყველაზე – მდიდარი...
18. XI. 2024

*(ძვ.წ.404-323წ.) ფილოსოფოსი, ალექსან-
დრე მაკედონელის აღმზრდელი, მასწავ-
ლებელი, რომელიც კასრში ცხოვრობდა...

აღარჯ
სიწოჯხლეს აღარ

აქვს –
ფასი...

ღირსებას, როცა –
დახლზე ვდებთ –
ბაზრის,
დრო ხდება არსით:
თარსი და...
ფარსი...
ფასია ჩალის –
სიბრძნეც და
აზრიც,
აღარც სიცოცხლეს
აღარ აქვს –
ფასი...
17. X. 2024

თუკი, რამ,
მიყვარს...

დრო მსაჯულია, –
დასაბამით,
წასაშლელს –
წაშლის...
რა დიადია,
ვინც სიცოცხლეს
ღირსებით
მიჰყვამ...
რაიც კი მზეობს, –
სიდიადით –
მინაზეც,
ცაშიც,
ღირსება მიყვარს, –
უწინარეს,
თუკი, რამ,
მიყვარს...
10. XI. 2024

ვოჯრით... რამდენი?!

დასაბამიდან, –
ვიცით... რამდენი?!..
ტახტზე –
ბრიყვიც და...
შტერიც ასულა...
სისხლ-ცრემლის
ცოცხლად კვდება –
დამდენი,
ტახტს, როცა აქცევს:
მტვრად... და...
წარსულად...
17. XI. 2024

ბედნიერება...

წლებს გალევ, როცა, –
ვით, ნათლის –
სვეტი,
და... საქმე შენი,
შენვე, რომ –
გლოცავს,
ბედნიერება რა არის –
მეტი? –
სიკეთე ძაღვის –
სხვებისთვის, –
როცა...
12. VIII. 2024

მზექართველი...

მზექართველს
ვერ კლავს
დროის –
ისარი,
დამიდასტურებს –
კირციხი*
კიკეთიც,**
წაღდი ქართველი,
ფვიცავ,
ის არი,
მამულს ჰყენს ნათელს
ვინაც, –
სიკეთით...
10. X. 2024

*სოფელი ჩხორონწყუს რაიონში.
** სოფელი გარდაბნის რაიონში.

მიყვარს...

მიყვარს
სულიც და გულიც –
კრიალა, –
მზიური განცდით
ვინაც –
ივსების...
ვინაც –
სიმდიდრით, განძით
კი არა,
არის ნეტარი –
სიბრძნით,
ღირსებით...
18. XI. 2024

საიდან ნეტავ?!..
საიდან, ნეტავ?!..

წამინამ, ვფიქრობ, –
სიცოცხლეს ვიქრობ..
ამ, წუნვა-შუღლით,
ხვალ –
რაღა გველის?!..
(რამდენი ბნელი
მზის ნათელს კეტავს?!)
უფლის მინაზე –
საიდან, ნეტავ?! –
ამდენი – მგელი?!..
ამდენი – გველი?!

P.S.
საიდან, ნეტავ?!..
საიდან, ნეტავ?!..
11. XI. 2024

ებ, დიდ ტყეს, მერე შენ უჭულოდ იარე იმ ტყის პირას და ამოგივა თმები.

– არ შემცივდება?!

– ქარი არ იქნება და რა შეგაცვივებს.

– ქარის დამბმელ ვაჟკაცს კისერზე რა უნდა! – ჩავილაპარაკე, ძირს ჩამოვსვი, დიდად არ გაეხარდა, ამიტომ საუბარი იმავე თემაზე გავაგრძელე.

– ტყეს როდის გააშენებ?

– მამიკოსხელა რომ გავხდები.

– იჩქარე, თორემ ერთი ღერი თმაც აღარ შემრჩება თავზე... – ბაგეზე მომდგარი ღიმილი დავმალე.

– ნუ გეშინია, ამოვა.

– როდის?!

– ტყეს რომ გავაშენებ და შენ მის ნაპირას ივლი, – დამიბეჯითა ხშირი შეკითხვებით გაბრაზებული.

– როგორ ტყეს გააშენებ?

– დაბურულს.

– კი მაგრამ, ცხოველებს არ ეკითხები, როგორი ტყე ურჩევნიათ?

– როგორ შევეკითხო, ცხოველები ხომ მიკბენენ?

– ვითომ-ვითომ ვკითხოთ, როგორც ზღაპრებში.

– შენ კითხე.

– ტყეს შენ აშენებ და მე რატომ ვკითხო?

– მაშინ ორივე წავიდეთ, შევეკითხოთ, – დაქირმარდა.

– რომელ ცხოველებს ვკითხოთ?!

– კურდღელს, მელას, მგელს, ლომს... – ჩამოარაკრაკა.

გაიქცა, სალაციდან პლასტმასის კურდღელი მორბენია, ჰკითხა:

– ბაჭია, როგორი ტყე გირჩევნია, რომ გავაშენო?

– შენ თქვი!

– მე რა ვთქვა?!

– რა და, ბაჭიას როგორი ტყე ურჩევნია.

ბაჭიას ყურები ავუნე, ვითომ მოგვესალმა, თავზე ხელი გადავუსვი და მის მაგიერ ავლაპარაკდი:

– მარადმწვანე ტყეს არაფერი ჯობია. მარტო მუხისა რომ გააშენო, ტყიდან გადაკარგვა მომიწევს, სიმწვანეში მტაცებლებს ვემალები, ხანდახან მაინც მაგნებენ, მაგრამ დანახვისთანავე თავქუდმოგლეჯილი გავრბივარ, კისერიც ხშირად მოვიტყებ, გეუბნები, დამიჯერე: დასამალად – მარადმწვანე, გასაქცევად – გაშიშვლებული ტყე მირჩევნია.

– მადლობა! – თქვა აკამ. პლასტმასის კურდღელი გააქცუნა და კურდღელივით ყურებჩამოყრილი დაბრუნდა.

ელგუჯა თავპერიძე

– რა იყო?!

– მელია რომ არ მყავს?!

– მერე რა, ეს იყოს ვითომ-ვითომ მელა, – დინოზავრს წავავლე ხელი.

– კუდი კი აქ მელასავით, – შემომლიმილა.

– ხო.

– შენ როგორი ტყე გირჩევნია, მელაკუდა?

– ამასაც მე ვუბასუხო?

– ხო, შენ, შენ... ხომ შემპირდი, მოგეხმარებო.

– მეც მარადმწვანე მირჩევნია, – ეშმაკურად ჩავლიმე – ტყის

ბინადრები მწვანე ფოთლებით დაბურულ ტყეში არხინად დადიან, ვუსაფრდები, ვიჭერ, შიშველი ტყე გასაქცევად კარგი, თორემ ფოთლებისგან გაძარცვულში სად გინდა ვინმეს ჩაუსაფრდე, გხედავს, ხედავ!

აკამ, ვითომ მელას, სინამდვილეში მე, მადლობის ნიშნად თავი დამიკრა.

– მგელიც რომ არ გყავს? – ჩაფიქრდა.

– ნილაბი ხომ გვაქვს, თუ მომერგო, გავიკეთებ.

– ნილაბი მელასიც კი მქონდა.

მოვირგე მგლის ნილაბი და დავინწყე:

– მარადმწვანე ტყეში – რამდენადაც შევქელი, ყმუილს მივამგვანე ხმა, – უფრო წამოვდებივარ საკბილოს, თუმცა ზამთარს მაინც ზაფხული მირჩევნია, ერთი სული მაქვს, ხეები როდის გამწვანდებიან, გაზაფხულზე სიკვდილითაც ბევრი კვდება, მოთენთვითაც ბლომად ითენთებიან. ჩვენც მეტი რა გვინდა, მივალთ, შევჭამთ. ხეები რომ გაშიშვლდებიან, შესათანთელს ადვილად ვხედავ, ყნოსვითაც ვგრძნობ, ყნოსვას მხედველობაც ემატება, მაგრამ ნადირობა მაინც არაა ხშირად შედეგიანი.

ზამთარში ტყეში ვერაფერს ვშოულობთ, ამიტომ სოფელს ვესხმით თავს, ძაღლებს გამოვიტყუებთ. მგლები დიდ და ძლიერ ცხოველებს არაფერს ვერჩით. ხროვის პირველი ატამანიდან დღევანდლამდე ასე ყოფილა, ასე იქნება! – ჩვენზე სუსტ, ახალგაზრდა, ავადმყოფ და ბებერ ცხოველებს ვანადგურებთ – უშნოდ დავიყმუვლე.

– პატამანი რაა?

– პატამანი კი არა, ატამანი, მგლების ხროვის მეთაურია.

– მგლები ერთმანეთს როგორ აგებინებენ? – მკითხა თვალებგაფართოებული.

– ყმუილით. ყმუილია მათი ტელეფონი, შიათ – ყმუიან, სანადიროდ მიდიან – ყმუიან, ლეკვები გაჩნდება – ყმუიან, საფრთხეს დალანდავენ – ყმუილით მთელ ხროვას აფრთხილებენ.

– ახლა ლომი! – დაიძახა აკამ და ლომის წელიწადისთვის ნაყიდი ნადირთმეფის გამოსახულება მორბენინა.

– ტყე გინდ მარადმწვანე გააშენე, გინდ ის ხე-

ები დარგე, ზამთარში რომ შიშვლდებიან, ჩემთვის სულერთია, მთავარია, ნადირი ბლომად იყოს, თავსაც დავირჩენ, ბოკვერებსაც გამოვკვებავ... – დავიბუხუნე ლომივით.

აკა აქამდე ნამეტანი რომ ხალისობდა, უცებ დასევდიანდა.

– რა იყო, ბაბუ?

– ვერ გავიგე, რანაირი ტყე ურჩევნიათ.

– ცხოველებისას რას გაიგებ, დასამალად – ისეთი, სანადიროდ ასეთი უფობთ, თავშესაფრად – მარადმწვანე, გასაქცევად – ფოთლებგაცვენილი გვირჩევნიაო.

– მერე რა ვქნათ?

– რა ვიცი, შენ აიჩემე, მე ხომ არა.

– ტყე ყველას იმისთვის უნდათ, სხვები რომ შეჭამონ.

– რას იზამ, ბუნების კანონია.

– მერე ირემი რომ შეჭამოს ლომმა, ცოდვა არაა?

– რას ამბობ, ცოდვაა და გაგიგონია!

– მოდი, ისეთი ტყე გავაშენოთ, სადაც ცხოველები არ იქნებიან.

– მერე იმათ არ უნდათ არსებობა?

– აბა, რა ვქნათ?

– რა ვქნათ და, შერეული ტყე გავაშენოთ, მარადმწვანეებიც – ფიჭვები, ნაძვები და ზამთრობით ფოთლები რომ ცვივათ, მუხები, რცხილები, წიფელები დავრგოთ.

– კაი, მასე იყოს!

ველოდები, როდის გააშენებს აკა შერეულ ტყეს, მის ნაპირას რომ ვისეირნო, ქარიანი ამინდიც უქარო რომ გახდეს, თმები ამომივიდეს.

– ხეები როგორ ჩნდებიან? – კაი ხნის მერე მკითხა.

– ადამიანებივით, იბადებიან, იზრდებიან, კვდებიან.

– რანაირად იბადებიან?

– რომელიმე ხის თესლი ჩავარდება მიწაში, აღმოცენდება პატარა ნერგი, გაიზრდება, გახდება დიდი ხე.

– შენ რა მითხარი, რანაირი ტყე გავაშენო? – ნათქვამის გამეორება მომთხოვა.

– შერეული-მეთქი!

– ხომ მომეხმარები?

– აბა, რას ვიზამ! ვიყიდოთ მუხის, რცხილის, ფიჭვის, ნაძვის თესლი, მიმინოები მწყერზე კი არ დავგეშოთ, ვასწავლოთ, როგორ წაიღონ ნისკარტით ხეების თესლი იმ ადგილებში, სადაც ტყის გაშენება

გვინდა, მიფრინდებიან, ჩამოყრიან, თესლის მარცვლები ჩაცვივდება მიწაში, ზოგი გაიხარებს, ზოგი – ვერა. ცოტამაც რომ გაიხაროს, ერთ ოცდაათ წელიწადში მაინც კახელა ტყე იქნება.

– მიმინო რომელია?

– მიმინო არც ისე დიდი ფრინველია, განახებ მერე ვიდეოში, მწყერზე გეშავენ, გაუშვებენ, დაიჭერს მწყერს და მოუტანს პატრონს.

– დაგეშვა მაგას ჰქვია?

– ხო, ჩვენ მწყერის დაჭერა კი არა, ხეების თესლის წაღება და იმ ადგილებში ჩაყრა ვასწავლოთ, სადაც ტყეს ვაშენებთ.

– ვასწავლოთ!

– კი, ბატონო!

– რომელი ხე უფრო გაიხარებს?

– რომელიც მეტს მოითმენს... შეიძლება, ამოსვლისთანავე არ გაათბოს მზის სხივებმა, მაგრამ უნდა დაელოდოს, მოითმინოს, მოითმინოს და მერე აიჭრას ცისკენ, აინონოს, იმხელა გახდეს, სხვებმა რომ ვეღარ დაჩრდილონ, თან ცისკენ წავიდეს, თან დამსხვილდეს, დავაუჟაცდეს!

– რომ არ მოითმინოს?

– ვინც არ მოითმენს, გახმება, შემად წაიღებენ.

– ტყის გაშენება როდის დავიწყოთ?

– გაზაფხულზე ან შემოდგომაზე, ხეებს ამ დროს რგავენ.

– ჩვენ რომ დავრგეთ ალუბალი?

– ახლა გაზაფხულია და მაგიტომაც დავრგეთ, გაიზრდება, აკას ალუბალი ერქმევა.

– კიდევ რა დავრგოთ?

– მუხები, ფიჭვები, რცხილები, წიფლები, ნაძვები, დაუძახოთ მერე – აკას მუხები, აკას ფიჭვები, აკას რცხილები, აკას წიფლები, აკას ნაძვები...

– მერე ისინი ჩემი იქნება?

– შენ თუ გააშენებ, ვინ შეგეცილება?!

– შეგეცილება რას ჰქვია?!

– ვერაფერს წაგართმევს, შენი იქნება.

– სულ ჩემი?

– ხო, ხო... რას გეუბნება დედაშენი, რომ აღარ მოასვენებ ხოლმე.

ჩაფიქრდა, ეშმაკურად მოწკურა თვალები.

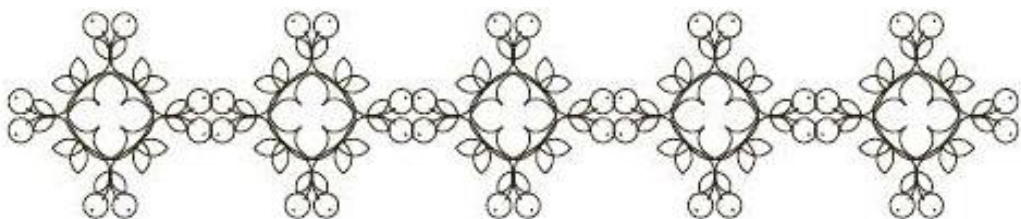
– ამომასუნთქე, ამომასუნთქე!

– ჰოდა, ახლა მეც ამომასუნთქე.

მზესავით უბრწყინავს სახე.

– ამომასუნთქე! – ვთქვი და უცებ მოვკეტი. არ მინდა, დედა მოინატროს, რა ქნას, მშობლები ქვეყნიერებას ურჩევნია.

მე კი ამომასუნთქა და...

თინათინ
თელაველი

მ
ი
ყ
ვ
ა
რ
ს
ქ
ა
რ
თ
ვ
ე
ლ
ი
მ
ა
მ
ყ
ლ
ი
ს
თ
ე
ი
ს
ვ
ი
ნ
ე
რ
ს
მ
ე
ფ
ე
დ
ა
ნ
თ
ი
ა
...

მიყვარს ქართველი, მამულისთვის, ვინც მზედ ანთია,
უსიყვარულოდ, გზა-წიწნო არ დაიღია...
ნეტავ გვეღირსოს შევხაროდეთ ისეთ განთიადს,
რომ – ჩვენ გვეყუდნოს თავი ჩვენი, – ვით თქვა ილიამ...

თ. თელაველი

ო
ლ
ე
პ
ე
ი
ნ
ი
ს
ნ
ი
კ
ლ
ი
ს
ა
ქ
ა
რ
თ
ვ
ე
ლ
ო
ს

ლექსების ციკლი საქართველოზე

სამშობლო მხარევ!!!

შენს მზეს ვუმღერი და შენს ზეცას, სამშობლო მხარევ!..
შენი უბადლო სილამაზით გულს რომ მიხარებ,
შენით იწყება მზით ნაქარგი დილა ცისმარე,
და... მაგ მშვენების სიყვარული, მე, ვერ ვიკმარე...

მნამს, ჩემო საქართველო!..

შენზე ფიქრი მალეღვებს, დარია თუ ავდარი,
მზის ქვეშ, – შენებრ წარმტაცი, სხვა სამოთხე სად არი?..
შენს ვარდ-წალკოტს, შენს მთა-ბარს, ვინ უპოვოს ბადალი? –
სილამაზით, სიტურფით, უკვდავების სადარი?..
ჩემო, ტკბილო მამულო, ნეტავ, ასე, რად არი? —
ვინ აღარ გყავს მოსისხლედ და მეტოქედ გამხდარი...
მტკიცა — შენი ტკივილი, გული მაქვს, ვით, ლადარი,
ხან, მოძმეც გყავს ორგული, მოშურნე და მზაკვარი...
რწმენის, ენის, მამულის, მოვლა გვმართებს სხვაგვარი,
არ ეგების, არაფრით, დაგვეთალხოს ცარგვალი,
თუ, გვსურს ჰქონდეს მომავლებს — სხინათელი გზა-კვალი,
წინაპართა, არ ჩაქრეს: კერის ცეცხლი და კვარი...
მნამს, – მარად, უკვდავია: ეს მზე, ცა და მთა-ბარი,
მნამს, – არასდროს ჩაქრება — დედაენის ლამპარი,
მნამს, – ჩემო საქართველო, დაგიდგება, კვლავ, დარი,
მნამს, – შენს გადასარჩენად, შენი ერი მზად არი...

თინათინ თელაველი

საქართველოს...

საქართველო, შენს მთა-ველს რომ გავცქერი,
თვალი ლაღობს, გული გეაღერსება,
შენს მზეს უმღერს, ლოცავს ყველა ქართველი,
და... მსურს გითხრან ხოტბა ჩემმა ლექსებმაც.
საქართველო! სხვა სამოთხე სად არის?..
არ მეგულვის ქვეყნად შენი სადარი,
გზატავს, გიდგას უტურფესი მზა დარი,
მნამს, მარადი მომავლის მზეც მზად არი!..

დაგვბედობოდეს...

მოდის ახალი და მიდის ძველი,
ნელს – ახალს, ახალ იმედით ველით,
დაგვბედობოდეს ნელო ახალო,
რომ საქართველო, საქმით ვახაროთ

მამულის მზისთვის...

ხიბლით მავსებს მე, ვით, საოცრება,
ტრფობა, მშვენებას როცა ედრება,
ლხენით მილალებს ფიქრს და ოცნებას,
მამულის მზისთვის ლოცვა-ვედრება...

საქართველოს...

ოცნებებმა გამიტაცა,
სად არ ვდიე მთას და მდელს,
სხვა ვერ ვნახე, ცა, მიწა და...
ღვთით ნაკურთხი საქართველო...

სამშობლოს

ჩემი ქვეყნის ტურფა მხარე,
ცამდე მინდა აგაღმერთო,
შენი ნახვით გულს ახარებ,
მხარე, მართლაც ერთადერთო...
ვერ დააშრო დრომ და ჟამმა,
უკვდავების წყაროს წყალი,
და მომავლებს, შეგვინახა –
შენი სახით, ნატვრისთვალი...

მე, სხვა საქართველო არ მნამს!..

მთიდან ნაჟურ ბროლის ცვარ-ნამს,
ტყე, ხარბად სვამს, ალტობს წამნამს,
ამ, მთებს ვლოცავ წუთსა და წამს,
მე, სხვა, საქართველო არ მნამს...

ჩემი მამული...

მთების მიღმა მიმალულან ღრუბლები,
კაბად-ზეცას საფირონი აცვია,
ველ-მინდორი, ოქროთ ნასვირინგები,
მოუხატავს ზურმუხტის ნაზ არშიას...
მთათა რიგი, – ქარავანთა სადარი,
კლდეთა ნაპრალს – ბროლი დაჰკიდებია...
მწუხრის ქურქს რომ წამოისხამს მთა-ბარი,
ფარაონთა, თითქოს აკლდამებია...
ეს მამული საოცარი რამ არის,
ქართველთათვის, სალოცავი ხატია,
მზე-გვირგვინი დავითის და თამარის,
მზე წარსულის შარავანდად ანთია...

მამული!..

ჩვენო, უტკბესო მამული, –
ქართველთა: სულო და გულო,
მტერთან, – გმირობით განთქმული,
შინ, – შიდა შუღლით დაგულო...
ნეტავ შემეძლოს, შეგიშრო,
ცრემლი, – ტკივილით ნადენი...
მომავლის ბრწყინვით გეცისკროს,
გეკმაროს ტანჯვა, – ამდენი...

საქართველოს!

სილაჟვარდე, სილამაზე, სიტურფე...
ხიბლის ზღვაში, განცდით ვუნმოზ ნავს,..
სიყვარულის, სიანკარის სიუხვე,
საქართველოს სიდიადით რთავს.
სიმამაცემ, – სიძნელეთა მნახველო,
აგარიდოს, აგაცილოს ავს,
საქართველო, სანატრელო სანთელო, –
გავიმეტებ, განაცვალებ თავს...

ქმნის უკვდავებას...

ენა კაზმული, ენა ქართული,
სიტყვა რუსთველის – სიბრძნით განთქმული...

გზა – დიდ ილიას მცნება და თქმული,
ზედ სიდიადე და მზე დართული...

ბუნების ხიბლის ხედვა-ვაჟათი, –
და... წინაპართა ჩვევა ადათი...

მზე მომავლისა, და მზე წარსულის...
ქმნის უკვდავებას – ჩემი მამულის...

რომ მუდამ გვწყალობდეს ღმერთი...

სიკეთე და სიმართლე –
სიძლიერე, ამა ქვეყნის,
ძალა ერთობაში რაა...
მშვიდობას და რწმენას, ეს ქმნის,
წილხვედრ ბაღნარს მზით საკოცნელს,
ლოცვით სწყალობ, არა ერთით,
ღვთისმშობელო, სვით, დაგვლოცე,
რომ მუდამ გვწყალობდეს ღმერთი...

დაგვილოცე, დაგვილოცე!..

გეაჯებით და გვისმინე,
ღმერთო, ნატვრა აგვიხდინე,
რაც დარდი გვაქვს, წარგვიხოცე,
საქართველო დაგვილოცე,
დაგვილოცე, დაგვილოცე!..
საქართველოს მზიანობა,

საქართველოს მთლიანობა,
საქართველოს სვიანობა –
გვაღირსე და დაგვილოცე,
დაგვილოცე, დაგვილოცე!..

გადაგვარჩინოს!..

ერთობის ძალას – სიბრძნის მალამოდ,
დასაბამიდან ველტვით და ვლამობთ,
მამულის მზეო, ჩვენო ალამო,
გადაგვარჩინოს რწმენის მალამო...

ქართულ გენით ანთებ, როჯა...

შვილს გამონვრთნი სახელხმობილს,
ქართულ გენით ანთებ როცა,
შვილთა, შენთა, ქართველობით,
საქართველოს ხვალეს ლოცავ!..

გული სამშობლოს ტრფობით
ნეტარებს...

გული სამშობლოს ტრფობით ნეტარებს,
მაცოცხლებელი სხივით ინთება,
უმღერს სიყვარულს, უმღერს მზედარებს,
განცდა იღვრება – ირგვლივ ზვირთებად...

ღა... გადარჩა ჩემი ერი

მზე – ქართული, ენა-მჭევრი,
მხარე – ღვთის წილ განაჭვრი...

ქართველთ, მუდამ, ჰყავდა მტერი,
დაუთვლელი, ბევრზე ბევრი...

თარეშობდა ყორნისფერი,
ღრუბლის კვამლი, გულით ქრელი...

ფეხზე დადგა ერიც, ბერიც,
მტერს ადინა ზურგზე მტვერი...

სიმამაცით სძლია მტერი...
დაიბრუნა ბრწყინვა, ფერი...

და... გადარჩა – ჩემი ერი...
ღვთით გადარჩა ჩემი ერი.

მამულის მზეო!!!

აქ, მზის სხივები ათასფერია,
რადგან შენი მზით თვალნაფერია
მამულის მზეო!!! ნატვრა-ფერიავ,
შენზე ძვირფასი არაფერია...

შიდა შუღლი სპობს, ღუპავს ქვეყანას...

განსაცდელშია ჩვენი ქვეყანა, –
ძმა-ძმას ნაჰკიდა მტრობამ ბევრგანა,
მამული, დაჭრილ არწივს ემგვანა,
მამული, შველას ელის ჩვენგანა...

არ იმსახურებს?..

ცრემლშეუმშრალი: ეს – ტყე, ეს – ყანა,
მთა – ბუმბერაზნი, – სფინქსებს, რომ ჰგვანან,
ქარტყილებმა – პირი რომ ბანა,
და... მაინც, ისევ, ლალად რომ დგანან...
ის – ცრემლსავსე, თუ, მბრწყინავი ხანა,
წარსულის ხიბლი, ანა, თუ, ბანა,
მამული, – ასე, პირმშვენი, თანაც,
არ იმსახურებს, სიყვარულს, განა?!

P.S.

შიდა შუღლი სპობს, ღუპავს ქვეყანას,
ვერ უნდა მივხვდეთ, – ამას, ჩვენ, განა?!

საქართველო არ მნამს, მე, სხვა...

ანგელოსთა მღერა მესმა,
მტრისა ძღვევად შენ გცნო ზევსმა,
მსურს – შარბათი შენი შევსვა,
საქართველო, არ მნამს, მე, სხვა...

სალოჯავო საქართველო!..

გზა ნათელო, ცანათელო,
მშობლიურო მთა და ველო,
სანეტარო, სასახელო,
დახატულო საქართველო...
უკვდავებით ლალად გველოს,
არვინ აღარ გადაგთელოს
მზეო და მზის დარად მწველო,
საარწივე საქართველო...
ბაზალეთის აკვანმთელო,
გმირთა გმირო, აბჯარმთელო,
სიყვარულმა გაგვამთელოს,
უტკბილესო საქართველო...
საოცნებო, ფრთანათელო,
სასურველო, სანატრელო,
უფლის ზვარო და სართველო,
სალოცავო საქართველო...

P.S.

საქართველო, სვეძლიერო,
ღვთისნიერო, მშვენიერო,
მომავლის მზით ბედნიერო
მსურს იბრწყინო ჩემო ერო!!!

ნიმუ
მზესელი

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ს
ი
ა
ნ
ი
ა
მ
ს
ი
ა
ნ
ი
ა

მ
ლ
ა
ნ
ა
მ
ს
ი
ა
ნ
ი
ა
მ
ს
ი
ა
ნ
ი
ა
მ
ს
ი
ა
ნ
ი
ა

სიღნაღ-ალა

მწველი მზის სხივებზე ხელისგულივით გაშლილ მინდორში გამეფებული სიმყუდროვე მჭექარე შეძახილმა დაარღვია:

- ეე, ჯოო, კახა შენ არა ხარ?! - მზის ცხელი სხივები თვალებს ხელის ჩრდილით აარიდა ქოსა მიხამ.

- ჰო, მე ვარ, აბა, სხვას ვის ელოდი ასე პინკინად გამონყობილს, - თავმომწონედ გაიბრიქა კახაბერი.

- ე, შენ რო გიცნობ, ტყუილად არ გაირჯებოდი და სიღნაღიდან აქ ჩამოსასვლელად ფეხსაცემელს ამაოდ არ გაცვეთიდი, - თავი იჭვნეულად გადააქენია მიხამ.

- შენც კაი თვალჭყყტია ხარ, ძმაო, თუმცა რა დასამალია და აქ, მართლაც დიიდიმა საქმემ ჩამამიყვანა, - ეს „დიიდიმა საქმემ“ სხვა სიტყვებზე უფრო ხმადაბლა, მაგრამ ისეთი პათოსით წარმოთქვა კახამ, მიხამ თავისდა უნებურად თვალები გააფართოვა და მეც წამოგყვები, შენს გვერდში მიგულე, ძმაოო! - თვალების გაფაციცების მსგავსად ენამ ესეც თავისდა უნებურად ათქმევინა.

- შენ თუ არა, მაშ, სხვა ვინ უნდა ამამიდგეს გვერდში საკურთხეველთან, ეგრეც ვიცოდი, რომ შენი იმედი არ უნდა მამშლოდა, - სიხარულის სხივმა წამიერად მზეზე უფრო მეტად ააკაშკაშა კახას თვალები.

- შენა აზრზე ხარ, რეებსაა, რომ ბოდილობ ჯო! - მიხას ხმა გაეზარა.

- რა იყო, რა არ მაგეწონა, მეჯვარედ მინდიხარ, ცოლად კი არა, შე მართლა ქოსა! - გულიანად გადაიხითხითა კახამ.

- უუფ, შენ გაიხარე, თქვი რა ადამიანურად... ძლივს არ მამეშვა გულზე... მაგრამ... - შეფიქრიანდა ავდრის ღრუბელივით სახემეკუმტული მიხამ.

ამ სმაყრსა და აღიქოფზე მაროს მთელი ჯაღანობა სახლის აივანზე მზეს დახარბებული სველი სარეხივით გამოფენა. ათამდე უყმურ და დანით პირგაყსხნელ სახეში ერთი ზადრი მთვარის დარი ქალი, კახას გულისთქმა და ფეოქვა მარორ ერია. სასიმამროს სახლში შესვლა კახას სწორედ მისმა ნაზმა ღიმილმა გაანუდვინა.

- ჩემი ქალის ხელსა მთხოვ, შე რხვირმოსახოო ღლ-ააო, ვერ ხედავ, ვირი გავქეჯ და ქალი გავიჩერდებ, ჯო?!

ნ. მზესელი

- რა მაგრამ, ჯო, მეგობარი ხარ და ამ ძნელბედობის ყამს ზურგს მაქცევ?! ეგეთები არ გამაგონო... ჩამოთლილი საჩვენებელი თითი მრავლისმეტყველად დაუქენია კახამ.

- შენ, ეტყობა, ორი თავი გაბია მაგ ბეჭ-მაგარ მხრებზე და მე მარტო ერთი მარგუნა გამჩენმა, ამასაც თუ არ გავუფრთხილდე და იმ შენი სასიმამროს ხახაში ჩავყავი, მაშინ ხო იმწამსვე გავთავდი! - ხელები უმნეოდ გაასავსავა მიხამ და ნაბიჯი ჯერ შეუმჩნეველად შეანელა, ცოტა ხანში კი საერთოდ გაჩერდა.

- მართლა არ მოდიხარ, ეულად მტოვებ? არადა, ჩვენ ორნი, ისევე, როგორც ჩვენი პაპები, 100-200 ყიზილბაშს მოვინელებთ! - სინანულით და ვედრებით გახედა კახამ თავჩაქინდრულ მიხას.

- ყიზილბაშია, მერე შენი სასიმამრო?! პირიდან ცეცხლის მფრქვეველი და თვალებიდან ნაპერწკლების მტყორცნილი გველეშაპია. აქამდე რა, არ იცნობდი მაგ ღვინიპარისა?

- რაო, ღვინოს იპარავს? - ცნობისმოყვარეობამ მარჯვენა წარბი მალლა ააზიდვინა კახას.

- ხოო, სუფრასთან ღვინოს ყოველთვის იპარავს, სასმისს ბოლომდე არ ცლის და თრობით რეტდასხმულ სტუმრებს ფხიზელი თვალთ ცდის. თავისი ქალისთვის ხომ ისეთი ქმარი უნდა, ჭკუით დაღმართს რომ მოავაკებს და ძალით კიდე აღმართს რომ ხნავს.

- ხოდა, ეძებოს ეგეთი... ჩემზე უკეთესი მზე მაროს მაინც არა ჰყავს. გოგოს მე ვუყვარვარ, ვააა... - გულზე მჯილი შემოიკრა კახამ.

- რას ცხარობ, მე კი ვიცი და... - მიხამ წამით მიაყურადა...

- აი, ხო გესმის... წამოგყვებოდი, მაგრამ... იქ, სადღაც ორლობებში - მიშველეთ, მიშველეთ-

თო ვირი ყროყინებს და რომ არ ვუშველო, მას მერე რა ნამუსით მერქმევა მე კახელი ბიჭი?! – კახას პასუხს არ დალოდებია, ისე გაქუსლა მიხამ.

– მხდალო, ლაჩარო! ძმის განგმირავო ხმალო! – მიხას ყურს კი მისწვდა კახას მიდევნებული სიტყვები, მაგრამ წაუყრუა, თავის გასამხნევებლად – საცა არა სჯობს, გაცლა სჯობსო, თავისი საყვარელი ძველი სიბრძნე ნაიბუტბუტა და წელანდელზე მეტი

სისწრაფით მოკურცხლა. ისე მირბოდა, ღმერთმანი, მიწას ფეხს არ აკარებდა. არა, პირდაპირ მიქროდა, კი არ მირბოდა.

– მთლად თაფლი და ალვახაზი არ არის, მაგრამ არც ეგეთი კაციყლაპია იქნება, ბოლო-ბოლო ანგელოზივით გოგოს მამაა, – ხელი ჩაიქნია კახამ. – შენ მაინც ხომ არ მიმატოვებო! – პირში შესცინა საპალნეაკიდებულ ყურპარტყუნა სახედარს, რომელმაც მთელი გზა, გეგონება, ცხენის ჭკუა აქვსო, დინჯად, გონდატანებულად იარა. თუმცა, როგორც კი მასპინძლის ჭიშკარს მიადგნენ, ერთი საშინლად ამოიყროყინა და ტლინკების ყრით კაცმა არ იცის, საით გაიქცა. ძირს დანარცხებული სასიამაგროს მოსათაფლ-მოსაქონი ხარკი პირმინდად განადგურდა. რაც დასამსხვრევი იყო, დაიმსხვრა; რაც დასაღვრელი იყო, დაიღვარა და რაც არც ტყდებოდა და არც იღვრებოდა, ღორების აუზად ქცეულ ტალახის გუბეში გააჩინარდა.

ამ ხმაურსა და ალიაქოთზე მაროს მთელი ჯალაბობა სახლის აივანზე მზეს დახარბებულ სველი სარეცხივით გამოეფინა. ათამდე უყმურ და დანით პირგაუხსნელ სახეში ერთი ბადრი მთვარის დარი ქალი, კახას გულისთქმა და ფეთქვა მაროც ერია. სასიამაგროს სახლში შესვლა კახას სწორედ მისმა ნაზმა ღიმილმა გააბედვინა.

– ჩემი ქალის ხელსა მთხოვ, შე ცხვირმოსახოცო ლლაპო, ვერ ხედავ, ვირი გაგექცა და ქალი გაგიჩერდება, ჯო?!

– არ მუშაობ, არ სწავლობ, ნეტა დედამიწის დამძიმებით რას წვალობ? – ჩაიროხროხა მიტომ. სახელაწილი, ნამუსგათელილი კახა თავჩაღუნული იდგა, კაი-კაი პასუხებს აძლევდა, ხან ლანძღავდა, ხან აგინებდა, ხანაც ოხ, რა მწარე-მწარე გესლს ანთხევდა, თუმცა ეს მხოლოდ მის გუნებასა და გულში ხდებოდა. ისე, კი იდგა უტყვად და დასჯილი ბალის ბავშვ-

ნინო მუხაძე

ვით უსმენდა გაფიცებული სასიამაგროს და მისი ბანის მიმცემი გაკაპასებული სასიდედროს დუეტს.

ორ ხმაში ნათქვამი მათი ქილიკი ყურს უცხოს მოჭრიდა და ხომ წარმოგიდგენიათ, მოსიყვარულე გულს რას უზამდა?! ითმინა, ითმინა მარომ კახასთვის თავსლაფის დასხმა და ველარ მოითმინა. იმათ ქაქანში თავადაც სახელაწილი მორცხვად ჩაერია:

– მიყვარს და ნუ გამიჩაღეთ კაცი!

– რაო, მიყვარსო?! – ერთხმად ამოიღრი-ალ-ამოიხავლეს მშობლებმა და მაროს ისე მიამტერდნენ, თითქოს პირველად ხედავდნენ.

– აჰა, მაგ შენი ფერებ-ფერებით რა გამოზარდე! – მიტოს ქორისებრი თვალების ბრიალმა მხრებში მოხარა კესო, თუმცა შვილის წინ ხმა ასეთ პოზაშიც მშვენივრად აღიმალა.

– თვალეზი გააქირავე ქალო? რისთვის გასწავლე, რატომ გვარცხვენ, მთელ მხარეში, ყველაზე უბადრუკს ჩვენს სიძედ რატომ არჩევ?! – კი არ ყვიროდა, გულგამგმირავი ხმით კიოდა კესო. თითქოს კახას რომ ჩააგდებინა ხმა, ის არ კმაროდა, მისმა კივილმა ახლა მაროც დაამუნჯა.

– არა, მაინც რას მოგცემს ვარდებისთვის გამოზრდილ გოგოს ეს ჭია, ესა; ბევრი-ბევრი, მზესუმზირას ტომრობით, და იმის ზეთს კიდევ ტოლჩობით.

– იქნებ, მე ამისი მზესუმზირა მევარდება, ზეთი კიდევა მენელსაცხება?! – ძლივს ნაილულულა ყელგამშრალმა მარომ.

– გააჩუმე, ქალო! თორე ხედავ, პირი თონესავით გაახურა! – გრუზა უღვაში კოტიტა თითებით ნერვიულად გადაივარცხნა მიტომ.

– გაჩუმდი, სამგლეე! – ისევ შეჭკვილა კესომ, მერე თმაში ჩაავლო დიდთვლიანი ბეჭდებით დახუნძლული ხელი და სულ მუჯღუგუნ-ჯაჯგურ-ძიძგილაობით გაიგდო წინ.

სატრფოს შეხიდედა, რომ ვერ გაბედა, თავზე ბრაზი მოუვიდა კახას, კახური ქუდი, რომელიც ძილშიც კი თავზე ეხურა, გულმოსულმა ძირს დაანარცხა – სეირს განახებთ ამაზე უკეთესსო! – დაიქადა და მასპინძლის სახლიდან აღმურმოკიდებული გამოვარდა. როგორც ყოვლისმჭვრეტელი და ყოვლის მწვედენელი თვალის მქონე მეზობლები ირწმუნებოდნენ, სიღნაღელი კახას გაქცევისას წარმოქმნილ მტვრის ბუღს მთელი ორი დღე დასჭირდა, რომ ბოლომდე გაფანტულიყო.

ამ ამბებიდან არ გასულა დიდი ხანი, როცა მეზობლებს ახალი თვალის გასახარი მიეცათ. ღიპიანი მიტოს ჭიშკარს არაბულ სამოსში გამოწყობილი ახოვანი, უცხო მამაკაცი მიადგა, რომელსაც თან მზეზე ალაპლაპებული სამკაულებით სავსე ზარდახშა აკიდებული პატარა კოზაკი ახლდა.

დიდი ზარ-ზეიმით მიიღეს მაროს ოჯახში უცხო მინის შვილი.

– შეხედეთ, ეტყობა კარგი ქონების და გავლენის პატრონია და ისე მოიქეცით, ვითომც სტუმრად თვით მეფეთ მეფე გვყოლია, – ჩვეულებისამებრ, თვალების ქორული ბრიალით გახედა მიტომ თავის ცოლ-შვილს.

რადგან სტუმარი ჩვენს ენაზე ვერ ლაპარაკობდა, რაღაც გაურკვეველ სიტყვებს ბუტბუტებდა და დროდადრო აქაიქ დამტვრეულ ინგლისურსაც გამოურევდა, ეს თავისდა სასიკეთოდ გამოიყენა და სტუმარს თავისი მარო ჯერ ვითომ თარჯიმნად ამოუყენა, მერე კი, როცა დახორაგებულ სუფრასთან გადაინაცვლეს, გვერდითაც უყოყმანოდ მიუსვა.

– ოხ, ასეთი სიძე მომცა, მეტი არ მინდა! – ქართული ამას მაინც არ ესმისო და ხმამაღლა ნატვრას არ ერიდებოდა მიტო.

– სუ, სუ, გამაგონეთ! – ხეირიანად რომ გაეგო რამე და თავისი ჯალაბ-ჯულაბისთვის გადაეთარგმნა, სმენას დაბავდა თარჯიმნის ამპლუას მორგებული მარო.

– ჰო, აბა, რაო?.. რას ამბობს ეგ შეიხ ბატონი? ოქრო ბევრი თუ ბეივერი მაქვსო? – მიტო საქმიანად იფშვნებდა ხელებს.

– მარტო თქვენი სახლისოდენა ოქროს ზოდი მაქვს და თივის ნაცვლად კიდევ ეზოში სულ თვალ-მარგალიტის ზვინები მიდგასო! – კამკამა წყაროს ხმაზე ჩამოარაკრაკა მარომ.

– რა გქვია, ჩემო, არა, ჩვენო ბატონო? – ცივი ოფლით დაცვარული შუბლი კახური ქუდით შეიმშრალა მიტომ. მარომ ხელადვე თარგმნა მამის კითხვა და წამშივე გადმოთარგმნა თარგმნის საჭიროების არმქონე სახელი.

– სილ-ნალ-ალა – დამარცვლა ჭაბუკმა.

– სილნალ-ალაო! – გადმოაქართულა მარომ.

– ვა, პირველად მესმის ასეთი რამ და კითხე აბა, რას ნიშნავს? – მუდართით სავსე თვალეები შეანათა მიტომ შვილს.

მაროს შეკითხვაზე სტუმარმა პასუხი უმალ გასცა, თუმცა მარომ გადმოთარგმნა რატომ-

მხატვარი სოფიო ქელიძე

ღაც არ იჩქარა, წამით შეფიქრიანდა, ლოყებზე წამოწითლდა, მერე კი თვალეები დახარა და მორცხვად გაიღიმა.

– რაო, რას ამბობს? სამარცხვინოა თარგმანში, შვილო? – ნირი ნაუხდა მიტოს.

– ეეე... სულ ეს იყო შენი ინგლისური, ტყუილად გასწავლე? რამ გაგაშტერა, ხმა ამოიღე, შე სამგლევე! – მუშტად შეკრული ხელები წელზე შემოიწყო კესომ.

– სილ – დიდგვაროვნობის დასტურია, ნალ – ზეგვარის აღმნიშვნელია, ალა კი თავად ამ ჭაბუკის გვარია, – ღიმილით თქვა მარომ.

– მერედა, რას იკრიჭები ჩვენი ვირივითა, ვარდივით გაინაზე, გოგო... ეგებ ბედი გაგეხსნას და მაგ შავი კაკლის მურაბასავით თვალეებით კარგი ამბისთვის შამაგხედოს, ჰა?! – მიტომ კესოს, კესომ კი მაროს გაჰკრა მუჯლუგუნი.

ჭაბუკმა რაღაც ნაიბუტბუტა. მარო მამინვე ენად გაიკრიფა.

– ამ მხარეს სწორედ ცოლის საძებნელად არის მოსული. ვილაცას უთქვამს, კახელებს კაი შავტუხა გოგოები ჰყავთო და იმიტომაც არის აქ მობრძანებული.

– კახელი თუ უნდა, შენზე უკეთესს ვის ნახავს, მარო! – ტაში შემოჰკრა კესომ. – უთხარი, ახლავე უთარგმნე, რომ თანახმანი ვართ. ჰო, თარგმნე, გოგო, თანახმანი ვართ-თქო აქ, თუნდაც აი, ამ წამსვე გადაგიხადოთ ქორწილი... თუ თანახმაა გვანიშნოს რითიმე და ნუთში მთელ სოფელს თითზე დავიხვევთ, ისე ავაფუსფუსებთ.

მიტო და კესო ერთიმეორეს ლამის პირში ეჩრებოდნენ. მართლაც, ვაჟმა ქალს მუშტრის თვალთ კარგად ახედ-დახედა და ნიშნად თანხმობისა თავი მსუბუქად დააქნია, მარჯვენა ცერი კი მოწონების უკეთ გამოსახატავად მალა ასწია.

ატყდა ფაციფუცი, ამ რია-რიაში ბევრი თევში გატყდა, კეცებიც უკან მიჰყვა...

– არა უშავს რა, ისეთი სიძე გვყავს, აწი სულ გვექნება ოქროები და ვერცხლები... – ყველა ტკაცატკუცზე ხელს იქნევდნენ კბილებ-გაკრეჭილი კესო და მიტო.

სოფლის ციბრუტობამ შედეგი მალევე გამოიღო, – ისეთი სუფრა გაიშალა, იმის შემხედვარე ჩიტებს რძე დაუშრათ.

– აბა, ჩემო მეგობრებო, სად წაიყვან ბედო და აი, ჩემი მაროც მიდის არაბეთში! – ლალისფერი ღვინით საესე ყანნი, თითქოსდა ვინმე ართმევდა, მაგრად ჩაბლუჯა მიტომ.

– ბედი კი არა, საითაც ფულის სუნმა დაუბერა, გოგოც იქით მიდის, – წაიქირქილეს აქა-იქ მეზობლებმა.

– ჩემი როა, განა იმიტომ ვამბობ, რომ კარგია?! მართლა მარგალიტივით გოგოა მარო და დაე, წავიდეს ათასფრად მბრწყინავ თვალ-მარგალიტებთან, – აცრემლებული თვალები ხელის ზურგით შეიმშრალა კესომ და მობოდიშების შემდეგ განაგრძო, – ამ ჭიქით იმ გრძელ გზას ვლოცავ, ძაფის გორგლის ერთი ბოლოდან მეორე ბოლოში რომ გადის, ჩემი ბარტყი კიდევე შორეულ აღმოსავლეთში კეთილმონყობილ ბუდეში მიდის...

– მთლად ასე შორსაც არა გვაქვს ბუდე! – ჩაეცინა მსუბუქად შეზარხოშებულ ნეფეს.

– ეეე... ნახეთ, ქართული კი სცოდნია ამ დედალაზათიანს და ასე თამამად რად მალაპარაკეთ! – პირზე ხელი მიიფარა მიტომ.

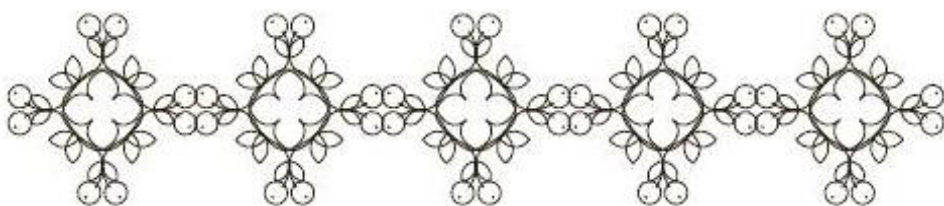
– ნეფე-პატარძალს გაუმარჯოოს! ქართულიც ვიცი და კახურადაც ვუქცევ ვოო... – თავზე წამოცმული თეთრი თავსაბურავი და სახეზე აკრული ხშირი წვერ უღვაშიც ხელის ერთი მოსმით ჩამოიცილა და წამში სასურველი სიღნაღ-აღადან დაწუნებულ სიღნაღელ კახად გადაიქცა სიძე.

ატყდა წიოკი, თავპირისმტვრევა და თმების შლა-წენვა. ამ აურზაურზე კახას ვირი დაფრთხა და ტლინკების ყრით ზურგზე მორგებული ბუტაფორიული კუზიც მოიშორა და აკეცილი ყურების დასაფარად თავზე წამოცმული თეთრი ქსოვილიც ქარს გაატანა.

– რაკი ქორწინება მთელი სოფლის თვალწინ შედგა, ახლა უკვე გვიანია ვაი-ვიში და, თუ ძალა გერჩით, ჰა, მიდით, მიყარეთ კაკალი! – ისედაც გაცხარებულ მაროს მშობლებს ძალად სიძის ეს შეძახილი კიდევე უფრო მეტად ახლებდათ და ახალგამომცხვარი სიძის მიმართულებით მარტო კაკალი კი არა, გოჭის ბარკალი და ცივად მოხარშული კანჭიც შესაშური სისწრაფით მიფრინავდა. როცა სუფრიდან ასაფრენი აღარაფერი დარჩა, მიტომ ყურებიცა და ხელებიც ჩამოყარა. კესომ ერთხანს კიდევე გააგრძელა თმის შლა-კვილი, მაგრამ როდემდის... ვიდრე ეგონა, იმაზე მალე დაყარა ეს თავისებური ფარ-ხმალი, მით უმეტეს, რომ მაყრები უკვე – პატარძალს ნეფის კოცნა ამშვენებსო! – ერთხმად გაიძახოდნენ.

მოკლედ, უგზოობის გამო მაროს მშობლები, როგორც იქნა დაზავდნენ კახასთან და შეეგუვნენ იმ აზრს, რომ შორეული არაბეთის ნაცვლად, აგერ, ყურის ძირში, ანუ სიღნაღში მოუწევდათ აწი შვილის სანახავად წასვლა.

– სიყვარულმა გაიმარჯვა ვოო!.. – ლამის ტარზანის ხმაზე იღრიალა კახამ და მტრის ჯიბრზე ბოლო ხმაზე აღრიალებული მანქანების საყვირის თანხლებით მარგალიტ მაროსთან ერთად თავისი კერისკენ გაემართა.

კიდევ, ვეფერო გვირილებს,
 მინდვრად გაფანტულს ძმურადა,
 პურის ყანებში ყაყაჩოს, –
 საცქერალს საამურადა.
 ვისმინო, მწყერის ჭუკჭუკი,
 ტოროლას სტვენა დილისა,
 მამაპაპური სიმღერა,
 გულში ამშლელი ლხინისა.
 გამაგებინე შრიალი
 ახალმოხდილი ჭურისა,
 კიდევ გავიგო სურნელი –
 ახალგამომცხვარ პურისა.
 კიდევ, მაჩვენე სიკეთე,
 გლესურად წოლა-ძილისა,
 ოქტომბრის თვეში, უცეცხლოდ,
 წამოდულება ღვინისა.
 „ქართული სუფრა გაშლილი, –
 ქართველი ქალის ხელითა...
 ღვინით ავსილი ფიალა,
 მისი ღანვების ფერთა“.
 არა, არ მინდა, უფალო,
 ოქრო და ვერცხლი გრეხილი,
 ზამთარში მომკალ, თუ, მომკლავ,
 არ წავალ – გულ-გატეხილი...

ნეტავი...

ფარნა რაინას!

ღმერთმა გიკურთხოს, სიტყვა და
 ლექსი, ნაფიქრი გულისა,
 რომ მოგვიტანე სურნელი
 თუშური გაზაფხულისა.
 თუშეთის მთებში გაზრდილო,
 ვერ შეგედრება, სხვა, კაცი,
 ილიას ფიქრი მგონიხარ,
 და დიდი ვაჟას ძმაკაცი.
 მოხვედი ლექსის გრიგალი, –

იმედად ქართველის გულისა,
 არ დაგიჟანგდეს კალამი, –
 წამალი, ჩვენი წყლულისა.
 შენს ბრძენკაცობას უმღერის
 ცაში ვარსკვლავთა კრებული,
 გამოგყოლია სიღინჯე
 და სიამაყე მთებური.
 შენი სიბრძნე და სიტყვები
 ასხივდა ყველგან, ამზევდა,
 ნეტავი, შენი ბადალი
 კვლავ გაჩნდეს ქვეყანაზედა.

300 არაგველი

თქვენს გზას მივტირით, არაგველებო,
 დღესაც თქვენს სახელს ფიცავს ქართველი
 და აელვარებს თქვენს ვაჟკაცობას,
 დღეს, რომ დაგვნათის სხივი ნათელი.
 რა გული გედგათ, რა ძალას ფლობდით,
 თქვენ, საქართველოს ღვიძლი შვილები.
 როგორ სჭირდება, დღეს, საქართველოს –
 თქვენი სიმტკიცით გამოზრდილები.
 ერთი ასზე მეტს ეომებოდით,
 ყველა იბრძოდით, მთების ჯიხვივით,
 მონატრებია, დღეს, ნამდვილ ქართველს
 თქვენი ხმლების ხმა, ცხენის ჭიხვინი.
 ძალას გმატებდათ: სარწმუნოება,
 ენა, მამული და ქართველობა.
 რა ძნელი იყო, მაშინ მეფობა,
 და... უფრო ძნელი – არაგველობა.
 ახლაც გვჭირდება თქვენი სიმტკიცე,
 და, თქვენნაირი – გული, ქართული,
 რომ დავიბრუნოთ ქართული მიწა
 მტრებისგან, ბევრჯერ, შემოდარცვული.
 მაგრამ, გვაკლია რალაც, მთავარი...
 ალბათ, ამიტომ, გავიწირებით,
 არ გვეყავს: დავითი, აღარც – თამარი,
 აღარც – ერეკლე, აღარც – გმირები...

ანი რაინაული

მ
ლ
ა
ნ
ა
რ
ა
ი
ნ
ა
უ
ლ
ი

ცხოვრება როგორ უნდა გაგრძელდეს ასე, ჩვეულებრივ, როცა აღარ ხარ?

რა მარტივია დაივინყო და სურათიერ გადამალო უჯრის ნყვდიადში... არ მინდა შენი ისტორია დასრულდეს, დასრულდეს ასე, უერრად, მე შემძლია გაგიშვა, თუმრა, არა სრულოებით.

ვირა, მერ შენი ისტორიიდან მოვდივარ და შენიდან ვვარსებობ.

ა. რაინაული

მ
ლ
ა
ნ
ა
რ
ა
ი
ნ
ა
უ
ლ
ი

ქალბატონ მართას, მშვენიერ ბებიას, რომელსაც, ახლა, მხოლოდ სიზმრებში ვხვდები

ისტორია, თუ როგორ დარჩი, ჩემს კედელზე, ლამაზ შავ-თეთრ ფოტოდ.

ტირილით გამელვიდა იმ სიზმრიდან, რომელშიც მილი-მოდი.

მაშინ, კიდეც, მქონდა იმედი, რომ ეს სიზმარი ამიხდებოდა;

რა გულუბრყვილო, როგორი სევდიანი ვიყავი, მჯეროდა სიტყვების, ემოციების...

შენიც მჯეროდა.

შენი ისტორია ლამაზად მტკივნეულია, ცხოვრება, რომელიც ხელით დანერე, –

შეუდარებელი,

მაგრამ... მიჩნდება კითხვები, ეჭვები, ამდენი დარდი – ბედნიერი იყავი? – ზუსტად არ ვიცი, გულში ინახავდი და, სულ, ჩვენზე ფიქრობდი.

კვლავ, გაბრაზებული ვარ სამყაროზე, თითქოს, დაგივინყეს, საკუთარ დარდებს მისცეს თავი,

მეც მაგინყდები, ზოგჯერ, და... ვბრაზობ,

ცხოვრება როგორ უნდა გაგრძელდეს ასე, ჩვეულებრივ, როცა აღარ ხარ?

რა მარტივია დაივინყო და სურათიერ გადამალო უჯრის ნყვდიადში... არ მინდა შენი ისტორია დასრულდეს,

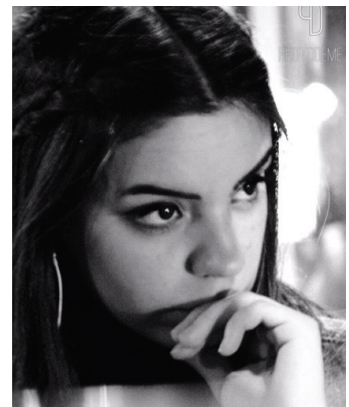
დასრულდეს ასე, უეცრად, მე შემძლია გაგიშვა, თუმცა, არა სრულებით.

ვიცი, მეც შენი ისტორიიდან მოვდივარ და შენიდან ვვარსებობ.

შეგყურებ ლამაზ შავ-თეთრ ფოტოს, შენს ფოტოს...

და გხედავ,

მახსოვხარ.

ანი რაინაული

ნუ გეშინის*...

ჩემქალო, არ შეგეშინდეს! – სადღაც ხეებს შორის გაისმის ხმა;
გაფერადებულ ბილიკს მივყვები, –
ტყეში რომ გაჩენილა.
ეს ხმა თბილია და ნაცნობი –
ისეთი ნუგეშია არასოდეს, რომ არ მთავრდება.
და... მხოლოდ, არსებობაში არსებობს.
ხეები მაღალია და უკიდურესად ცოცხალი...
ტყე სუნთქავს.
ჩვენც ვსუნთქავთ, თან ძალიან ნელა მივაბიჯებთ სიღრმეში,
მზე ხეების კენწეროებს შორის კრთება და თავს გვახსენებს,
მე, იმედით ავსებული, შევყურებ მათ ზურგებს, წინ რომ მიიწევენ. როგორ მენატრება
და როგორ მაკლია ახლა ორივე.
მწვანე ბალახის ღეროზე პატარა მარწყვებს ვკინძავთ, მარწყვის სიტკბოება გვაქვს
ტუჩებზე.
ხმა, ისევ, მკაფიო და თბილია,
არაფერია ხელის სითბოზე უფრო ნაზი და მშვიდი. მჭიდროდ ჩამკიდებს ხელს და
წამიყვანს,
მასაც წამიყვანს,
ორივეს ხელს ჩაგვჭიდებს და ტყის ულამაზეს ნაწილში მიგვიყვანს,
„არ შეგეშინდეთ, მე ისევ აქ ვარ.“
ხმა მეხუტება და სულში შეაღწევს.
ხეებს შორის ნელა მივიწევი წინ, ჩემს ლანდთან ერთად,
თვალეებს დავხუჭავ,
მის ხელს ვეყრდნობი.
„ჩემქალო, ნუ გეშინის.“
„არა, არ მეშინის.“

*(თუშური კილო) ნუ გეშინია

თუშეთი. მხატვარი თენგიზ მირზაშვილი

ნათელა
ქურციკიძე

დავკრეფ იემს და გვირილემს
მოვალ, ჩაგინნავ თმებში,
მოვალ და მოგეფერები
ოწნება შენთვის ფრთემს შლის.
მოვალ აგისსნი სიყვარულს,
ჯერ გაუბედავს, ართქმულს,
თავს მოგვევლები, იწოდე,
და შენ მოგიძღვნი ამ გულს!

ნ. ქურციკიძე

მ
ლ
ა
ლ
ა
მ
ლ
ა
ლ
ა
მ
ლ
ა
ლ
ა
მ
ლ
ა
ლ
ა

თუ არ დათესე სიყვარული

თუ არ დათესე სიყვარული – სიკეთით სავსე,
არ დაამჩნიე სილამაზე შენს ქვეყნად მოსვლას,
თუ არ დაუდექე გვერდში შენ ძმას – თუნდაც მეგობარს,
არ დაეხმარე ჰაერივით სჭირდები როცა!
თუ თავს ვერ სწირავ სამშობლოსთვის, არ გიცემს გული
ვერ ჩააქსოვე გულში დიდი, ძლიერი სული,
ვერ დაუდექი შვილებს, როგორც მყარი კედელი,
ვერ გამოდგები, მაშინ, ღამის კარგი მთეველი!
თუ ვერ ასწავლი, მამა-პაპის ძლიერ სიყვარულს,
იმ ტრადიციებს, რითაც მუდამ კაიკაცობდნენ,
ალალი გულით და სპეტაკი პატიოსნებით
თავი მოსწონდათ და ოჯახებს ერთურთს ანდობდნენ.
თუ ვერ ასწავლე ცხოვრება და სირთულე მისი,
ცხოვრებას შესძლებს შეიყვარებს ოდესმე, განა?
თუ ვერ ასწავლე, „რომ ხატია ჩვენი სამშობლო,
და სახატე კი, – სალოცავი მთელი ქვეყანა.“
მაშინ რა არის შენი ყოფა წუთისოფელი,
თუ ვერ აღიქვამ ჭკვიანურად, მეტად ბრძნულ ნათქვამს,
ისეთი ხიდი უნდა დადო და გაიარო,
რომ მომავალი შენს გავლილზე აუყვეს აღმართს!

ნათელა ქურციკიძე

თენღება

თენღება, – ღიმილით ივსება სიცოცხლე,
თენღება, – ეს გულიც სიამით ივსება,
მიხარის, – შევყურებ გულდიდა მომავალს, –
იმედით ვივსები, – ამშვენებთ ღირსება.
შევყურებ მტკიცე და აზრიან სახეებს
სიხარულისგან ცრემლი დამდენია,
ღმერთო, გზა უჩვენე, სულ სწორად სავალი,
სანთლად ანთებული, ვხედავ, რამდენია!
ღმერთო, გაუმართლე, მიეცი სიკეთე,
სამშობლოს ზრუნვაში როდეს დაღლილებს,
მიეც სარბიელი, – ჩვენთვის სანატრელი
მგზნებარე ოცნებით – იმედს რომ აღვივებს.
მიეც გამარჯვება, ყველას, ვინც კარგს ღამობს,
ვის გულსაც უბრწყინავს სამშობლოს სახელი,

ვის გულსაც ანათებს, მუდამ, სიყვარული, –
ვის გულშიც ანთია სინძინდის სანთელი.

ქალი

შენ ქალი ხარ, – ამ ცხოვრების დედააზრი,
შენ ხარ, ჩვენი ღვთაებრივი სამყარო:
შენით ვხედავ ამ ცხოვრების ღამაზე ფერებს,
მსურს ეს გული მაგ ფერებით დავალაო.
შენ ამ ქვეყნად შუქურა ხარ, ქალად ქმნილი,
მოვლენილი ქვეყნად ღამაზე სიცოცხლედ,
სათავე ხარ, – უკვდავების, შენს გარეშე
სიცოცხლე არ იქნებოდა იცოდე!
შენით ცოცხლობს ეს სამყარო, ცა და მიწა,
შენით, – დილაც ბედნიერი თენღება,
ძალა შეგწევს საოცარი სიყვარულის

შენით, ფუძე ოჯახები შენდება!
ანათებ და... მზის სხივივით ლამაზი ხარ,
შვილებზე და სიყვარულზე მლოცველი;
შენით ნათობს ცხოვრებაში ყველაფერი, –
გული დაგაქვს სიყვარულის მთოველი.
როგორც ქალი, – ნაზი ხარ და მეტად სათნო
მაგრამ: დედა, – ძლიერი და მებრძოლი?
თუ გაჭირდა, შვილებისთვის ძუ ლომი ხარ,
ვინ გაბედავს, წინ დაგიდგეს რომელი?

მენატრება ზავშვობა

ის დღეები მენატრება
როცა ბავშვი ვიყავი,
დამრჩა, მხოლოდ მოგონება,
ზღაპრად დამრჩა ის ხანი.
ის სურნელი მენატრება
დედის თბილი უბესი;
ჩახუტება მენატრება,
მოფერება, ნუგეში!
დარიგება მენატრება
ჩემზე ზრუნვით დაღლილის;
მისი, – „შვილო“, მენატრება, –
ჩემი, – „დედას“ ძახილი.
მაგრამ ნატვრა, – ნატვრად რჩება
გაქრა დროის ხავერდი;
ყველაფერი დრომ წაიღო
და... მეც ლამის დავბერდი!
ამიტომაც, ყველას ვურჩევ,
მინდა, ყველამ გაიგოს,
დედის დიდი სიყვარული
წმინდა სანთლად აიგოს.
დააფასეთ დედა, – ყველამ,
ლამაზ საქმედ, ფიქრებად,
თორემ, შემდეგ, ყველაფერი
უკვე, გვიან იქნება!

ნუთისოფელი

დრო მიდის უკანმოუხედავად,
ისე მოკლეა ნუთისოფელი,
ზოგი ვერც ასწრებს უკან გახედვას, –
წამია მხოლოდ მისთვის ყოველი.
მიდის ცხოვრება და ვიცი ყველამ,
ამ ქვეყნად, მხოლოდ სტუმრად მოვედით,
ერთმანეთს მაინც არ ვუფრთხილდებით
და სულს ვიმძიმებთ ისე ცოდვებით!
სანამ ვიცხოვრებთ ამ ქვეყანაზე,
სჯობს სიყვარულით გვეკონდეს ერთობა,
დაე, სულ ყველამ მოვიწინაოთ
და უფალს ვთხოვოთ მოგვეცეს შენდობა.

დედის გული

დედის გული ერთადერთი, სანუკვარი,
დღენიდაგ შვილებს თავს რომ ევლება,
შვილებს უძღვნის ყოველ წუთს და მათ
სიცოცხლეს
თავს შესწირავს და მალამოდ ედება!
დედის გული ვერ ისვენებს: ფიქრობს, ზრუნავს, –
ყოველი დღე მათზე გარჯით მთავრდება,
შვილებისთვის გზად და ხიდად გადებული
იბრძვის, დალლას არასოდეს ნებდება.
ასე გარბის დრო და ჟამი სულ ყოველთვის
დედა ხარობს, რომ უყურებს გაზრდილებს;
უხარია, უფასდება ის ამაგიც,
რომ აჩუქა თავის დროზე მან შვილებს.

დაკრეფ იემს და გვირილებს

დაკრეფ იემს და გვირილებს
მოვალ, ჩაგინნავ თმებში,
მოვალ და მოგეფერები
ოცნება შენთვის ფრთებს შლის.
მოვალ აგისხნი სიყვარულს,
ჯერ გაუბედავს, ართქმულს,
თავს მოგვევლები, იცოდე,
და შენ მოგიძღვნი ამ გულს!
დაკრეფ იემს და გვირილებს,
გული მხოლოდ შენ გელის,
გავილამაზოთ ცხოვრება, –
გამომინოდე ხელი.

შემოდგომის ფერები

შეუცვლიათ ნირი ბალებს, –
ნითელ-ყვითელ ფერებით,
ვაშლისა თუ, მსხლის ნაყოფით
დახუნძლული ხეებით.
შემოდგომის ლამაზ ფერებს
ალამაზებს მზის თვალიც,
მწვანე მოლიც, როგორ ბრწყინავს
განთიადზე ცის ნამით.
ვაზებს რქები დახუნძვლიათ,
ფეხზე ძლივსლა დგებიან,
თითქოს სთხოვენ მიშველეთო! –
პატრონის ხელს ელიან!
ფოთლებიდან თავმოწონედ
გვიცქერიან მტევნები,
ქარვისფერად მოღალანე
და ლამაზი ფერებით.
ო, რა რიგად გამიხარდა
ამ სიუხვის დანახვა;
არ მოაკლო, ღმერთო, ჩემს ხალხს
მშვიდობა და ბარაქა!..

**ელდარ
ჭიჭიაშვილი**

მუხავ, მიყვარხარ, ძლიერო,
ქართული ვაზივით ხნიერო,
მაგ ნამეხარი გულ-მკერდით
მინდა მტრის რისხვად იეღვო!
კიდევარ დაჟიშდებიან
ყოფილები სისხლით ნანვით,
მაგ შენს ქორბუდა ცოტებში
ზუღეს აიგემს არნივი!

ე. ჭიჭიაშვილი

ალავერდიდან ფერეიდნამდე

ალავერდიდან ფერეიდნამდე
გოდებით მოგდევ გლოვის კედელო,
რა სისხლის კალო გაგვალენინე,
ქართველთა ბედის დამბადებელო!
უკან მომბლავის გრემ-ალავერდის
ნამდურ-ნალენი გუმბათ-თაღები,
იავარქმნილი და ცეცხლის გუთნით
გადაბელტილი ედემ-ბაღები!
მილურსმული ვარ გულით ჯვარცმაზე,
დალენილი მაქვს ოთხივ კიდური!
რა უღმოზელი გახდა სოფელი,
თვალში სისხლისფრად შემობინდული!
ეკლის გვირგვინით ნაგვემი სისხლის
მეც მომესხურა მდულარე ცვარი
და ვით უხორცო, ვიშვი ხელახლა.
სულამონვილი და უშიშარი!
გზა გზა ქართველთა ძვლები ვაგროვე,
შემომბაგებეთ გლოვის მგოსანნი,
ლახვარდაკრულმა როგორღა ვზიდო
ურვა-გოდების კრიალოსანი?!
ობლის ცრემლებით შემომეტირა
თათრის ნაგვემი, ჩემი ქართული,
გულიდან ძალით ამოგლეჯილი,
სისხლიდან ცეცხლით ამოშანთული,
მაგრამ სულს ისე დანატრებული,
ტკივილშიაც კი წელგამართული,
როგორც მთის წყარო წმინდა, კამკამა,
სადღაც შამბნარში გადაკარგული!
მადლად მიიღე ღვთისმშობლის ცრემლი,
სალბუნ-მალამოდ წმინდა გიორგის
სამას სამოცდახუთი ნაწილი
და დაფლეთილი სახსარ-იოგი!
ნუ, არ დადუმდე ჰანგო ქართულო,
გულს ნახუტებო, პაპის ფანდურო,
უფლის ჩიტივით ტკბილმოლულუნევე
და წინოს თმებით ამოქარგულო!

უფალო!...

ისევ შენ გიხმოვ, უფალო,
ცრემლმა წალეკა იმედი!
თუმცა, მე ჩემი გოდებით,
ნეტა, ვის ავატირებდი?
ვერ ამოვშანთე გულიდან
ტკივილი განუკურნავი,
როგორც უბეში ნაზარდი,
ყელს მოხვეული მცურავი!
ვერც ქართა ქროლას მივანდე,
ვერც პეშვით ამოვათავე,
გულშივე დარჩა ტკივილად,
მდულარ ცრემლების სათავედ!
ვუცქერ ნანამებ მაცხოვარს,
შუბლზე მიყვავის ეკალი,
სჯობდა, რომ ავაზაკივით
ბრბოს ჯვარზე მეც გავეკარი!
თუ შავად შემენისლები,
ბნელი როგორღა ვათენო,
გოლგოთის ცათა ზეკარით
გადმომჩქეფარე ნათელო?!
ტკივილში ვარ და, გათანგულს,
წყლულეებს მიძიძგნის მიმინო,
თასი ამივსეთ ზედაშით,
ტკივილი ამოვიგმინო!
წყალი ვითხოვე, ზაგეს მცხეთ
ლრუბლით ძმარი და ნალველი,
გულშივე დარჩა ტკივილი,
გულიდან ამონალერი!
გინდ ტაძარს კარად შეაბი
სისხლმჩქეფი გულისფიცარი
და გინდა შეუზვარაკე
სიცოცხლე, დასაფიცარი,
რაც უნდა ეკლის გვირგვინად
შუბლს ქაცვი შემოინანი,
ტკივილს ვერ გაგიგრილებენ
ეს დალოცვილი მინანი?
სისხლდანრეტილი საგულე
კვლავ ღვთიურ ცეცხლით ივსება,
ნეტავი, ასე დავრდომილს
აღდგომა თუ მელირსება?

შენ ხარ ვენახი!

სპობდა ურჯულო და უსახური,
მეჩურჩულება ვაზის შრიალი,
რაც ამ მინაზე, უფლის კურთხევით,
არის ლამაზი და ჯიშინი!
ბეჭდახანძეული ვნევარ მინაზე,
მკერდს მინგრევს გრძნობა,
გულში ნადები,
მინიდან პაპის მომძახის სისხლი
და ამ ძახილით გელაღადები!
ვერ დაგაოკე ციხის ნანგრევში
შიგ ჩაქოლილო სისხლის ნაკადო,
ტორებზე დგები უხედნ კვიცივით,
რომ ქვათა სევდა ცას შეღაღადო!
უკან მოგძახის პიროფლიანთა
სულთა სავანე – სამსხვერპლო წმინდა,
და უხვად მოჩქეფ ღვთიურ ზედაშედ
და მირონმადლად საუფლო ხიდან!
შენ ხარ ვენახი, შენ ხარ ვენახი,
ოტებულ სულთა საღბუნ-წამალი,
ჯვარცმულთა სისხლის თანაზიარი,
კიბე საუფლო ცადამავალი!
შენ ხარ ვენახი, რტოები შენი
ქალწულის თმით და უფლისა ნებით,
ქართველთა ხსნად და გზად ამალღების
ჯვარად ნაკურთხი და ანაგები!
შენ ხარ ვენახი, ედემად რგული,
მკერდზე მიქარგე შენი რტოები,
მიილე მსხვერპლად სისხლი ამ გულის,
ზედ საზედაშე მტევნად მოგები!
ოდეს ინებებს დამბადებელი,
ჩამიქრეს მზე და თვალთა მზერანი,
გულს დამესვენოს დამუქთებული
მაჯა-მარჯვენა და სატევარი,
საიმქეყენიო მირონ-იაზმად
გულს დამანურეთ ოქრომტევანი,
ვაზის ჯვარით და ვაზის ფოთლებით
შემიმკეთე კუბო და ტახტრევანი!
რომ საფლავიდან ისევ ვაფეთქო
ახალ ყლორტების სისხლი მჩქეფარი
ქართული სულის საგალობელი,
ჩემი მინის და მზის საქებარი!

ელდარ ჭიჭიაშვილი

მერე მე მოგდექ უწყალოდ,
როგორც მოსისხლე ვერაგი,
მოგჭერ, სიცოცხლე მოგისპე,
ცოდვაში ჩავდექ ყელამდი,
არკი მეგონა, შენს მხარ-ბეჭს
თუ ასე გადავქელავდი,
გაგთალე, მოგახარატე,
ლოცვით და სისხლით გფერავდი,
ეგ შენი გულის ფიცარი
ტაძარს კარებად შევები.
შენი გაშლილი მკლავისგან
გავთალე ტაბიკ-უღელი,
შევაბი ხარი ყვეარი,
მსხვილქედა, მუხლმოუღლეელი,
ხნული გავავლე ჩემს მინას
ზღვა მოსკდა ჭირნახულისა,
მერე დავჯექ და ვიძლერე

სოფლის ღვინის და ნყლეულისა.

კალო ჩავშალე, გავლენე
გათლილი შენი კვერითა,
დიდი ბელელი გავავსე
ხორბლით და ნარკვევ ქერითა,
ქორნილი გადავიხადე,
სული აღვივსე ღვინითა.
შენი პანია ნერგები
ხატის კარს დავრგე რწმენითა,
ქვევრით ზედაშე მოგართვი,
კელაპტრით და საკმელითა,
გეფერე, გზარდე, შეგეხე
ამ მოსაჭრელი ხელითა,
მუხლმოყრით გეცი თაყვანი,
დამატკებ შენი მზერითა!

.....
მუხავ, მიყვარხარ, ძლიერო,
ქართულ ვაზივით ხნიერო,
მაგ ნამეხარი გულ-მკერდით
მინდა მტრის რისხვად იელვო!
კიდევაც დაჯიშდებიან
ყლორტები სისხლით ნანვიმი,
მაგ შენს ქორბუდა ტოტებში
ბუდეს აიგებს არნივი!

ვინ დააოკოს...

ვინ დააოკოს ძველთუძველესი,
უფლით ნაკურთხი სისხლის ჩქერალი,
ჯვარს რომ აცვეს და ცეცხლი აყარეს,
მაგრამ საწადელს მისწვდა ვერავინ!
სხვამ ვინ შეუთქვას თავი ზვარაკად,
უფლის გულამდე კიდევ ვინ ივლის,
შეეზიაროს გოლგოთის კალოს
დამყურებელი ყველა ტკივილის?!
მზარავს დაცემულ ხეთა გოდება,
სადღაც ითლება ძელი საჩემო,
აზვირთებული ბრბო მოქუხს ჩემკენ,
რომ ჯვარზე მაცვას და შემაჩვენოს!

მუხავ !..

მუხავ, რად აგრე მარტოობ,
ნასეტყვო და ნაავდრალო?
სალი კლდით გადმომზირალის
შეუვალ ციხის სადარო!
ქართული მინის ძარღვო და
მისივე ბედის ზიარო,
მასავით გაუტყხელო,
მასავით მრავალმტრიანო!
მეხმა ხომ გმეხა, გაფლითა
ტანზე მკერდი და პერანგი,

სხვამ ცათა შინა დასცეს კარავი,
ტანთ აღიმოსოს კვართი უზადო,
მე მიწის ტკივილს გავუხსნა გული
და სისხლის ყვირის მსხვერპლი ვუმზადო!
ნუ იტყვი „მიყვარს“, თუკი ტკივილი
გულს არ გიკორტნის, როგორც მიმინო?
გამიხსენ გული, რომ გესალბუნო
და სიყვარული შემოგლიდინო!
მე ჩემმა ოფლმა მირწყულოს ძვლები,
გულზე სალენად მიმზადოს ულო,
სხვამ ბაგე-პირი აიყირმიზოს,
ოქროს სამურვლით თმა დაიურვოს!
მე ეკალწული მიმკეთ სარქმელად,
სისხლმა წალეკოს შუბლი სპეკალი,
გადამიმტვრიეთ ორივე მკლავი,
ზეციდან ზართა ჩამომრეკავი!
სხვამ სასახლეში მოირთხას ფეხი,
სული მიაგოს ვერცხლის გირაოდ,
მე ბებერ ციხეს ვუსინჯო ფხა და
დანგრეულ ტაძრებს ველოლიავო!
ამ მიწის მაღლით მიდულე სისხლი,
გულზე მომკიდე სახნის-ერქვანი,
სანამ ზეციდან მოჩქევს წყალობად
უფლის სამრეკლოს ზართა რეკვანი!
სანამ ამ მიწის ნახანძრალ ზურმუხტს
წმინდა ქალწულის ედემი ჰქვია,
სანამ მამულში ქვითინებს ვაზი
და დედის ცრემლზე ამოდის ია!

ანვიმს ბერცხეს

ანვიმს ბერცხეს, ალბათ ზეცაში
ისევ ცრემლობენ ანგელოზები!
უფალო ჩემო, მოვსულვარ შენთან,
შენს სასოებას ლოცვით მოვები!
ჩამომეყამა სულის ტრამალი,
რით რა ვუნამლო ბნელსა და ხრიოკს,
ვუცდი განთიადს, ბროლის მკერდიდან
თალხი საკინძე ჩამოიხიოს!
ველარ ინათა, ცის ამბიონზე,
ისევ ცრემლებით ინყება დილა,
მზე, ვით ხოხობი, ფრთამოტეხილი,
უცხო მხარეში ჩამოვარდნილა!
წამისად მომწვდა მონატრებული,
თაკარა სხივთა უცხო სილაღე,
ის, რაც ბორგავდა სისხლის დუდილში,
დამისხლტა, გულში ვერ შევიწინაზე,
და ახლა დადის კლდე-კლდე, წყალ და წყალ
და ნანგრევებში დაეხეტება,
მიდის მიაპობს ნისლის უდაბნოს,
უკან მოხედვაც არ ემეტება,

ხან არწივების ჭვრეტს გადმოსახედს,
ხან ვეფხეთა ბუნაგს შეეფეთება,
და ძველთუძველეს სისხლის ყვირლში
ჰყეფს რკინისმკვეთელ ხმალთა კვესება!
მის ფეხთა ხმაზე დაგმანულ კარებს
აყურადებენ სარკოფაგები,
საუფლო სანთლად მოჩანს ტაძარი,
ჩემი სისხლით და ძვლებით ნაგები!
ის კი, სამოთხის ბჭეთა მჭედელი,
ცხრა მთა, ცხრა ზღვათა გულში დამტევი,
დაეხეტება გვირგვინაყრილი,
ხელში მტრის სისხლით ნანრთობ სატევრით.
მტრით ნამუსრევი ბჭენი ლავინის,
ამოუკემსავთ სამოთხის ჩიტებს,
სისხლი მოჟონავს გულის ლუსკუმას
რომელიც ამდენ წამებას იტევს!
დამხობილი ვარ მის ნატერფალზე,
როგორც ქადაგი, ვინმე ბოგანო,
ვემუდარები, უკან მობრუნდეს,
რომ ჭრილობიდან სისხლი მოვბანო,
თუ მობრუნდა და კვლავ ნათლისღებად
შენ გყოს ემბაზად, ნაგვემო გულო.
სხვა რა ვინატრო უფლის წყალობად,
რომ ვენამლო და მივესალბუნო?
და თუ მზემ ისევ გაშალა ფრთები,
და ცა სმარაგდე კვლავ მეცარგვალა,
ჩემი ცხოვრების დარჩენილ დღეებს
ამიერიდან დავწერ სხვაგვარად!

ფანდურო...

რა ლეგენდებზე ჟღერტულეებ,
ჩემო ჰანგო და ფანდურო,
ლამის მეხრეო, ფხიზელო,
ცისკრით თვალამობანგულო?
გალობ და უფლის ჩიტივით
გულთან მიკენკავ ტკივილებს,
ხან ცრემლით იბან ფრთა-ნისკარტს,
ხან ლაჟვარდებში ლივლივებ!
ხან მიწას ებმი სახნისად,
მიუთხრობ ერქვან-ჭაპანთა:
რა ტკივილები იარგნეს
იმქვეყნად მამა-პაპათა!
ახლა ჩემი ვთქვათ სათქმელი,
ბედო, ლოდინით ნაბურო!
ხან შვებას ვექცეთ ტკივილად,
ხან ტკივილს მივესალბუნოთ!
ერთი ხარ, ჩემო უფალო,

ჩემო შვებავ და ტკივილო,
 თუ ატირებულს გიხილავ,
 მე როგორ ვიპირღიმელო?
 მე შენი ბერიზვარა ვარ,
 პატარა ხბო ვარ, სახარე,
 შენ – ჩემი წმინდა საყდარი,
 ჩემი ხატი და საზარე.
 დედას ამსხლიტეს ძუძუდან,
 ცრემლი იმედით ვაქარვე,
 ყელს საკადრისი შემაბეს,
 შენს კალთას შემომაფარეს,
 ქედმოდრეკილი გეახელ,
 ჩემო ლოცვავე და არაკო,
 გულის ლუსკუმე გამიპე,
 რომ სისხლი შემოგზვარაკო!
 გადმოსკდი გულის ბარძიმიტ,
 სისხლო, ჯვარ-ვაზის ბჭიანო,
 რომ მამა-პაპის ფერფლისკენ
 სიცოცხლედ გაიმიზიანო!
 წინ დამიფინე ნათელი,
 უფლის ბილიკო, ბზიანო,
 რომ მერე პურ-ღვინის მადლში,
 ქრისტეს სისხლს შევეზიარო!
 ან მზარდე შეინდა ხარივით,
 მიმზადე გუთან-სათარი,
 ქედზე უღელი დამადგი,
 მუხის გულისა ნათალი!
 შენი ტკივილი ვლოღნო და
 ცრემლის გილოკო მარილი,
 მთას ვზიდო ლოდი სატაძრე,
 ვაბრწყინო შენი არილი!
 კარგ ყმას ვეცალო უღელში,
 ჯვარცმით ავლიო გოლგოთა,
 რომ სასოებად ვესაგზლო
 სოფლის ქვრივ-ოხერ-ობოლთა!
 მერე კი... მერე სიცოცხლე
 გასრულდეს, როგორც წესია,
 შვილიშვილებმა მოიმკონ,
 პაპას რაც დაუთესია!

ქვაჯვარი

ჯვარი იყავ და ქვად მექეც,
 თუ ქვა მექეცი ჯვარადა?
 ქვათუმძიმესი ცოდვანი
 ქედზე რად მომექამანდა?
 მოგყვები, გზად ფეხთმეგები,
 მხვევია ჯვარის ჯვარანი,
 ცრემლმდულარებით ამევსო

მირონ-ზედაშის მარანი!
 თითქოს ამ გულის სართხმელად
 ძელთა ჯვარს არა ვჯვრობდი,
 მწვავედი და მაინც ნაშანთი
 ისევ შენ შემოგმღეროდი!
 მიმრავლე, გულის სინმინდით,
 მადლისა წდეთ ვინ მიწოდა,
 უფალო, წრე და გვირგვინი
 მიკურთხე საწელიწდოთა
 მწედ მექმენ, შეუწეწვარსა,
 წუნთა შედეგად წიღისად,
 ლირწთა და უწმინდურთათვის,
 წმინდისა წინა ვინ დისა!
 მანვია სევდა საწუთრომ,
 წელმა წარსულმა მრავალმა,
 წამილო წიად წუხილთა,
 მთრგუნა და გამეთამამა,
 მაინც ვერ ვთმე და ვეურჩე,
 მიდევნა ბილიკ-შარამა,
 ყელზე თოკმობმულ ხბოსავით,
 წალმა-უკულმა მავალმა!
 ვაი, რა ძნელი ყოფილა
 სავალი უილაჯოთა,
 ეკლის თაჯსარქმელიანთა
 ლენვა სისხლ-ოფლის კალოთა!
 ეს წყალნიც, მიმომავალნი,
 გულს მიფონებენ, მგონია!..
 მათი ნაშალი ქვიშანი
 ყელამდე შემომტბორვიან!!
 გულს მახვევია ტკივილი,
 ვით დედაფუტკარს ნაყარი,
 ჯვარს მიტომ ვეცვი უფალო,
 რომ შენთვის მეცა თაყვანი!
 გავძლებდი, მიწად, წაროზგი
 ჯვარცმით საკირის ხვატამდის,
 მინდვრის სურნელით დასუსხულ
 ყვავილს თუ თან ჩამატანდი!
 დამზადე, სული შთამბერე,
 მწიე სინმინდის მზებუდობს,
 ქვაჯვარს გამაკარ, ქენჯნილი,
 რომ სვეტად შემოგეყუდო.

ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე

სისხლის ცხელტბორმა მონატრებული,
 ცეცხლის ალივით ლოკა ლაჟვარდი,
 წახდა ლაგამი, ჟინანწყვეტილი,
 გაცვდა ჭენებით უზანგ-ავუანდი,

გადამიარა ცხრა ზღვამ, ცხრა ცეცხლმა,
 სულის ვნებათა მხანძრა საკირემ,
 ვეცადე, მაგრამ ვერ ავირიდე,
 ტკივილებს ვერსად გავენაპირე!
 გზა-გზა გულიდან ვფინე მზეცვარი,
 მომდევდა რისხვა და ბრბო უგვანი,
 უფლის შუბლს ძონად ჩამოვენანი,
 ეკლის გვირგვინით დანაგუბარი!
 კვლავ გულის სისხლი ვფინე გზადაგზა,
 ჩამოვიქუფრე თავზე ზეცანი,
 რომ მემცნო ძმათა უმეცართათვის,
 საღმრთო დიდების გზა და მენცარი!
 ფარს აღარ ვფარობ, ორი ჯავარდნით,
 მივკვეთ სისხლის და ცეცხლის უდაბნოს,
 რომ მამას, ჯვარცმულს, ეკლის გვირგვინი,
 ცრემლმარგალიტით გადავუდაფნო!
 მე კი კვლავ ხელში შემერჩა ჰოროლი,
 ქოსთა და დაფთა მესმის გოდება,
 სხვისი კუთით მაქვს სავსე ორომი,
 მაჯას მიხელებს ხმაღზე ბოდება!
 ვილაც მოდის და იქედნურ ღიმილს
 გოლეულებად იფენს ბაგეზე,
 უნდა, ხმლის პირზე მასწავლოს როკვა,
 მე კი გულის ხმას მივდეგ ანდეზე!
 გულს შიგნით მესმის შენი გულის ხმა,
 ციდანაც მწვდება შენი გუმანი,
 უფალო ჩემო, ისე მწყურხნარ,
 როგორც დავრდომილს, სალბუნ-მკურნალი!
 გაროზგილი და ჯვარზე გაკრული,
 უპოვარი და არასმქონები,
 ეკალწულიდან მომდინარ სისხლით,
 კვლავ მართალთ გულში გვესასოები!
 ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე
 და გულგულადან არაგანამდის,
 ქართველთა გლოვა, სისხლი და ცრემლი
 დაისრულ გულზე არაგვნყლად ჩამდის!
 ბახტრიონ ციხეს ნადიდგორალი,
 უკვდავებასთან სვე-წილნაყარი,
 ვიხმე სულები, ხმაღშემართული,
 გავხელდი როგორც მთვრალი მაყარი,
 მომხდური ვჟლიტე დედანულიან,
 ავშალე, როგორც ფუტკრის ნაყარი,
 მათი ძვალ-ხორცის ჭერახით ვავსე
 ილტო-ალაზნის წყალშესაყარი!
 ეხლა რომ მყავდეს დიდი დავითი,
 მქონდეს ხევისურეთს ხმალი ნაჭედი,
 გლოვის გალობანს სისხლის მეღნით და
 დათვიფერულის წვერით დავენერდი!
 თმოგვის ციხიდან ტაო-ოშკამდე,

ბახტრიონიდან შატილ როშკამდის
 ხოგაის მინდის უძინარ გორდას
 მტრის ძვალზე ყეფით ჩამოვროკავდი!
 მაცნეს ვაფრენდი არღუნ-არაგვზე,
 დაიქუხებდა შატილ-ახადი,
 აიშლებოდა ხალდე, ენგური,
 თეთნულდი თეთრად ჩამონახატი!
 ძმის გული ძახილს იგრძნობდა გული,
 აზვირთებოდა თერგი-არღუნი,
 შეუპოვარი, როგორც შამილი,
 მრისხანე, როგორც ბაისანგური!
 დარისხდებოდნენ საზარეები,
 იდიდებოდა ნიში, ჯვარ-ხატი,
 კავკასიონის ზვარაკ-ხარლალთა,
 პიროფლიანთა ხორუმს ვნახავდი!
 გადავძახებდი მესხთა, ჯავახთა,
 ბეჭბრტყელ, საროთა, პირმანგჯავართა,
 ჭირთა დამთმენთა, გაუტყებელთა,
 შავლეგო ბიჭის ჩამომავლთა!
 აბლავლდებოდნენ ზარზმის ზარები,
 ოქროს ციხე და ციხე ზანავი,
 ხმას მიაგებდნენ და ცას შეძრავდნენ,
 ხორნაბუჯი და ციხე მანავი!
 გრიგალს ატეხდნენ, უფლის ტახტამდის,
 ალავერდის და მცხეთის ზარები,
 სულთა ლიცლიცით გაბრწყინდებოდა
 დავით გარეჯის ოქროს კარები!
 ააახ! მაშინ რალა მომკლავდა, ანდა
 რას ვიდარდებდი, რას ვინალვლიდი,
 უფლის დიდების და ნეტარების
 თვალზე მომდგარ ცრემლს
 უხვად დავლვრიდი!
 დაიძვრებოდა დიდი ლაშქარი,
 დიდგორს შეძრავდა დიდი დგანდგარი,
 ნალეკდა მომხდურს რისხვის ღვარცოფი,
 ცეცხლის წვიმა და სისხლის ავდარი,
 ჩამოხანძრავდა ხმაღშემართულთა,
 ცხენ-კაცთა რისხვის შეკვივლებანი,
 ერთურთს ხმაღდახმაღ შეებმებოდნენ
 ჩემი ჩანგი და მტრის დაფ-ებანი,
 დაგუბდებოდა სისხლის მორევი,
 მაჯას დაღლიდა ხმაღთა ქებანი,
 დადუმდებოდა ბრძოლის ყიჟინა,
 და დაცხრებოდა რისხვა-ვენებანი!
 ახლა, რა? ვზივარ, ოცნების კოშკებს
 ვაგებ და გულში მივეძრახები,
 საით ნახვედით, ალგეთის მგლებო,
 ვინლა იქნება თქვენი მნახველი?

**ნუნუ
ქამუკაშვილი**

ჩემს კანაზე უხვად არის
გვირილოები, – დიდგულა,
წხრაფვალა მზემ ეტყონა
მეუ გვირილად მიგულა!

ნ. ძამყაშვილი

საქართველოს

ჩვენო ტკბილო საქართველო,
იბრწყინე და იდიდე,
გამარჯვება სიკეთისა, –
მატულობდეს დღითი დღე!

მომავალი შენი არის
ხალისით რომ ივსება,
რწმენითა და სიხარულით
გულით დააქვთ ღირსება.

მზესთან ადის ოცნებები
სიყვარულით გამთბარი,
სულ, მშვიდობით ამყოფოს
საოცნებო მთა-ბარი!

მზე შემოდგომისა

მზეო, შემოდგომისა,
რომ ხარ, ასე კოპნია,
დავინახე სხივები, –
ერთმანეთს რომ კოცნიან.
გსურს, რომ გული გაგვითბო,
ჩვენც სიხარულს მოგაგებთ,
და... მთელ არე-მარეზე –
სიხარული მოქარგე!
ბარაქაო, ბარაქა!
ჩანს – ვარსკვლავთა ციმციმი...
მშვიდობა და სიკეთე
მართალ – გულში იცინის!

შემოდგომა

შემოდგომამ მოგვიტანა
ჭირნახული ბევრი,
თავს იწონებს ჩურჩხელები
აბუტბუტდა ქვევრი.
შემოდგომამ მოგვიტანა
სიხარული გარჯის...
ილიმება: ვაშლი, მსხალი,
ბრონეულიც – მარჯნის.
მალე, ფოთლებს მოქარგავენ:
მზის ოქრო და... ვერცხლი;
თბილ ქვეყნებში მიფრინავენ, –
მწკრივი მოჩანს მერცხლის.

ჭრიჭინები

მთელი ღამე ჭრიჭინებენ:
ჭრიი, ჭრიი, ჭრიი,
ვერ შეკერე, გვითხარი,
ამდენ ხანს რომ ჭრიი!
– რას უკერავ ჭრიჭინებს? –
– ახლოს არის ზამთარი,
ხან დროს, ჩაიძინებენ
ნაზ სამოსში ჩამთბარი.
ნიჭმა თავი იჩინა, –
მკერავია ჭრიჭინა!

ქარაშოტი

ამოვარდა ქარაშოტი, –
ხეებს ძარცვავს რა რიგად...
ხეს ნაყოფი შეარჩინე, –
მზის თვალმაც ეს არიგა!

ზღარბმაც ველარ მოითმინა, –
ქარო, ნუ გაამრდები,
გვეყო, რაც ჩამოყარე
ქარვისფერი ვაშლები.

მარიამი

ვუძღვნი პანია მარიამ მთვარელიშვილს

პატარაა მარიამი,
ცეკვავს, მლერის, ვარჯიშობს,
კარგი გოგონა არის და...
რომ თამაშობს, არ შიშობს.
დედას, ამბობს იგი, უკვე,
მამას, ბებოს, პაპასაც,
ნაბიჯ-ნაბიჯ, რომ ტაატობს
რა ქნას? – არის პატარა!
ახალ წლისთვის გაივლისო,
არის დიდი იმედი...
რომ თქვას – ლამაზ ნაძვის ხესთან
ჩემი ფეხით მოვედი...

პატარა ზაფხული

გვიანი შემოდგომაა
მაგრამ, რატომღაც ცხელა...
პატარა ზაფხულს მაგონებს –
დედიკოს ჰკითხავს ლელა!
მზე, სიყვარულით აღსავსე,
ასე, რამ გაახელა?..
ზაფხულიც წავა, – პატარა,
ხან, ასეთი რამ, ხდება...

ზამთარი

მოფრიალებს ფიფქი-ფიფქზე,
თან, ცეკვავენ ვალსს,
ზეცა იხდის ხვავრიელად, –
თავის ზამთრის ვალსს.
გაახარა პატარები,
და... მიმოქრის გუნდაც...
თოვლის პაპა უნებობს ბავშვებს,
თამაში ვის უნდა?
კობტა ცუგამ ყური ცქვიტა,
გავერთოთო ერთად:
ზამთარია, – ქათქათელა,
სავსე – სპეტაკ ფერთა...

ნუნუ კახუკაშვილი

ახალი წელი

მოდის ახალი წელი, –
რწმენით იმედით სავსე,
ჩვენს: გულებს სიხარული
და სიამაყე ავსებს.
მტრედები ფრენენ ლაღად,
ცა იყოს, მუდამ მშვიდი:
ცისარტყელამ კი ზეცას
ფერები სჩუქნოს შვიდი.
წარმატებები იყოს –
მუდამ, მეგზური ჩვენი,
ახალი წელი მოდის, –
და... სიხარული გვშვენის...
ფიფქებს ცეკვა აქვთ ცაში,
ფრიალ-ფრიალის ჩენით...
მშვიდობა, კარგად ყოფნა, –
ეს, ნატვრა არის ჩვენი...

მზის სიყვარული

მზემ ასე თქვა: ჩემს გულში
სიყვარული დამაქვსო,
არასოდეს, არვისგან
არ მოვითხოვ ამავსო.
შეგიძლიათ – მიმღეროთ,
ლექსები თქვათ, დამხატოთ,
ჩემს ფერხულში ჩაებათ:
ზურა, ნიკა, და ნატო.
და თუ დავიგვიანე
და დღე ჩემით არ ნათობს,
დამიძახეთ, გამოდი,
მზეო, მზეო, ნანატრო!

**უაღრესად ღილი,
ეროვნული და სასიცოცხლო საქმე**

ყველა ჭეშმარიტი ქართველი, დღეს, ამ, გლობალური და ძნელბედობის ჟამს, ჩვენი მრავალტანჯული ქვეყნისა და ხალხის ყოფნა-არყოფნის ბედით არის დაინტერესებული, დაკავებული და გულანთებული.

საათობით მიხდება, ხოლმე, საუბარი ძალმომრეობით ამღვრეულ ეპოქაში, ჩვენი ნან-ილ-ნანოლ მიტაცებული მიწის და ბუნვის ხიდზე მოსიარულე ერის ბედზე – ჩემს თანაკურსელთან და მეგობართან, სამშობლოს სოცვარულში ყელამდე ჩაფლულ – ჟიულენ ყარაულაშვილთან.

ერთ-ერთი, მორიგი საუბრის დროს, გაიხსენა, რომ შემონახული ჰქონდა ან განსვენებული, სახელოვანი მწერლისა და თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორის, ძველი მსოფლიოს ისტორიის კათედრის გამგის, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტის – ლევან სანიკიძის უაღრესად საინტერესო წერილი, ჩვენი ერის გადარჩენისა და... ქვეყნის სახელმწიფოებრიობის შენარჩუნებისათვის.

როგორც აღვნიშნე, წერილი სასიცოცხლოდ აქტუალურია, რომელიც გამოაქვეყნა გაზეთ-მა „საქართველოს რესპუბლიკამ“ 1997 წლის 20 აგვისტოს (№202). სამწუხარო და სავალალო ის არის, – ხელისუფლებიდან არავინ აღმოჩნდა გულმდულარე და სულმდულარე ქართველი, რომ გულთან და სულთან მიეტანა ეს, – ერის, ქვეყნისა და ხალხის სასიცოცხლო საქმე...

კაბინეტებში ეკიდათ ჩვენი ღმერთკაცის ილიას სურათი, მაგრამ... სულ, არ ანაღვლებდათ – ილიაცა და... ილიას განსახიერება საქართველოც. უნებურად, გამახსენდა XX საუკუნის 30-იან წლებში გენიალური სტალინის სიტყვები: „არა, მარტო, იქ, საზღვარგარეთ, არამედ აქ, ჩვენთანაც, არიან – ეგრეთწოდებული, მოლაცხებები, რომლებიც ლაპარაკობენ – ძალიან ლამაზად, გამართულად და... წარმოიდგინეთ სწორადაც, მაგრამ... საქმით კი სულ სხვას აკეთებენ, – ჯიბეში პარტიული მანდატი უდევთ და... პარტიის წინააღმდეგ იბრძვიან“... ძნელია არ დაფიქრდე და... საქართველოს ახლო წარსულის სურათი არ დაგიდგეს თვალი... აქვე, გამახსენდა გაეროს ერთ-ერთი ექსპერტის იზუმი ნიკამიცუს სიტყვები: „50 წლის შემდეგ, მსოფლიოს რუკიდან გაქრებიან პატარა ქვეყნები, მათ შორის, გამოორიცხული არ არის საქართველოც“... ამიტომ, დღეს, როცა ყოფნა-არყოფნის გზაჯვარედინზე ვდგავართ, მცირე შეცდომაც კი საბედისწერო იქნება.

სულგანათლებული ლევან სანიკიძის აღნიშნული წერილი, ილია ჭავჭავაძის პოლიტიკური ცენტრის დაარსების შესახებ, მაშველი რგოლი მგონია და... ახლა, ჭეშმარიტ ქართველებზეა, როგორ გამოიყენებენ ამ მაშველ რგოლს დავითის, თამარის და ილიას მოდგმის გადასარჩენად, მიტაცებული მიწების დასაბრუნებლად, სახელმწიფო საჭის სუფთა ხელებით და გონივრული მართვისათვის...

ამ, ერის, ხალხის, ქვეყნის სასიცოცხლოდ აქტუალურ წერილს განმეორებით ვაქვეყნებთ ჟურნალ „ოლეში“ რადგან, იქნებ, დღევანდელმა ხელისუფლებამ მაინც მიაქციოს ჯეროვანი ყურადღება დიდი მწერლისა და მეცნიერის ანთებული გულის წადილს...

ზარნა რაინა

**„მარად და ყველგან, საქართველოვ,
მე ვარ შენთანა“.
ილია ჭავჭავაძე**

**ის კი არის, მაგრამ...
ჩვენ თუ ვართ მასთანა?
ავტორი**

მაშ, აი – კვლავ დგას. თუ მიდის და მიიჩქარის წელიწადი ესე — ქრისტეშობითგან 1997 და აქვე, ჩვენკენ მოიჩქარის 160 – საზეიმო-საიუბილეო ქართველი ხალხის სალოცავი ერის უფალის, ილია ჭავჭავაძის დაბადებისა, დღე, რომელსაც „ძველი სტილით“ 8 სექტემბერი ჰქვია, „ახალი სტილით“ — 27 ოქტომბერი.

მაგრამ 160-ს რომ მეორე, „საიუბილეო სიმრგვალე“ უსწრებს — 90, სწორედ იგივე ერისუფალის თანაეროვანთაგან მკვლელობისა!.. ამ საგლოველ დღეს „ძვ სტ.“ 30 აგვისტო ჰქვია, ახ. სტ. კი — 12 სექტემბერი.

აი, დამთხვევა საზეიმო და საგლოველ „სანლო სიმრგვალეთა“ – დაბადებისა და მკვლელობისა (მკვლელობისა-მეთქი, და არა სიკვდილისა! თანაც უბოროტესი, შინასისხლურ-შინაჯიშური მკვლელობისა!“)

მაშ, საზეიმო 160 – ყვარლისა (სადაც იშვა ერისუფალი), და საგლოველი 90-წინამურისა (სადაც მოკლეს ერისუფალი).

ქრონოსისა და მისი „ლოგის“ თუ „ფაგის“ ყინით, ჯერ წინამური უნდა შემოგვეფეთოს – „კრწანისზეც მწარე წინამური“ (უმწარესი პოეტური ლოგოსით ოთარ ჭელიძისა). მაგრამ „ჩვენ ხომ ჩვენა ვართ... რაც კარგები ვართ“ – და, მოვახერხებთ, ყურს ავიცდინოთ წინამურის თოფთა გრიალი... და ყვარელამდეც გავაღწიოთ სწორედ „ილიადური“ გრიალით და საიუბილეო სასმურთა ტრიალით...

მაგრამ, ბოლოს და ბოლოს, ეს საზეიმო „სასმურნი ტურფანი“ დავასვენოთ და იქნებ პირდაპირ საქმეზე გადავერთოთ.

დიახ, საქმე-მეთქი, რომლითაც — ისევე ჩვენდა გადასარჩენად — უნდა ვხვდებოდეთ ილიას დაბადების დღეს.

და ამ ეროვნულად სანიშანსვეტო საიუბილეო დღისთვის ყველაზე ღირსეულ საქმედ ჩვენ მიგვაჩნია სწორედ ილიას მემკვიდრეობის ახალი ქართულის სახელმწიფოებრიობის სამსახურში ჩაყენება. ამ საქმის არსი კი იმ იდეის რეალიზაციაა, რომელიც სწორედ ილიამ თავისი მოღვაწეობის დასაწყისშივე განსაზღვრა და შემდგომში მისი ცხოვრების და მოღვაწეობის

უპირველესი მრწამსი, ანუ მისი „დედა-იდეა“ გახდა; ანდა კიდევ, ისევე მისივე თქმით „საქართველოს თავის თავთან დაბრუნება – ჩვენი თავის ჩვენად ყუდნება“, და ამით, „წარხდენილი ქართველთა სახელისა და ქართული წეს-წყალობის აღდგინება“.

ხოლო, იმისათვის, რომ ილიას ეს დედა-იდეა საქმედ იქცეს. ამის ერთადერთი და ყველაზე უტყუარი გზა ჩვენივე ისტორიის გათავისება-გათანამედროვეობა, მისი ბალავრისთვის – მისივე სიტყვებითვე — „მაგარი ქვების“ გამორჩევა და „ფუყე ქვების“ თავიდან მოშორება – ერთი სიტყვით, ახალი საქართველოს „მისივე წარსულის ცხოვრებიდან აღმოშობა“. ცნობილ სტატიაში – „ერი და ისტორია“ — იგი ხაზგასმით მიგვითითებს „ძნელბედობით გაუკუღმართებული ქვეყნის ბუნებრივ-ისტორიული განვითარების აღდგენა-განახლების მნიშვნელობაზე:

„არ არის არცერთი მხარე ჩვენი ცხოვრებისა, რომ წარსულის რაიმე ნაშთი ზედ არ შერჩენოდეს, ხოლო ამ ნაშთისა ჩვენ აღარა გაგვეგება-რა იმიტომ, რომ დავინყებულები გვაქვს მისი ამხსნელი და გამმარტებელი ისტორია. ამიტომაც ჩვენში ბევრი უთავ-ბოლოება გვეტყობა, არაფერი საქმე არ გვიხერხდება, აქეთ და იქით ვასკდებით თავბრუ-დახვეულ კაცივით... ეს უქმად წარმავალი გარჯა ჩვენი, უქმად წახდომილი მხნეობა და ცდა ქანცს უწყვეტავს გამრჯელს და მის მაყურებელს ერსაც გული უტყდება, თავის თავზე სასოება და იმედი ეკარგება და აქედამ განა დიდი მანძილილაა სრულად განადგურებამდე!“

„ივერიის“ საპროგრამო ნერილებს განთქმულ ნაკადში – „ცხოვრება და კანონი“, აგრეთვე, სტატიების სერიაში – „საპოლიტიკო და „შინაური მიმოხილვა“. ილიამ იმის ნიმუშიც გვიანდერძა (უკეთუ ვიანდერძებთ!), თუ როგორ და რა საშუალებებით „ვიყუდნოთ ჩვენივე თავი ჩვენად“. აქ იგი ყველგან და ყველაფერში ისტორიის გაცოცხლებას ერის გაცოცხლებას უკავშირებს, იმის გარკვევას და დადგენას, თუ „რანი ვიყავით, რანი ვართ და რად შეიძლება ვიქმნეთ“. ყოველივე ეს კი, საბოლოო ანგარიშით შეადგენს იმ სტრატეგიულ და ტაქტიკურ იდეათა მწყობრ სისტემას, რომელიც ყოველი ჭეშმარიტი ქართველი მამულიშვილის გონებაში „საერთო ნიადაგის“ თეორიის სახელით დაემკვიდრა და, სწორედ ეს თეორია უნდა დაედვას საფუძვლად და საძირკვლად ახალი ქართული სახელმწიფოებრიობის მშენებლობის საშვილთაშვილო საქმეს.

და სწორედ ამ მიზნის მისაღწევად, აუცილებელ საჭიროებად მიგვაჩნია დაარსდეს ილია ჭავჭავაძის პოლიტოლოგიური ცენტრი.

ჩვენი აზრით, ეს იქნება დიდი ილიას საიუბილეო ფენომენის ყველაზე დიდი პრაქტიკული ღირებულება და, მასთან ერთად, მისი ღვანლის ყველაზე დიდი დაფასებაც. და ათასწლეულის მიწურულს მაინც შეეძლოთ, საწყისი მიეცეთ ამ სამამულიშვილოდ საარსებო თეორიის კვლევისა და ცხოვრებაში მისი პრაქტიკული რეალიზაციის სწორედ საერთო-ეროვნულ საქმეს. სხვა თეორია და სხვა იდეოლოგია ახალ საქართველოს არ შეიძლება ჰქონდეს! ამიტომაც ურყევად მიგვაჩნია, რომ ამ „ილიაური ცენტრის“ გარშემო უნდა გაერთიანდეს დღევანდელი და სახვალეო საქართველოს მთელი პოლიტიკური ძალებიც.

აღსანიშნავია, რომ ილიას მემკვიდრეობისადმი ასეთი გამოყენებითი და პრაქტიკული მიდგომის პრობლემა ჯერ კიდევ ივანე ჯავახიშვილმა (ამ „მეორე ილიამ“) დააყენა, ილიას თხზულებათა სრული კრებულის გამოცემის მოთხოვნით. მაგრამ სამწუხაროდ და საკვირველად, დღემდე ორივე ეს პრობლემა პრობლემადვე დარჩენილა. ამ 15-20 წლის წინათ დაწყებული ილია ჭავჭავაძის ოცტომეულის გამოცემა შუა გზაზე შეწყდა, ხოლო პერიოდულ გამოცემებში მიმოფანტული მისი ცნობილი, თუ უცნობი პუბლიცისტური მემკვიდრეობა, ისევე როგორც პირადი მიმონერა და ილიასთან დაკავშირებული სხვადასხვა საარქივო მასალები, დღემდე სრულქმნილად დამუშავებული არ არის და, რაც მთავარია, პოლიტოლოგიურად შესწავლისა და გაანალიზების თვალსაზრისით სავსებით ხელუხლებელი! და, ბოლოს და ბოლოს, ვინ უნდა გვიხსნას ჩვენ ამ სირცხვილისაგან (სირცხვილისაგან-მეთქი!), უკეთუ არა ჩვენ თვითონ, თუნდაც მარტივი ისტორიოსოფიის დონეზე?!

„უმაღურობა!“ — აი, წინამურული თოფის გავარდნის წინააღმდეგ ილიასაგან ნაძახური სიტყვა (არტურ ლაისტის მიერ დამონმებულ-დაფიქსირებული). გენიოსი ხომ სწორედ გენიოსური სიმარტივით წვდება ყოველი მოვლენისა და საგნის არსს: დიახ, უმაღურობა ბედად დაჰყოლია ქართველთა ქვეყნის უპირველეს ერისკაცს, სწორედ ზეგარდმოდ მოვლინებულ ერისუფალს, დიახ, — ბედი უმაღურობისა, წინამურამდეც და წინამურის შემდგომაც. და, ახლა, ბოლოს და ბოლოს, იქნებ ჩვენ ვიტვირთოთ და სასრული მივცეთ წინა თაობათა ამ უსაშველოდ უგუნურ უმაღურობა-უსამართლობას. ილიას მემკვიდრეობა. მისი უბის (ილიას უბის, წიგნაკის უკანასკნელი ჩანაწერ-ჩანიშვნა... დედის რძის მიდევნებით, სწორედ მასზე უნდა იზრდებოდეს ყოველი შემდგომი მომავალი თაობა, ჭეშმარიტი (ჭეშმარიტი-მეთქი!) ქართველობისა!

ამიტომ ილიას ეს უმდიდრესი ეროვნული მემკვიდრეობა, რომელიც დაახლოებით 30 ტომზე მეტ მასალას მოიცავს და „საერთო

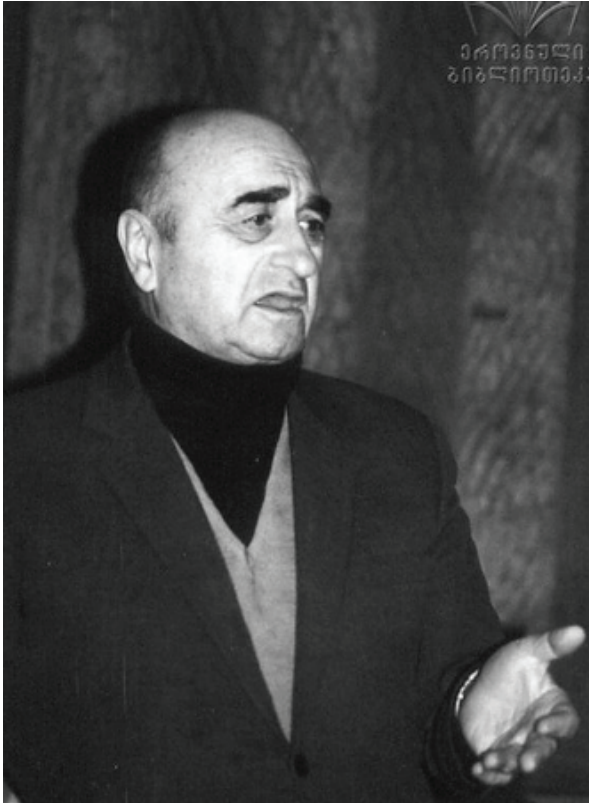
ნიადაგის“ თეორიის სამართლებრივი, პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური პრინციპების ახლებური გააზრებისათვის მრავალ უმნიშვნელოვანეს საპროგრამო დოკუმენტს შეიცავს, სწორედ ზემოთაღნიშნული პოლიტოლოგიური ცენტრის კვლევა-ძიების უმთავრესი ამოცანა და შინაარსი უნდა შეიქმნეს. დაგვერწმუნეთ, მხოლოდ ამ გზით შევძლებთ ეროვნული იდეოლოგიისა და ეროვნული სახელმწიფოებრიობისათვის მკვიდრი საფუძვლების შექმნას.

ნება მოგვეცით, აქ სანიშნოდ მოვიყვანო ახალი, ჩვენეული და სამომავლო საქართველოსათვის საპროგრამო ხასიათის ილიასმიერი ისეთი იდეები, როგორც — საქართველოს ცალკეული მხარეების ფედერალიზმისა და სათემო მმართველობის პრინციპებზე მოწყობის, მინათმფლობელობის და მინათსარგებლობის სხვადასხვა ეროვნული და რეგიონალური ფორმების (კერძო, სასოფლო-სათემო, საკომლო, სახასო-სახაზინო, საეკლესიო-სამონასტრო, ხიზნური), ქართული სოფლის თვთმმართველობის და სასოფლო-საუბნო კორპორაციების ისტორიული საფუძვლების და სხვადასხვა ფორმების („ხოდაბუნები“, „ზვარი“, „კალოები“, „ნადი“, „ამხანაგობა“), ჩვეულებითი სამართლის, ეროვნული ეკონომიკის მრავალწყობიანობისა და მისი აგრარულ-ინდუსტრიული სტრატეგიის („მინისა და გუთნის საქართველო“), სამრეწველო განვითარებისა და ოჯახისა და გლეხურ-ფერმერულ მეურნეობათა ისტორიულ-ეროვნულ თავისებურებათა, სოციალური დაცვის, განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის განვითარების ეროვნული ტრადიციების აღდგენა-აღორძინება და ახალი ქართული სახელმწიფოებრიობის სამსახურში ჩაყენება.

თავის მხრივ, ილია „საერთო ნიადაგის“ თეორიის მასაზრდოებელ ფესვებს „ოქროვანი ხანის“ საქართველოში ეძიებდა. „დავითის ძალისხმევით“ და „თამარის სათნოების ხაზის“ გამთლიანებასა და გათანამედროვეობაში ხედავდა იგი მომავალი საქართველოს „ახალ ოქროვან ხანას“. მას მტკიცედ სწამდა, რომ „აღმომობილი“ და „ახალს ნერგზედ ახლად შობილი ესე ქვეყანა კვლავ აყვავდების“ ილია ჭავჭავაძის მთავარი პოლიტიკური იდეაც იმ ეპოქასა და ჩვენს ეპოქას შორის „ძნელბედობით ჩატეხილი ხიდის გამთლიანებაა“.

ამიტომაც, ილია ჭავჭავაძის პოლიტოლოგიური ცენტრის ერთ-ერთი ძირითადი ამოცანა სწორედ ამ ისტორიული მემკვიდრეობის დამუშავებაც უნდა გახდეს. აქ შეიძლება სანიშნოდ დავასახელოთ მეთერთმეტე-მეცამეტე საუკუნეების ქართული სახელმწიფოებრიობის ისეთი დიდმნიშვნელოვანი პოლიტიკური პრინციპები, როგორებიც გიორგი ათონელის, დავით

ლევან სანიკიძე

აღმაშენებლის, ლეონტი მროველის, არსენ იყალ-
თოელის, გიორგი ჭყონდიდელის, იოანე პეტრი-
ნონელის, დავითისა და თამარის ისტორიკოსთა
და სხვა ქართველ დიდმოღვაწეთა „ნილნაყ-
რობისა“ და კანონის უზენაესობის ეროვნული
ფუნდამენტის, ცენტრალური (ფედერალური) და
მხარეთა თვითმმართველობის პარიტეტობის
და ორგანული მთლიანობის, „ერთნებობითა და
თანადგომით“ მართვის და „იაფი მთავრობის“
(„ნიკოფსიიდან დარუბანდამდე“ — ფაქტობრივად
კავკასიურ ფედერაციად ჩამოყალიბებულ მაშინ-
დელ საქართველოს ხომ, მხოლოდ და მხოლოდ
5 ფედერალური უწყება მართავდა), „ისნის კარა-
ვისა“ და ხელისუფლების დანაწილების (საკანონ-
მდებლოდ და აღმასრულებლად), რელიგიური და
ეროვნული შემწყნარებლობის პოლიტოლოგიური
პრინციპები...

ილიას სიდიდე და სიდიადე იმაშიც ვლინდე-
ბა, რომ ეროვნულ ისტორიასა და მემკვიდრეო-
ბასთან ერთად, არასოდეს ივიწყებდა რეგიონულ
თუ გლობალურ პრობლემათა ურთიერთიმართე-
ბებს და მათთან ერთად სხვა ხალხთა ისტორიასა
და გამოცდილებასაც. მისთვის განსაკუთრებული
მნიშვნელობა ჰქონდა სწორედ კავკასიურ პრობ-
ლემებს და საქართველოს, როგორც მსოფლიოს
ორ უდიდეს ეთნო-კულტურულ და რელიგიურ
სამყაროთა შორის დამაკავშირებელი ქვეყნის,
სწორი პოლიტიკური ორიენტირების განსაზ-
ღვრას, ცნობილი გახლავთ მისი იდეა „მთელი
კავკასიის თავისუფლების“ — კავკასიის ხალხთა

„ყონალობისა“ და ერთობის შესახებ. ილია ჭავ-
ჭავაძის პოლიტოლოგიური ცენტრის ერთ-ერთი
მნიშვნელოვანი ამოცანა ამ პრობლემის კვლევაც
იქნება.

აქვე სანიშნოდ შეიძლება დასახელდეს სა-
დღეისოდ ისეთი მნიშვნელოვანი და აქტუალური
საკითხები, როგორებიც „კავკასიური საერთო
სახლის“ სახალხო დიპლომატიის და „ყონა-
ლობის“ ეროვნული ტრადიციების, ქრისტიან და
მაჰმადიან ქართველთა ერთობის, „ევროპეიზ-
მისა“ და ე. წ. „ოთხგანზომილებიანი“ ქართული
საგარეო პოლიტიკის, დიდ სახელმწიფოებთან
ბალანსირების და „აქტიური ნეიტრალიტეტის“,
„სამხრეთის კარის“ და კვლავ ილიას მემკვიდრე-
ობიდან მომდინარე სხვა უაღრესად მნიშვნელო-
ვანი პოლიტიკური გააზრებანი, რომელთა პოლი-
ტიკურ ანალიზს, დასკვნებს და რეკომენდაციებს
შეუძლიათ ასევე კეთილი სამსახური გაუწიონ
ჩვენს სამომავლო საქმეებს. ამ მხრივაც, ილი-
ას ეპოქა და ჩვენი დღევანდელი ეპოქა თავიან-
თი რეგიონული და გლობალური პრობლემებით
თანმხვედრნი და იდენტურნი არიან.

ილია ჭავჭავაძის პოლიტოლოგიური ცენ-
ტრის შექმნა არ მოითხოვს რაიმე ახალ საბიუჯე-
ტო ხარჯებს და განსაკუთრებულ ფინანსურ, თუ
სხვა რამ მატერიალურ სახსრებს. იგი უბრალო-
დ, ჩვენი ახლო და შორეული ისტორიული მემ-
კვიდრეობისადმი ახლებურ მიდგომას და გააზ-
რებას თხოულობს.

ვფიქრობთ, რომ ასეთი „ცენტრის“ და-
ფუძნებით შეიძლება მნიშვნელოვანი საბიუჯე-
ტო სახსრებიც კი გამოთავისუფლდეს არსებუ-
ლი მატერიალურ-ტექნიკური და მეცნიერული
პოტენციალის უფრო რაციონალური გამოყ-
ენებით. აქ, უწინარესად, მხედველობაში გვაქვს
ჩვენი მეცნიერებათა აკადემიის დღევანდელი
სტრუქტურული მხარე (მხოლოდ სტრუქტურა და
არა მისი, დიახაც მაღალღირსეული ხელმძღვანე-
ლობა და შემადგენლობა!). საბჭოურ-კომუნისტუ-
რი რეჟიმიდან მომდინარე სტრუქტურული აღნა-
გობა და სამეცნიერო-კვლევითი მეთოდოლოგია
— შესატყვისად ახალი სახელმწიფოებრიობის
მეცნიერულ და იდეოლოგიურ მოთხოვნებისა —
სერიოზულ გარდაქმნა გაახლებას საჭიროებს.
აქვე, კვლავ ვიმეორებთ ადრე წერილობითაც
გამოქვეყნებულ მოსაზრებას, სახელდობრ — აკ-
ადემიის ორი სისტემით, ორი ნაკადით გაყოფის
საჭიროებას: ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა და
საბუნებისმეტყველო-ტექნიკურ მეცნიერებათა
აკადემიები. წელიწადზე მეტია, დაარსდა ჰუმან-
იტარულ მეცნიერებათა აკადემია, სწორედ ჰუ-
მანიტარული დარგების (ისტორია, ფილოსოფია,
ფილოლოგია, იურისპრუდენცია, პედაგოგიკა,
ხელოვნება და ხელოვნებათმცოდნეობა) სრუ-
ლად მაღალპროფესიულ, საყოველთაოდ სახელ-

მოსხვეჭილ მეცნიერთა და ხელოვანთა შემადგენლობით. სწორედ ეს ახლადორგანიზებული აკადემია, თავის მრავალდარგოვანებით, საგანგებო შესწავლის საგნად აქცევს ჩვენი საისტორიო ცივილიზაციის, „ქართლის ცხოვრებისა“ და „ილიოლოგიის“ პრობლემებს. მაშ, კვლავაც პრინციპით — სულკუთხეულის ფორმულირებით: რანი ვიყავით, რანი ვართ, რანი უნდა ვიქნეთ — აი, ჩვენი საფიქრალი და საზრუნავი სადღეისოდაც და სამომავლოდაც.

ყველას — „ყოველთა დიდთა და მცირეთა“ — კარგად მოეხსენება, რაც გამხდარა დღევანდელი საქართველოსთვის უპირველესი და უმთავრესი საფიქრალ-საზრუნავი: როგორმე გამთლიანება სულიერად („პარტიულ-დასურ-ისტური“ სულიერებით!) დახლეჩილი („გახლეჩილიც“ რომ აღარ კმარა!) ქართველობისა.

აკი თვითონ ილიაც სწორედ ასეთ „დახლეჩილობას“ შეეწირა — „მესამე დასურ“, „ესდეკურ“, „მენშე-ბოლშევიზურ“, „ჟორდანიულ-მახარაძულ“ ანტიეროვნულ სულთა ქცევას და სისხლის დაქცევას. და, კვლავაც, წინამურიდან — ქართულ სირცხვილთა „იმ მწვერვალიდან“ — ილიას შემდგომ ოცდაათი წელიწადი „ილიაობაც“ დაემარხათ და, ბოლოს და ბოლოს, „სტალინური რეაბილიტაცია“ რომ არა — საუკუნის დასაწყისში დამარხული ერის მამის სახელს, საფიქრებელია, საუკუნის დასასრულამდეც აღარ გაიხსენებდნენ.

არადა, უკეთუ მართლა გვსურს და ვაპირებთ ამ დამღუპველი, ციდამტკავლური „დასურ-ისტობიდან“ გავაღწიოთ და გავერთიანდეთ — არადა, არ არსებობს ამ ცისქვეშეთში უფრო უებარი საშუალება შერიგება-გამთლიანებისა, ვიდრე უზენაესად ზნეობრივი და არისტოლოგიური მემკვიდრეობა ილია ჭავჭავაძისა.

ილიას, თუნდაც, მარტო „ლოცვა“ რომ წავიკითხოთ და მისებრ ჩვენც მუხლმოდრეკით შევთხოვოთ უფალს — განგვინათლოს ცით ჩვენი სული... რომ მტერთათვისაც, რომელთ თუნდა გულს ლახვარი მკრან, გთხოვდე: „შეუნდე!..“

იქნებ, ღვთის მადლით, შევძლოთ და ეს ჩვენი ეგზომ უგუნურად ჩატეხილი ხიდები (ახლებურ — „პარტიულად ჩატეხილნი“) გავამთელოთ, „დას-დასად განყოფას“ და „ერთურთზე მახვილის აღლესვას“ მოვეშვათ, თორემ — კიდევ რამდენი ცრემლიანი ცოდნა, თუ ცოდნიანი ცრემლი უნდა ვადინოთ ჩვენ ერთმანეთსაც და ქვეყანასაც, სანამ გავიგებდეთ, რომ სწორედ განყოფაში არის ჩამარხული საქართველოს დამხობის თესლი?!

მაშ, იქნებ გავაღწიოთ „მიკრო-დასური“, კაპრიზ-კამერული სივინროვისგან და მივემთხვიოთ სრულქმნილ-ქართველურ ცოტნეიდობას (მით უფრო, — ორი მაგალითი ცოტნეიდური

ზოგად, ანუ „ყოველ-ქართველობისა“. ჩვენსაც ანმყოფობაში რომ აღესრულა — გმირობანი გია აბესაძისა და ჟიული შარტავასი).

მაშ, ჩვენი ახლანდელი, ანმყოფობითი, თუ „გარდამავალი პერიოდის“ იდეოლოგიურ, პოლიტიკურ და სოციალურ-ეკონომიკურ პრობლემათა გადანყვეტაში ილია ჭავჭავაძის მემკვიდრეობის განუზომლად დიდი ეროვნული მნიშვნელობის გათვალისწინებით, უმორჩილესად ვთხოვთ და ვეაჯვებით ყველას, ვისაც რაითაც ხელეწიფება — პირადად ჩაერიოს ილია ჭავჭავაძის პოლიტოლოგიური ცენტრის დაარსების საქმეში. ილია ჭავჭავაძე — ქართული აზრისა და ქართული საქმის ეს ამოუწურავი და დაუშრეტელი სიბრძნის წყარო, არ შეიძლება ახალი საქართველოსთვის — როგორც თვითონ ბრძანებდა — „უქმ და გამოუყენებელ განძად“ რჩებოდეს. ამიტომ, ამ საუკუნის და ათასწლეულის მიწურულს მაინც დავაყენოთ იგი, შემეცნებითთან ერთად, პრაქტიკული გამოყენების სასიცოცხლო-საარსებო გარდუვალობის გზაზე.

ჩვენ მზადა გვაქვს ილია ჭავჭავაძის პოლიტოლოგიური ცენტრის დაფუძნებისა და ფუნქციონირების უფრო დეტალური და კონკრეტული პროგრამა, რომლის რეალიზაცია, გვჯერა, ხელს შეუწყობს ერის მწარმოებელი და ინტელექტუალური ძალების აქტიურ საქმიან ჩაბმას ჩვენი დღევანდელი სამომავლო პრობლემათა გადანყვეტაში. დაინტერესების კვალობაზე, მზად ვართ, წარმოვადგინოთ იგი განსახილველად ყველასთან, ნებისმიერ სახელისუფლო სტრუქტურასთან.

აქვე ვაცხადებთ, რომ ილიას საიუბილეო დღეებისათვის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა აკადემიას გათვალისწინებული აქვს საგანგებო სამეცნიერო კონფერენციის გამართვა, რომელზეც მოწვეული იქნება — ისევ ილიას ბრძანებით — „მოაზროვნე ქართველობა“ (მოაზროვნე-მეთქი, და არა მოჩხუბარ-მოყაილე!), და იქ ვიმსჯელებთ სწორედ ამ წერილში აღძრულ „ილიოლოგიურ“ პრობლემებზე; აქვე, სახელმწიფოს მეთაურისაგან ფრიად საინტერესოდ და ცალკე საიუბილეოდ გათვლილ, ქართული სახელმწიფოებრიობის ფენომენზე და მის ქრონოლოგიურ ხანგრძლივობაზე: კიდევ, ისტორიულ და ახალ ქართულ სახელმწიფო სიმბოლიკა-აქტიბუტიკაზე და სხვა და სხვა. ბოლოს, მიგვაჩნია, რომ ილიას პოლიტოლოგიური ცენტრი დაარსდეს ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა აკადემიასთან. უკეთუ სხვა, ბეჯითად დასაბუთებული აზრი გამოჩნდება — ოღონდ დაარსდეს და იმოღვაწოს — ჩვენც უმაღვე დავთანხმდებით.

გურამ დოჩანაშვილი — ქართული სიტყვის პაპა ანუ ინტონაციური ოპუსები
გურამ დოჩანაშვილის თხზულებათა ენისა

გურამ დოჩანაშვილის თხზულებათა ენა ხალხური მეტყველებითაა ნასაზრდოები. მწერალი ხალხში ეძებს მივიწყებულ სიტყვებს, რომლებსაც ახალ სიცოცხლეს შთაბერავს და კიდევ უფრო ამდიდრებს ქართული ენის ლექსიკას. მისთვის „არ არსებობს ამ ქვეყნად გამოუსადეგარი და ცუდი სიტყვა; თვით ეგრეთწოდებული „ცუდი“ სიტყვაც კი თავის ადგილას იშვიათად, მაგრამ კარგია“, 101. ...და დოჩანაშვილიც განგებას შესთხოვს: „ნეტავ განგებამ მაპოვნინოს ჯერაც უცნობი გამოთქმები, ჯერ ვერნათქვამი და არსმენილი ახალი სიტყვები, ჩემამდე რომ არავის უხმარია, განსხვავებული იმათგან, წინაპრები რომ წარმოთქვამდნენ“, 108.

მწერალს უსმინა განგებამ და ქართული სიტყვის საუნჯეს პაპასთან მიავნო: „სიტყვის პაპა ერთი თმანვერდათოვლილი ბრძენი მოხუცი იყო; რომელი სიტყვა გინდა, იმას არ სკოდნოდა, 15. ეს „ბრძენი მოხუცი“ ამ საგანძურს ხალხური სიტყვიერებიდან იღებს და ხალხსავე უბრუნებს: „სიტყვის პაპას დიდი, უზარმაზარი, ქვეყნისტოლა ხურჯინი აქვს ფერად-ფერადი სიტყვებით საესე. დადის, დაიარება დედამინის ზურგზე და, ვინც ყურს კარგად დაუგდებს მარგალიტით სიტყვებს უბოძებს ხოლმე; სიტყვას კი რა არ შეუძლია! ადამიანთა გაბედნიერება, ნუგეში, ალერსი, სიყვარული, გამხნეება. მათა დანგრევა და ქალაქების გაშენებაც შეუძლია!“, 18.

...და ამ სიტყვას და ფრაზას გურამ დოჩანაშვილი ამრავალფეროვნებს ორიგინალური ინტონაციური ოპუსებით, რისთვისაც ხშირად იყენებს ხმოვანთა მანიპულაციებს:

მკითხავ მაიკოს თმა ჰქონდა? – შავი... ნვეტ-ნვეტიანი თითები ესხა? – გრძელი, 79. მოფერებაც ისეთი იცოდაა, 84. ლამაზზე მეტად უარესი იყო?... 90. ოხერი ვარ, როო..., 81. სახე უჭვიოდა, ისეთი როო..., 84. იცინოდა როომ..., 80 ჭრელი, ჭრელი, როომ..., 89.

ლიტერატურა

გურამ დოჩანაშვილი, მოთხრობები, წიგნი მეორე, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2015: „შილდელი მევენახე“, „ყველაზე კარგი პაპა“, „ერთი რამის სიყვარული, დაფარვა რომ სჭირდება“, „იოჰან სებასტიან ბახი“, „მინა, ვანო და ნიფელი, ხე“.

გურამ დოჩანაშვილი

მწერლისეული ამ ხერხით დაუსრულებელი ფრაზა ინტონაციით იმოსება და აზრობრივ-ლოგიკურად სრულყოფილდება. ამ მხრივ ფრიად მნიშვნელოვანია და კავშირის გამოყენება მტკიცებითი ფუნქციით:

საიდან ვიცი და იქიდან..., 17. ვინ ოხერი და..., 20. როგორ და, კობტად, 28. რატომ და... წესია, წესი, 29.

მწერლისათვის უცხო არაა ხმოვანთა ბგერითი მანიპულაციებიც; კერძოდ: უყვარდა ვანოს სახელი მაია! ერთ თანხმოვანთან სამი ხმოვანი, 112. ვანო შებლაოდა ტყეს და ბლავილი უნებურად ხმოვნად ინელეოდა და ხმოვნებით რბილად იუღინთეოდა, 116. თუმცა არც თანხმოვანთა ბუნება

რჩება უყურადღებოდ: მაშინ ვანო მთლად თანხმოვნებისა იყო; მონადირის თანხმოვნებით შეკირულ სულს ამოად ავსებდა და მღვიმისწინა შემრეცილ აღმართს სულ თანხმოვანთა მწარე ქშენით ამოივლიდა, 113.

ტექსტის სრულყოფილად აღსაქმელად დოჩანაშვილისათვის ფრიად მნიშვნელოვანია სასვენი ნიშნებით მანიპულირება; მისი აზრით, დეფისი ერთ-ერთი დიდად აღმსრულებლურია, ხოლო ტირე კი – ნულარ იკითხავთ რისა და რისი დაკავშირება აღარ შეეძლო... ან თუნდაც ისეთი ვრცელი თავისუფლების მიმნიჭებელი მრავალწერტილი – საცა კი გინდა, მიდი, იარე, ნადი..., 113.

საერთოდ კი, გურამ დოჩანაშვილის შემოქმედება გაჟღენთილია „ერთი რამის სიყვარულით, დაფარვა რომ სჭირდება“, 39. ...და ეს ერთი რამე არის სამშობლო თავისი მინაწელითა და ადამიანებით. მისი ღრმა რწმენით „სამშობლო მხოლოდ მინდორ-ველი და მთები არაა, სამშობლო ადამიანიცა“, 59. ამიტომ „სამშობლო უნდა გიყვარდეს, და რომ გიყვარდეს უნდა იცნობდე“, 47.

...და გურამ დოჩანაშვილსაც გათავისებული აქვს სამშობლოსი და მშობლიური ენის ძალმოსილება.

როინ ჭიკაძე

მ
ლ
]
მ
ლ
]
მ
ლ
]
მ
ლ
]
მ
ლ
]
მ
ლ
]
მ
ლ
]

ა. ნერეთლის ჰოემა, რიგით მესამე ჰოეცური ნანარმოეზი, რომელიერ მიძღვნა საქართველოს განმანათლეზელს, „ქართლისა მარხოვრად“ ნოდებულ ნმ. ნინოს. სიყუეცური მოტივი საქართოა. ჰოემა VI ნანლისგან შედგება, რომლის შესავალი დანერილია რუსთველური დანალი შირის გაცხვით მილენული 8-მარევილიანი სავლიქსო საზოშით, ხოლო დანარჩენი 5 ნანლი მალალი შირით. ცექსტში თავიდან ზოლომდე გამოყენებულია ინტერვალური გარიფმის პრინციპი, ანუ მხოლოდ მეორე და მეოხე ცეჰებია გარიფმული.

ჰოემა შინაარსობრივად შემეწენით-დოკუმენტური ხასიათისაა, რომელიერ ინყება ზაბუსა და შვილიშვილის დიალოგიოთ. შვილიშვილისაჲ ნინო ჰქვია და აინტერესებს ნმ. ნინოს ისტორია, ვინ იყო, საიდან და რატომ მოვიდა საქართველოში.

თ. ჭახნაკი

ნინდა ნინოს სასე-კონცეპტი ქართულ ჰოეზიაში

ისტორიულ-ლიტერატურული ძეგლის „მატბერდის კრებულის“ ერთ-ერთი თავი „მოქცევაჲ ქართლისაჲ“ შედგება ნინდა ნინოსადმი სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა ავტორთა მიერ მიძღვნილი თხზულებებისგან.

ზემოაღნიშნული დოკუმენტური ძეგლის, მატბერდის მონასტერში ნაპოვნი უძველესი ხელნაწერი თარიღდება X საუკუნით. ამბავი ნინოს ცხოვრებისა და მოციქულებრივი ღვანლის შესახებ, მეცნიერთა ნანლის ვარაუდით, დანერილი უნდა იყოს IV საუკუნეში.

ქართული ისტორიული წყაროებიდან ვიგებთ, რომ ნმ. ნინო მე-3 საუკუნის ბოლო წლებში დაბადებულა კაბადოკიის ქალაქ კოლასტაში (თუმცა კაბადოკიის ტოპონიმიკა არ იცნობს მსგავს ქალაქს. დღესდღეობით ნმ. ნინოს დაბადების ადგილად მიჩნეულია დაბა ორთაჰისარი.), ნინოს მამა ზაბულონი, რომის ერთ-ერთი ნარმატებული მხედარმთავარი ყოფილა, ხოლო დედა, იერუსალიმის პატრიარქის, იუბენალის და – სოსანა. როდესაც ნინო 12 წლის გამხდარა, ზაბულონი ბერად აღკვეცილა, ხოლო სოსანა თავის ძმას დიაკვნად გაუმწესებია იერუსალიმის ერთ-ერთ ტაძარში.

ყმანგილი ნინო აღსაზრდელად მიუბარებიათ ქრისტიანობაში განსწავლული სარა ნიაფორისთვის, რომელიც სომხეთის ერთ-ერთი სოფელი დვინიდან ყოფილა და ბეთლემში ქრისტეს საფლავს უვლიდა. ხანშიშესულ სარასთან ორი წელი დაუყვია ნინოს. სწორედ მისგან გაიგო, რომ ქრისტეს კვართის ნანლი წილად ერგო „ჩრდილოსა მას ქუეყანასა“ – საქართველოს, რის შემდეგაც გაულევიდა ინტერესი, რომ ენახა ივერია. მომდევნო ორი წელი ნმ. ნინო პატრიარქის კურთხევით ელენე დედოფალთან ცხოვრობდა რომში, საიდანაც 16 წლის ასაკში, რომის კეისრის დეენის გამო თავის ქრისტესმიერ დებთან

ერთად სომხეთში გადახვენილა.

სომხეთის ნარმართი მეფის თრდატის რისხვას სასწაულებრივად გადაურჩა და გეზი აილო ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყნისკენ. სავარაუდოდ 318 წელს „მოანია მათათა ჯავახეთისათა“ (ფარავნის ტბასთან, ნინონმინდის სოფელ ფოკაში, წმინდა ნინოს საქართველოში შემოსვლის დღეს აღნიშნავენ).

მალალი აღბათობით ქართული ენის არმცოდნე ნინო ჯავახეთიდან გაჰყვა მდ. მტკვრის ხეობას. ბუნებრივია, რომ გზა არ იქნებოდა ია-ვარდით მოფენილი. აღბათ გაიარა ამჟამინდელი ახალქალაქის, ხერთვისის, ასპინძის, ახალციხის ტერიტორია, საიდანაც ჩავიდა ურბნისში და იქაურებრავლებთან ერთი თვე იცხოვრა. შემდეგ სატახტო ქალაქ მცხეთისკენ გაემურა ვაჭრებთან ერთად და იმ ადგილის სიახლოვეს დამკვიდრდა, სადაც ამჟამად სამთავროს ტაძარი დგას. 3 წლის მანძილზე თმაში ვაზის ჯვარი ჰქონდა შეხვეული და ქრისტიანობას ფარულად ქადაგებდა ნარმართულ ქართლში. ახდენდა სასწაულებს, რის გამოც მის მიმართ მოკრძალებითა და ინტერესით განეწყვენ. მცხეთაში ნინომ განკურნა მეფე მირიანის მეუღლე, უკურნებელი სენით დაავადებული დედოფალი ნანა. სასწაული მოუვლინა სოფ. მუხრანში სანადიროდ მყოფ მირიან მეფესაც, რასაც დედოფლისა და მეფის გაქრისტიანება, შემდეგ კი მათი თანადგომით მთელი ქართლის ქრისტეს რჯულზე მოქცევა მოჰყვა. „ქართლის ცხოვრებაში“ ლეონტი მროველი წერს: „ქება-დიდება ქრისტესი არღარა ფარულად ითქმოდა ქართლსა შინა, რამეთუ მაღლისა ღმრთისასა ენყო მიფენად აღმოსავლეთს“.

წმინდა ნინოს თოთხმეტწლიან ნარმატებულ მისიონერულ მოღვაწეობას ქართლის კერპთაყვანისმცემელ საზოგადოებაში ხელი შეუწყო რომის პოლიტიკურმა სიტუაციამაც, კერძოდ, 298 წლის

ნისიზინის საზავო ხელშეკრულებით საქართველო და სომხეთი რომის იმპერიას დაექვემდებარნენ. IV საუკუნის დასაწყისში იმპერატორმა კონსტანტინემ თავის იმპერიაში ქრისტიანობა შეინყნარა. აღსანიშნავია, რომ ნახევარი საუკუნით ადრე, III საუკუნის შუა ხანებში მოღვაწე ქართლის მეფე რევი I მართლს არმაზის კერპისათვის ჩვილ ბავშვთა შეწირვა აუკრძალავს.

წმინდა ნინოს ძალისხმევით მცხეთის წარმართული კერპები დაემხო და დაიწყეს ქრისტიანული ტაძრების მშენებლობა. აქ კი ნიკო სამადაშვილის სტრიქონები მოგვაცხადებდა:

„წარმართთა ძვლებზე იდგა ტაძარი,
ზევით ლეგენდა მიჰქონდათ მთიებს,
ძირს წმინდა ნინოს ნაფეხურები,
ჰგავდნენ სისხამზე მოკრეფილ იებს.“

ვახუშტი ბაგრატიონის მიხედვით ქართველი ერის გაქრისტიანება 324 წელს დასრულდა, ხოლო 326 წელს ქრისტიანობა საქართველოს სახელმწიფო რელიგიად გამოცხადდა. ეს უდიდესი მოვლენა დაუკავშირდა კაპადოკიელ ნინოს, რომელიც შემდეგ პოეტების შთაგონების წყაროც არაერთხელ გახდა.

როგორც ისტორიკოსი ელდარ ბუბულაშვილი თავის წერილში „წმიდა ნინო – ქართველთა განმანათლებელი და მოციქულთა სწორი“ აღნიშნავს, სამხედრო მღვდელს, იროდიონ ელიოზის ძეს 1869 წელს თბილისში გამოუქვეყნებია პოეტურად გალექსილი წმინდა ნინოს ვრცელი ცხოვრება.

წმინდა ნინოს თემაზე შეთხზული ვახტანგ ორბელიანის (1812-1890) პოემა „ჯვარი ვაზისა“ პირველად 1880 წელს ილია ჭავჭავაძემ გამოაქვეყნა ლიტერატურულ-პოლიტიკურ ჟურნალ „ივერია“-ს მე-3 ნომერში. აღნიშნული პოეტური ნაწარმოები რომანტიკოსი პოეტის ქალიშვილმა მარიამ ორბელიანმა მოგვიანებით შეიტანა მამის ლექსების კრებულში, რომელიც 1894 წელს გამოსცა.

ლიტმცოდნე ლადო მინაშვილმა ვ. ორბელიანზე დაწერილ ლიტერატურულ-ესეისტურ წერილში ზემოთ ნახსენებ პოემას „ვაზის ჯვრის აპოლოგია“ უწოდა.

მისტიკურ-რელიგიური შინაარსის პოემა „ვაზის ჯვარი“ მოცულობის თვალსაზრისით V ნაწილისგან შედგება. ფორმალური კუთხით პირველი და მეოთხე ნაწილი 10-მარცვლიანი საზომით არის დაწერილი, ხოლო მეორე, მესამე და მეხუთე ნაწილი ბარათაშვილისეული 14-მარცვლიანი სალექსო მეტრით. პოეტურ ტექსტს აქვს პრიმიტიული და არაზუსტი რითმები, რაც ტექნიკური დეფექტია.

პოეტი წმინდა ნინოს საქართველოში შავი ზღ-

ვით შემოსვლის განსხვავებულ, მძაფრსიუჟეტთან სურათს გვთავაზობს, რათა მკითხველს თავიდანვე დაუხატოს მისიონერი ქალის ლეტაებრივ-მისტიკური სახე, რომელსაც ზეციური ძალები მფარველობენ.

მხატვრული ტექსტი იწყება შტორმის გამო განრისხებული შავი ზღვის აღწერით, რომლის ჰორიზონტზე არაფერი ჩანს, გარდა აფოფრილი ტალღებისა, თუმცა უეცრად დასავლეთიდან გამოჩნდება ნავი, რომელიც ხომალდვით უშიშრად და შეუპოვრად მოარღვევს ბობოქარ ზვირთებს. რატომ გადაიტანა პოეტმა ისტორიული ამბის გეოგრაფიული გარემო ჯავახეთიდან კოლხეთში? ალბათ დაეყრდნო მე-4 საუკუნის პალესტინელი საეკლესიო მწერლის გელასი კესარიელის ცნობას წმ. ნინოს შესახებ, რომელიც ამბობს: „ღმერთის მცნება მიიღეს პონტოს გასწვრივ მინა-წყალზე მცხოვრებმა იბერებმა და ლაზებმა, ამ უდიდესი სიკეთის მიზეზი გახდა ერთი დედაკაცი, რომელიც მათთან ტყვედ იყო“. ლექსში ვკითხულობთ:

„მაგრამ გამოჩნდა ნავი დასავლით,
მორბის უშიშრად, მორბის ღვთის ძალით,
მოეშურება, მოფრინავს, მოქრის,
ზვირთთ განრისხებულთ გულამაყად სჭრის.“

„აფრასა ჰბერავს ქარი ძლიერად, –
მიქროლავს ნავი შეუპოვრად,
მიქროლავს, მირბის, კენესის ზღვა შავი...
კოლხიდის კიდეს მიფრინავს ნავი.“

ნავით ვაზისჯვრიანი ასული მოდის, რომელსაც წინ ბევრი განსაცდელი ელოდება, თუმცა მზად არის ყველა დაბრკოლებას უშიშრად შეხვდეს. პოეტი ინტერესით ეკითხება უცხო ქალიშვილს, რა მისიით მოვიდა ღვთისმშობლის ნილხვედრ ქვეყანაში და რა დანიშნულება აქვს საგანს, რომელიც ხელში უჭირავს.

თვალსაჩინოებისთვის ნავიკითხოთ რამდენიმე სტროფი:

„ნავით გამოხდა უცხო ვინმე, ვით მოჩვენება,
არის ასული, მაგრამ არის სიზმარ-ზმანება:
ნათელი, ტურფა, ვით ოცნება, მშვენიერია,
მაგრამ ნათელს პირს სოფლის შვება არ უწერია.“

„მიდის ასული... ხელს უპყრია ჯვარი ვაზისა,
არ ეშინია შიმშილისა, არც უგზო გზისა;
ვერ აბრკოლებენ მას ჭაობნი, ვერცა მდინარნი,
ვერც ფრიალონი, უფსკრულნი და მთანი მყვირალნი;
არ ეშინია წამებისა, არცა სიკვდილისი:

დედანიმინდისა წილხდომილსა ქვეყანას მიდის.“

პოემის მიხედვით, წმ. ნინოს მოსვლას მოჰყვა უდიდესი ძვრები, რაც პოეტმა ჭექა-ქუხილით, მეხთატეხით და წარმართულ ქვეყანაში ამტყდარი ყიამეთით გამოხატა. ბოლოს გამოიდარა, ანუ კერპები დაიმსხვრა და ქართველი ერი გაქრისტიანდა. პოემის ბოლო ნაწილში ვკითხულობთ:

„კერპთ-მსახურთ ღმერთნი ქვესკნელს ჩაინთქნენ, თვის მრისხანება ცამ შეაყენა, მზემ უხვის სხივით მორთო ქვეყანა. წმიდის ფერხთ-წინა დაემხო ერი.“

„წმიდა ასული, წმიდა ნინო ცამ მოგვივლინა, ქრისტეს ნათელი, ქრისტეს სხივი მან შენ მოგვინა. მიხვდნენ დიდ მცნებას ძენი შენნი, ერი ველური, მიხვდნენ, რაც არის დიდი სიტყვა, სიტყვა ციური.“

პირველი საეკლესიო-საზოგადოებრივი კათოლიკური გაზეთის „ჯვარი ვაზისას“, მე-5 ნომერში 1906 წელს დაიბეჭდა აკაკი წერეთლის (1840-1915) პოემა „წმინდა ნინო“, რომელსაც დართული აქვს წმინდანის სურათი რომაელთა მხატვრობით.

ა. წერეთლის პოემა, რიგით მესამე პოეტური ნაწარმოებია, რომელიც მიეძღვნა საქართველოს განმანათლებელს, „ქართლისა მაცხოვრად“ წოდებულ წმ. ნინოს. სიუჟეტური მოტივი საერთოა. პოემა VI ნაწილისგან შედგება, რომლის შესავალი დაწერილია რუსთველური დაბალი შაირის გატეხვით მიღებული 8-მარცვლიანი სალექსო საზომით, ხოლო დანარჩენი 5 ნაწილი მაღალი შაირით. ტექსტში თავიდან ბოლომდე გამოყენებულია ინტერვალური გარითმვის პრინციპი, ანუ მხოლოდ მეორე და მეოთხე ტაქტებია გარითმული.

პოემა შინაარსობრივად შემეცნებით-დოკუმენტური ხასიათისაა, რომელიც იწყება ბაბუისა და შვილიშვილის დიალოგით. შვილიშვილსაც ნინო ჰქვია და აინტერესებს წმ. ნინოს ისტორია, ვინ იყო, საიდან და რატომ მოვიდა საქართველოში. პოემაში პატარა ნინოს ინტერესის შესახებ ვკითხულობთ:

„ვისგან ისწავლა ქართული? რად მოხვდა ჩვენს ქვეყანასა და როგორ დაუახლოვდა, ქართლის დედოფალს ნანასა?“

თამაზ ჭახუნაძე

ან რა ქმნა, რომ მოარჯულა მან კერპი მეფე მირიან? ამ ამბავს ყველგან, სუყველა სხვადასხვა გვარად ჰყვირიან!“

ბაბუა გახარებულია შვილიშვილის ცნობისმოყვარეობით და წმინდანზე უყვება იმ ბიოგრაფიული შტრიხების შესახებ, რომელიც ქართული წყაროებიდან იცის. პოეტი ისტორიულ გადახვევას აკეთებს და ავითარებს შემდეგ აზრს: „კაბადოკიაში, რომელიც რომმა დაიპყრო, ოდესღაც ქართველებიც ცხოვრობდნენ და ასიმილაცია განიცადეს ბერ-

ძნებთან და რომაელებთან, სწორედ ასეთ ეთნიკურ ნიადაგზე აღმოცენდა წმ. ნინო, რომელიც ყმანვილობაში გადავიდა იერუსალიმში საცხოვრებლად და ქრისტეს მაღლთან საზიარებლად. მანამდე 300 წლით ადრე მოციქულ ანდრიას ხვდა წილად კაბადოკიაში ქრისტეს რჯულის ქადაგება.“ შვილიშვილი განაბული უსმენს ბაბუას, რომელიც ისრაელიდან საქართველომდე ნინოს განვლილი 2000 კმ.-მდე გზის შესახებ უყვება:

„ის სულ იმის ფიქრში იყო, თუ სად არის ქრისტეს კვართი, ელიოზმა რომ წაიღო?... რა ხალხია ის წარმართი?“

„და ჯვრით ხელში, რწმენით გულში ივერიას მოაშურა და იმისი ლოცვა-მაღლი საქართველოს მოასხურა.“

„წამოვიდა ნინო მცხეთას ბინა დასდვა მაცვლოვანსა და ცხოვრობდა იქ მლოცველი ჯვარცმულისა, მცირე ხანსა.“

„ახმაურდა ივერია, გაიღვიძა მთამ და ბარმა და კერპობაც შეურაცხყო ჯვარცმულმა და მისმა ჯვარმა.“

„გაამტკიცეს მთელ კახეთში ქრისტეს რჯული, ქრისტეს მცნება. და ბოდბეში მოისურვა წმინდა ნინომ განსვენება.“

აკაკი წერეთელი განსაკუთრებით გამოარჩევს სამი წმინდანად შერაცხული ქალის სახელს: ნინოს, თამარის და ქეთევანის, რადგან იცის მათი ფასი და მნიშვნელობა, მათი როლი სულიერ-ქრისტიანული და ისტორიული თვალსაზრისით ქართულ რეალობაში.

1900 წელს ჟურნალ „აკაკის კრებულის“ პირველ ნომერში დაბეჭდილია ლექსი „ქებათა-ქება“, სადაც ვკითხულობთ:

„როცა ჭაბუკი გამოუცდელი,
მას თაყვანს ვცემდი თავდადებულად,
ვხედავდი ნინოს, თამარს, ქეთევანს,
იმაში შენათხო-შეერთებულად.“

წავიკითხოთ ერთი სტროფი აკაკი წერეთლის სხვა ლექსიდან „ჩემი ლოცვა“:

„თამარს, ქეთევანს და ნინოს
თაყვანს ვსცემ, როგორ იდეალს,
საკვერთხად ვუდგამ წმინდა გულს
და ვუკმევ ტრფიალების ალს.“

1923 წელს სალიტერატურო ჯგუფი „ცისფერი ყანების“ ჟურნალ „მეოცნებე ნიამორების“ მე-9 ნომერში დაიბეჭდა გრიგოლ რობაქიძის (1882-1962) პოლიმეტრული ლექსი „წმინდა ნინო“.

აღსანიშნავია, რომ ამ დროისთვის საქართველო ბოლშევიკურ-ათეისტური რუსეთის მიერ ორი წლის ოკუპირებულია და ქრისტიანულ თემებიცაზე არასათრული ლექსის დანერა და გამოქვეყნება მეტად სახიფათოა.

დავაკვირდეთ გრ. რობაქიძის ლექსის სტრუქტურას, სადაც ვხვდებით 11,13,12 და 6 მარცვლიან სტრიქონებს, რაც პოეტურ ნაწარმოებს აძლევს ინდივიდუალურ რიტმს და ტონს. დომინანტური 12-მარცვლიანი მეტრია. ლექსში ათვისებულია კონსონანსური რითმები, რაც საუკუნის წინ ტექნიკურ წუნად და სისუსტედ მიიჩნეოდა, დღეს კი სიახლისა და ორიგინალურობის ელფერი აქვს. რითმების ნახევარზე მეტი ზემოხსენებულ ტიპს განეკუთვნება, მაგალითად: დაღვარული-სიყვარული, წყაროს თვალი-მოვსთვალთ, ხალასი-ქალისა, ხომ უხვია-შეუხვით, გვენახე-ვენახი, ირევა-ირემი, წამება-მამები, ნასახლევი-გადასხლავენ, სასურველი-ურვილი, საკმარი-საქმარო, დობილო-დანდობილი, შენდობით-გადავშენდებით.

ლექსი საინტერესოა ენობრივ-სტილური და მხატვრულ-სიმბოლური კუთხით. პოეტს ყურადღება გამახვილებული აქვს ვაზის მნიშვნელობასა და

ღვინისხიდან გაკეთებულ ჯვარზე, ქრისტიანობის ყველაზე ცნობილ სიმბოლოზე. ეს ლექსი წმინდა ნინოს, როგორც პოეტი უწოდებს, ღვთისმშობლის დობილის ქებათა ქებაა.

წავიკითხოთ გრ. რობაქიძის ლექსი:

„ქალწულო ნინო, მოდიხარ ჩრდილებით:
დაღვარულ ფოთლებში მზის თვალი დაღვარული,
ვით რკინა ხორასანის –
ჩვენც გულახდილები
შენ წინ ვეფინებით ელვარე სიყვარულით.
შენი სიქალწულე:
ცინცხალი წყაროს თვალი.
და შენი სირბილე:
ალერდი ხალასი.

ნაყოფი. სურნელი. რომელი მოვსთვალთ
იისფერთვალემა უცხოელ ქალისა.
ნინო!

სილამაზით მცხეთა გაგვირისხე,
რომ ხარ საოცარი ქალწული და ქალი.
ძალზე შეიყვარე შენ მხოლოდ ღვინისხე.
და ისიც ვნებული სამსხვერპლოდ დაჰკალი.
და როცა მოგესმა ნელი ხმა ზევიდან
გული ღვთისმშობელის ჩვენთვის ხომ უხვია —
ჯვარი გამოსჭერი ვაზის ნასახლევიდან
და ცხელი ჭრილობა თმებით შეუხვით.
ქალწულო ნინო!

ათასჯერ გვენახე.
შენ გეაღვრება ვაზნარის ფურცელი.
მოგელის მარადის დედული ვენახი.
და ოდეს გიხილავს: ტორტმანობს, ირევა.
ვით წყაროს მუცელი –
რომელსაც დაეცემა დედალი ირემი.
აქ არის ტკივილი, არ არის წამება.
(გვეუბნებოდნენ ამას ჩვენ მამები)
არ გვინდა, დედაო, სხვა ჯვარი ბერნების,
არ გვინდა სხვა მიწა და სხვა ნასახლევი.
ვიცი: ჯვარი ვაზის ლხინის ლერწმების,
ტოტებს აიყრიან როცა გადასხლავენ.
სასტიკი სასხლავით.

ნინო!

შენი ტანი ლხინის დამტვეველი
არც ერთი ქალწულის არ არის ნაცვალი.
ძუძუებავსილი ნეტა ვის ევნები.
გავილი ზვარში და ჩაყურსულ მტვევების
მზის თესლით ივსება ყოველი მარცვალი.
ქალი უძლვეელი. სასძლო სასურველი.
(მზის ტანი თუ არის ქალწულის საკმარი).
შორიდან გიყურებს ან შენთვის ურვილი
მზევაჟი ლაშარი მაღალი საქმარო.

ის არის საქართველოს მცველი და მზვერავი და ჯვარსა ვაზისას წაართმევს ვერავინ.

წმინდაო ნინო!

ვით მინის ხნულები
შენ წინ დაღარულან აქ ჩვენი გულები.
მკერდზე გადაიარ-და-ბედს გადაურჩებით
და ტერფებს დაგიკოცნით მაგარი ტუჩებით.
დაო და დედაო!
ღვთისმშობლის დობილო.
შენზე ვართ დანდობილი.
და შენი შენდობით
არ გადავშენდებით.“

ანა კალანდაძის (1924-2008) ქრისტიანული თემატიკის ლექსი „მოდიოდა ნინო მთებით“, ლიტერატურულ-სამეცნიერო ჟურნალ „მნათობის“ მე-4 ნომერში დაიბეჭდა 1946 წელს, რაც მეტად გასაკვირი მოვლენაა, იმ დროს არსებული ათეისტური რეჟიმის გათვალისწინებით. მსგავსი ლექსის დაწერა და გამოქვეყნება დიდ გაბედულებას მოითხოვდა. მაშინ ა. კალანდაძე 22 წლის გახლდათ და ერთხანს მისი ლექსების დაბეჭდვა აკრძალეს. აღნიშნული ლექსი სასკოლო პროგრამითაც ისწავლება, რამაც მნიშვნელოვნად შეუწყო ხელი მის პოპულარობას.

ა. კალანდაძის ლექსს ეპიგრაფად წამძღვარებული აქვს ციტატა „მოქცევაი ქართლისაიდან“, სადაც წმ. ნინო ამბობს, რომ ეკლებიანი ვარდის ბუჩქს შეაფარა თავი, რადგან იმ დროს ვარდი და ნუში ჰყვაროდა.

ლექსი ხუთსტროფიანი და ჯვარედინ რითმიანია. პირველი, მეოთხე და მეხუთე სტროფი დაწერილია 12-მარცვლიანი საზომის (4/4/4) და 11-მარცვლიანი მეტრის (4/4/3) მონაცვლეობით, ხოლო მეორე და მესამე სტროფები თორმეტმარცვლიანია. საერთო ჯამში ორიგინალური რიტმი იქმნება. რაც შეეხება რითმებს, ყველა სარიტმი წყვილი ტრივიალურია.

ლექსის მომნიშვნელობა მის ინდივიდუალურ, ენობრივ თავისებურებაში გამოიხატება. ახალგაზრდა პოეტი განზრახ იყენებს ემფატიკურ ა-ს და ქართულ სიტყვათა არქაულ ფორმებს: ზედა, ტბასა, ჰკვირდებოდა, გზაი, ესე, წინა, გეშინინ, რაოდენს, რითაც ცდილობს იმ ეპოქის შესაფერისი განწყობილება შექმნას, ჰიმნოგრაფიული პოეტური ენის საშუალებით.

ლექსის სიუჟეტი, როგორც ქართულ წყაროებშია მოცემული, იწყება ჯავახეთიდან, სადაც წმ. ნინო შემოვიდა საქართველოში. მათის თვეა, წმინდანი ქარიშხლიან გზას მიუყვება და ვაზის ჯვარი მიაქვს. ძალიან აკვირვებს დათოვლილი მწვერვალები. გზად მწყემსები შეხვდებიან და ქართლის გზას

მიასწავლიან. დალლილი ფშატების ჩეროში შეისვენებს ერთხანს. წავიკითხოთ ა. კალანდაძის ცნობილი ლექსი:

„ლურჯ მწვერვალებს
ქარი რძისფერ ნისლში ხვევდა...
და, როდესაც ბარში ვარდნი ყვაოდნენ,
თოვლი იდო ჯავახეთის მთათა ზედა
და ტყეებში ქარიშხლები ბლაოდნენ...
მოჰკიოდა, ქარი ღრუბლებს მოჰკიოდა

და ფარავანს ტბასა ზედა ძრწოდა ქარი...
მოდიოდა, ნინო მთებით მოდიოდა
და მოჰქონდა სანატრელი ვაზის ჯვარი...
თოვლის მთებით ჰკვირდებოდა უცხო მგზავრი, –
ვის უნახავს ვარდობისას თოვლი მთებზე?
მწყემსსა ჰკითხა: რომელია ქართლის გზაი?
მწყემსმა უთხრა: საქართველო არის ესე...
მიეძინა... ერთ ნალკოტში მიეძინა
და ფშატებმა მზისგან მოუჩრდილეო; ო,
ეს ვინ არი, გამოცხადდა მგზავრის წინა?
„ნუ გეშინინ!“ – ეუბნება იესო...
გაელვიდა... წუთით იგრძნო მშობლის სევდა,
მაგრამ რწმენა ავალბედა რაოდენს?
თოვლი იდო ჯავახეთის მთათა ზედა
და ტყეებში ქარიშხლები ბლაოდნენ.“

ლეონტი მროველის „წმინდა ნინოს ცხოვრებაში“ ვკითხულობთ: „მივიდნენ და დამარხეს ძღვევით შემოსილი მისი გვამი იმავე ადგილას, კუხეთს, დაბა ბოდში, რამეთუ იქ ითხოვა თვით მეფისგან დაფვლა. სიმდაბლისთვის ქმნა ეს, რადგანაც ეს ადგილი სახელგანთქმული არ იყო, მწუხარე იყო მეფე და ყველა წარჩინებული, იქ მისი დაფვლის გამო, მაგრამ მცნებისა და ანდერძისა აღსრულებისთვის დაფლეს იქ.“ – ეს მომხდარა 338 წელს.

მე-19 საუკუნის ბოლოს ხატმწერმა და ჰაგიოგრაფმა მიხეილ გობრონ საბინინმა (1845-1900) წმ. ნინოს საფლავის ქვა მარმარილოს ლუსკუმით (სარკოფაგი) შეცვალა.

მიქაელ საბინინი წერს, რომ XIX საუკუნის მიწურულამდე ყოვლადპატიოსანი ვაზის ჯვარი სვეტიცხოვლის ტაძრის საკურთხეველში იყო, ხოლო ამავე საუკუნის დასასრულს ჯვრის მონასტერში გადაასვენეს. ამჟამად სიონის ტაძარში ინახება.

2013 წელს აკაკი დაუშვილის რედაქტორობით, ქრისტიანული პოეზიის III ფესტივალის „წმინდა ნინოს ჯვარის“ ფარგლებში გამოიცა ლექსების კრებული „წმინდა ნინო ქართულ პოეზიაში“, სადაც დაბეჭდილია ძველი და თანამედროვე პოეტების მიერ წმინდანისადმი მიძღვლილი 90 ლექსი. მათ

გარდა სხვადასხვა დროსა და სხვადასხვა ურ-
ნალ-გაზეთში წმინდა ნინოსადმი მიძღვნილ 50-მდე
ლექსს ვპოულობთ.

აღნიშნულ კრებულში ვკითხულობთ ჯემალ ინ-
ჯიას მაღალი მხატვრული და ტექნიკური ხარისხ-
ით გამორჩეულ ლექსს „წმინდა ნინოს საფლავთან“,
რომელიც 1995 წელს დაწერა.

როგორც ჩანს პოეტმა ბოდბის წმ. ნინოს დე-
დათა მონასტერი მოილოცა და „დედად ქართველ-
თა თემისაჲსად“ წოდებული წმინდანის საფლავის
ხილვამ საფიქრალი აუშალა. ის არ ეხება წმ. ნი-
ნოს ცხოვრების პერიპეტეებს და შემოფარგლუ-
ლია კონკრეტული გარემოთი, გვიმხელს ბოდბეში
დაბადებულ განწყობილებებს.

საინტერესოა პოეტური ტექსტის არქიტე-
ქტონიკა და გარიტმის სქემა, მეტრულ-რიტმული
სტრუქტურა. ლექსი 7-სტროფიანია, თითო სტრო-
ფი 6 ტაქტისგან შედგება და სამჯერადი, ჯვარედინი
გარიტმის წესი (აბაბაბ) ბოლომდე დაცულია.

ლექსის სიუჟეტი იწყება წმ. ნინოს საფლავიდან.
პოეტი თოკით შემოსაზღვრულ სარკოფაგთან მიდის
და ქვას ხელით ეხება, რის გამოც შიშობს ტაძრის
მესვეურები არ გაუბრაზდნენ, თანაც ახალგაზრდა
ასაკში გარდაცვლილი წმ. ნინოს გამო წუთისოფელს
საყვედურობს. უცებ ტაძრის ეზოში გრძელწამნამე-
ბა ქალიშვილს შენიშნავს და ქვეცნობიერში წმინდა
ნინოს მიამსგავსებს. ქალწულის მშვენიერება გულ-
ზე ცეცხლს მოუკიდებს, თან ცდილობს, რომ ცოდ-
ვილი ფიქრები მოაშთოს გონებაში.

პოეტი მე-4 სტროფში პეიზაჟის აღწერაზე გა-
დადის, საიდანაც ვიგებთ, რომ მარტის თვეა, მოლი
ლურჯი და თეთრი იეზით არის მორთული. შემდეგ
ისევ უცხო ქალიშვილს უბრუნდება, მისი ღიმილი-
დან ცოტაოდენ ვნებასაც გრძნობს და რალაც ძალა
გარეთ ექაჩება, სადაც ზვრები და ხევები მარტის
მზით თბებიან, „ეს ზვრები წმინდა ნინოს თმებია
და იქ ჩაღდება ჯვრების ფერხული“ – ასეთ ორიგ-
ინალურ შედარებას ვკითხულობთ ლექსში. პოეტი
ბოლოსკენ გვიხატავს წმინდანის სახეს, რომელმაც
ერი გააქრისტიანა, გვინიამძღვრა სიბნელიდან
სინათლისკენ მავალ გზაზე, თუმცა დაფნის გვირგ-
ვინი არასდროს დაუდგამს თავზე. ის ქრისტიანული
სინათლე, რომელიც მან დატოვა, გაცილებით მნიშ-
ვნელოვანია, ვიდრე ჩვეულებრივი მზის სხივი, ახლა
მის საფლავს რომ დაჰნათის. პოეტი კმაყოფილია
ძველი ტაძრის მოლოცვით და მადლის მიღებით.
სჯერა, რომ მის ურწმუნო ცხოვრებაზე, ეს დღე
დადებით ზეგავლენას მოახდენს. ნავიკითხოთ ჯ.
ინჯიას ლექსი:

„მე წმინდა ნინოს საფლავს დავყურებ
და მეუფლება ისეთი განცდა,
თითქოსდა კუბოს თავი დავხურე,
თან წუთისოფლის გინება დამცდა.
ტაძარს უთუოდ ჰყავს მეთვალყურე,
ვუცდი მის რისხვას და, ვაი, ამ ცდას.

ეს გაორება თუ გასამება
იქნება გაჰქრეს, ზღურბლს რომ გადავჭრი,
მსურდა სიტყვისთვის სიტყვა წამება,
რადგან უცეცხლოდ აქ ვერ გადავჭრი.
ვგრძნობ, ჩავუგდვიარ გრძელწამნამება
უცნობ ქალიშვილს ცოდვის ღადარში.

არ შეიძლება აქ შეცოდება,
აქ სიყვარული არ შეიძლება,
მაკრთობს მაღალი სამღვდლო წოდება,
ლოცვა-კურთხევას მტლად რომ იძლევა,
მაგრამ კაცს ხელის გამოწოდება
მაშინ გასურს, როცა მიწა ინძრება.

მიწა ამჯერად გულია ჩემი,
გული ტევადი, გული მომცველი,
ტაძართან იით მოსილი თხემი
დასტირის ზამთარს, მარტით მოცელილს.
გამოიგლოვა ბოდბეში ტყემ ის,
სხივმოსილია ერთი მლოცველიც.

მე მას ვუყურებ და მის ვნებიან
ღიმილს. ღიმილო, ხარ უხერხული.
გავიდეთ გარეთ, სადაც თბებიან
მარტის მზის გულზე ზვრებიც, ხევ-ხუფიც.
ეს ზვრები წმინდა ნინოს თმებია
და იქ ჩაღდება ჯვრების ფერხული.

დაეცა სხივი წმინდანის საფლავს,
სწორუპოვარო ღმერთო, ჰელიოს,
არ ღირსებია არასდროს დაფნა,
როგორც წინამძღოლს, ბრძენს და გენიოსს.
ქრისტიანებო, ვიცქიროთ მძაფრად,
ეს სხივი სხვაში არ აგვერიოს.

მე ვანთებ სანთელს და სანთლის წვაში
ღვივდება ჩემი ოცნების თესლი,
ამ დღეს ხსოვნიდან არასდროს წავშლი,
ვამაყობ ამ ძველ ტაძარში შესვლით.
წმინდანის ლანდი, ჯვრითა და თავშლით,
ხვალ ჩემს ურწმუნო ცხოვრებას შეცვლის.“

თავად კი მართლაც ვერ გაერკვია ვინ ან რა იყო, წმინდა ნინოს თმებით დაწნული ვაზის ჯვართან დამხობილი პილიგრიმი თუ ვარძიის დაცვარული ლოდი, დღემდე რომ სასოებით უფრთხილდება თამარის ნაფეხურებს, გელათიდან აფრენილი არწივი თუ ზედაშეთი ავსებული ბარძიმი, დარიალზე მოხვეული ნისლი თუ ცრემლებით გაბზარული ჩანგური. იქნებ მხოლოდ ლექსი, ან სიყვარული, რაც, ფაქტობრივად, ერთი და იგივეა.

რა თქმა უნდა, ლექსი იყო, პოეზიის, ლექსის რაინდი და მასზე უკეთ აბა ვის მოეხსენებოდა, რომ ნაგრიგალარ მუხას ფესვებს პოეზია უმაგრებდა, ისიც იცოდა, რომ თუ საქართველოს მთა-ველებს უკვდავება უწერიდათ, ეს იმიტომ, რომ ცა-ფირუზის კაბადონზე მარადიულად ანთია „ვეფხისტყაოსანი“, რომელსაც ქარაშოტები გაშმაგებით, რალაც საოცარი დაგემოვნებით უფურცლავენ ავთანდილის ანდერძს.

ოთარ მამფორიას კარგად მოეხსენებოდა, რომ თუ ჭეშმარიტი შემოქმედი ხარ, შენი ოცნება მუდამ შემოდგომის მენამული ცისკენ უნდა მიისწრაფოდეს.

სულ მაშფოთე, გამააფთრე
გაბმულ სიტყვის მსგავსად,
მაგ ჩქერებით, მაგ ტორებით
კვლავ მზეს შემახალე.

ბენვის ხიდზე უნდა იაროთ, ზვავის ძალა უნდა გქონდეთ, რათა სიყვარულის ცეცხლით მძლიოთ და ელვასავით შემამსხვრიოთ უქათქათესი მთების ჯავშანსო, მიმართავდა თავის სტრიქონებს, რომლებიც მათი პატრონის ხელში ქურანა ცხენებივით ჭიხვინებდნენ და სიკეთის, მშვენიერების, სილამაზის, ერთგულების დესპანებად გვევლინებოდნენ.

ისევ გაყვები ოცნების ლელვას,
დავიფერფლები სიმღერის ალით,
რომ დილით ლექსმა ჩემს მაგიერად
შეაღოს ყველა ოჯახის კარი.

დავიფერფლები სიმღერის ალითო, კი ამბობდა, მაგრამ ისიც ხომ იცოდა, რომ საუკუნეთა გრიგალები ჭეშმარიტ პოეზიას ვერაფერს აკლებს, რომ ლექსს რჩება ჟამი და უკვდავება. ესეც იცოდა ამ ბრწყინვალე პოეტმა, რომელიც სიყვარულისთვის, დიდი ადამიანური ბედნიერებისთვის იყო გაჩენილი. სიყვარულს ეძღვნება მისი საუკეთესო ლექსები, ისეთები, როგორიც თუნდაც „ყაყაჩო“ – ერთ-ერთი შედევრი ქართული ლირიკული პოეზიისა. ეს ლექსი მაშინ ინერებოდა, როცა კაცს კაცი ერქვა და ქალს-ქალი. ყაყაჩო მისთვის საქართველოს მინდვრების თვალგშიერა ასული იყო და, ალბათ, ამიტომაც რჩება დღემდე ამ ლექსზე შექმნილი

სიმღერა დიდი სიყვარულისა და ერთგულების ეტალონად, სიხარულს და შვებას რომ ჰგვრის მსმენელს.

ოთარ მამფორია რაინდად იყო დაბადებული და კარგად მოეხსენებოდა, რომ ნამდვილ, ჭეშმარიტ სიყვარულს სათუთი მოფრთხილება სჭირდება და რაც არ უნდა მოხდეს, თუნდაც მთელი სამყარო დაგიპირისპირდეს, თუნდაც მკვლელთა მთელი არმადა დაგადგეს თავზე მოშხამული დაშნებით, თუ კაცი ხარ, თუ მართლაც გიყვარს შენი საესავი არსება, ბოლომდე სირანოდ უნდა დარჩე და აღესრულო ლექსად და კაცად

ო, ის ერთი სახლია,
შორი, შორი ნაპირი,
ეზოში კი ძალღია,
ჩემზე ყეფით დაღლილი.

კითხულობ ამ სტრიქონებს, რომლებიც თითქოს მხოლოდ ინფორმაციას გვანვდიან რალაც მოვლენაზე, მაგრამ ჩვენ ხომ ვგრძნობთ, რამდენი განცდა, ვნება თუ ზმანება ახლავს ამ ერთი შეხედვით ნეიტრალურ სტრიქონებს.

გულო, ჩადექ საგულესა –
კალმახივით ნუ ფართქალე.
თვალო, მისწვი ცაში მერცხალს
და სიყვარულს უთვალთვალე.

ეს გაუმარჯოს პირველ სიყვარულს, ძველ ჭრილობაში ჩარჩენილ ისარსო, ნერდა პოეტი და კიდევ ერთხელ შგვახსენებდა, რომ სიყვარული არცთუ იშვიათად ჯვარცმად გვექცევა ხოლმე, როდესაც ჩვენი ნანდაურები მასზე, როგორც მგზავრობისას ყურმოკრულ ამბავზე, ისე საუბრობენ.

ნახვალ, მოიხსენ მხრებიდან ტალღა,
გადაიქროლე უჩინარ ქალად
და ნატერფალი ქვიშაზე ახლა
ბრწყინავს დაკარგულ ბეჭედის დარად.

რამდენი მოთმინება და ძალისხმევა სჭირდებათ ჭეშმარიტ შეყვარებულებს, რომ სხვადასხვა მიმართულებით მავალ გვერდშექცეულ მატარებლებს არ დაემსგავსნონ, რომ ნიბლიასავით თოვაში არ გაეყინოთ ის წრფელი გრძნობა, რომელიც ერთადერთ „პერპეტუუმ-მობილეს“ წარმოადგენს სამყაროში.

სიყვარულის ტრუბადური იყო და ამ მრავალნახნაგოვან გრძნობაში მნიშვნელოვანი ადგილი მის მშობლიურ ქუთაისს ეკავა, საქართველოს ქალაქების თმაჭალარა თამადას, როგორც თავად უწოდებდა სავარდო და სამაისო ქალაქს.

მინა ხარ თუ ვეფხის ტყავი,
ბრწყინავ ათასფერადად,
ზეცა – ორბის ფრთანაკრავი

ოთარ მამფორია

მალიდან გეფერება.
ჩაგხვევია სათაფლია
დაცვარული გედივით,
მკერდზე მტრედად დაგფრენია
ხვამლის თეთრი მერდინი.

ქუთაისს უძღვნა მისი შემოქმედების
ერთ-ერთი გვირგვინი – ბალადა „კარანაძის ცხენები“, რომელშიც კიდევ ერთხელ გაცხადდა
მისი პოეტური ძალმოსილება, სილაღე და თავყვანისცემა ქუთაისისადმი:

ქუთაისი იღვიძებდა, –
იმერეთის ედემი,
ცისფერ ნისლში გიზგიზებდა
დათქორილი ქედები
და რიონის ჩქერის ჩხრიალს
ისხურებდნენ ნანინად:
ბალახვანი, საფიჩხია,
ჭომა, მწვანეყვავილა.

ამ დროს ქუთაისური ალიონი თითქოს
ღმერთის საყურეზე ეკიდა, კარანაძის ეტლში
თითქოს სრულიად ქუთაისი და მისი დარდი-
მანდობა იჯდა, სტუმართმოყვარე, ხელგაშლი-
ლი და გულგაშლილი მასპინძელი. დიახაც რომ,
მხოლოდ ქუთაისელ პოეტს შეეძლო იმის თქმა,
რასაც ოთარ მამფორია ამბობდა:

ყველა აქ არი და მაინც კარი,
ჰე, მასპინძელო, დატოვე ღია.
ცარიელია ეს ერთი სკამი
და იქნებ ვინმე მოვიდეს გვიან...

სიყვარულითაა გამსჭვალული ოთარ მამფორიას ის ლექსებიც, რომლებიც მან ქართული

მწერლობისა და ხელოვნების კორიფეებს მიუძღვნა. თუმცა ჯერ ის ციკლი უნდა ვახსენოთ, რომელსაც „დაფნის რტოები დედას“ ჰქვია და მისი გულის მდულარებას იტევს. დედი, შენი სული ჩავისუნთქე, არასდროს რომ არ გამეყარო და ჩვენც ეჭვიც არ გვეპარება პოეტის გულწრფელობაში.

რა მონივნებით, რა სასოებით ეპყრობოდა ქართული პოეზიის, ქართული ლექსის ტიტანებს, იმ შვიდეულს, დღესაც ამაყად რომ ბრწყინავენ ქართული ზეცის კაბადონზე და ქართული სულისა და სულიერების მარადიული უკვდავების გარანტებად გვევლინებიან. ისინი პოეტს ტაძრებს აგონებდა და საქვეყნოდ აცხადებდა, არც ისე კადნიერი ვართ, ჩვენი ადგილი არ ვიცოდეთო, თუმცა

და საქართველოს მესიტყვედ
მისთვის დაგვლოცა ზეცამ,
დიდ ტაძრებს რომ არ შესცივდეს,
ბზარებს ლექსებით ვლესავთ.

ნიკოლოზ ბარათაშვილს, რომელთანაც განსაკუთრებულ სულიერ სიახლოვეს გრძნობდა, მისი ერთადერთი პოემა უძღვნა და ასე მოეფერა უღვთოდ აღსრულებული ყველა დიდი ქართველი რომანტიკოსის სულს.

შორს იელვებს იმ თვალების ჯადო,
ბროლის ყელი და საყურის ჩრდილი,
უდაბნოში ლოცვად შედექე, ტატო
და შორიდან ეხუტები თბილისს.

ყვარელი ბატონი ოთარისთვის სამშობლოს შუბლსა და ძარღვს წარმოადგენდა, სხვიტორიკი – ბუღბუღის დაცვარულ ყვავილნარს. აი, წინამური ყველა ჩვენგანისთვის ქართლის სევდისა და ცრემლების საგუბარიაო., გვიმტკიცებდა პოეტი, თუმცა ამას რა ფიცი-მტკიცე სჭირდებოდა. საქართველოში, ამ ერთ ციდა ედემში, ქარში ფოთოლიც არ დაკარგულა მაჩაბელივითო, გული სტკოდა ამ გენიალური მთარგმნელის თანამედროვე ქართული სალიტერატურო ენის ერთ-ერთი შემქმნელის უმოწყალო გაუჩინარების გამო და მოგვიწოდებდა, ეს ერთი მუჟა ქართველობა გაფრთხილებოდა თავისი დიდი შვილების არსებობას.

თმაზე წვეთავდა ზეცის მირონი,
შფოთიან სიყრმის დაკარგულ ცრემლად,
წვიმაში იდგა გალაკტიონი
და მხრებზე სცემდა ბრდღვიალა ელვა.

ეს ამონარიდი კი იმ ლექსიდანაა, რომელიც პოეტმა ღვთაებრივ გალაკტიონს უძღვნა, ქართული მწერლობის მშვენიებას, ცხადად რომ ეტყობოდა მკერდზე რითმებად ჩამოღვრილი ცისა და მიწის უკვდავი ფერი.

რა საოცარი სიყვარული ჩააქსოვა პაოლო

იაშვილისა და ტიცვიან ტაბიძის, უშანგი ჩხეიძისა და სერგო ზაქარიაძის, გიორგი შავგულიძისა და ირაკლი უჩანეიშვილისადმი მიძღვნილ ლექსებში.

თუმცა ეს დიდებული ქართველები რა სახსენებელია, როცა ის ოთხი კაციც არ დავიწყებია, რომლებსაც თავის დროზე მისი სასახლის მხარზე გადებდა მოუნევედათ.

ამ ქვეყნიდან ოთხი კაცის,
ოთხი კაცის ვალი
ნაგყვება და არ დაგაცლის
მის გადახდას ჟამი.

ბატონმა ოთარმა იმ ერთი შეხედვით ავადასახსენებელ ტახტსაც მიაგო პატივი, რომელიც მწერალთა კავშირის სასახლის დარბაზში უკანასკნელ განსასვენებლად იქცეოდა ხოლმე XX საუკუნის ქართული მწერლობის კორიფეთათვის.

თუმცა მკერდით დაგიფარავს
ქართულ ლექსის მირონი
და გაუძელ, რომ დაგანვა
მხრები გალაკტიონის.
სიტყვის ხმალის ჩაუგების,
სიბრძნით თმადანათოვის,
უერთგულე ამაყ ცხედარს
კონსტანტინე ბატონის...

ერთმა მიძღვნილთა ლექსმა კი, თეატრის კეთილ კონტროლიორს რომ ეძღვნებოდა, რომელიც თეატრის ჯადოსნურ სამყაროში უბილეთოდ უშვებდა ღარიბ სტუდენტებს, ჩემს მახსოვრობაშიც წამოატივტივა მსგავსი მოგონება. მეშვიდე თუ მერვე კლასში ვიყავი, როდესაც თანაკლასელმა რუსთაველის თეატრში დამპატიჟა. თეატრის კონტროლიორად მამამისი მუშაობდა და უბილეთოდ შეგვიშვა ბიჭები. არადა, იმ საღამოს თეატრში „მეტეხის ჩრდილში“ გადიოდა და მაშინ იყო, რომ პირველად ვიხილე გენიალური სერგო ზაქარიაძე. სპექტაკლმა ისეთი დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა ჩემზე, რომ მერმე ათჯერ მაინც ვნახე ეს წარმოდგენა. ასე გავიცანი დაუსწრებლად ოთრ მამფორია, სიყვარულისა და სათნოების ტრუბადური. ამას მარჯანიშვილელთა „იეთიმ გურჯი“ მოჰყვა დიდებული ირაკლი უჩანეიშვილის ელვარე ნიჭის გაელვებით. ბედნიერად ვთვლი თავს, რომ ქართული ნიჭიერების ამ ფეიერვერკული გაბრწყინების მომსწრე მეც ვიყავი, ერთი რიგითი ქართველი...

ოთარ მამფორიას სიყვარულის თითქმის ყველა ასპექტზე გესაუბრეთ და ლამის ერთ-ერთი უმთავრესი გამომჩნა, ის, თუ როგორ ეტრფოდა ქართულ ვაზსა და ღვინოს, რომელიც მისთვის ქრისტეს სისხლთან ასოცირდებოდა,

რაც ღვთისმშობლის წილხვდომილი ქვეყნის შვილისთვის განსაკუთრებით ძვირფასი იყო და, რა გასაკვირია, თუ უბრწყინვალესი სტრიქონები უძღვნა ქართულ ვაზს – ჩვენს მარჩენალსა და ჭირისუფალს:

ვაზის შუქი სულის მზეა,
ქართველს ძარღვში უჩქეფს,
მისი ფესვი გაუდგია
მთებზე ციხე-ბურჯებს.

ჩვენი დამოკიდებულება ვაზისადმი საქართველოს დაუძინებელმა მტრებმაც იცოდნენ და როდესაც შაჰ-აბასმა კახეთში ვაზის – სიმამაცის დედის აჩეხვა ბრძანა, ჩვენმა წინაპრებმა ყურძნის ნაცვლად გულის დარდი ჩააწურეს ჯამში

...
და ღვინის ნილ შესვს
მწარე უმზეობის ბოლმა.

მწარე უმზეობის ბოლმა, მწარე უმწეობის განცდა, როგორც იმერეთში იტყვიან ხოლმე, ხშირად „დადარებია“ ოთარ მამფორიას. თუნდაც მეორე მსოფლიო ომის ტრაგედიისადმი მიძღვნილი ლექსი „ძალი“ სწორედ ამის დასტურია. ლექსში აღწერილია, ლუკმაპურის საშოვნელად თუ როგორ გაყიდის ოჯახის ერთგულ ძალს მარტოდ დარჩენილი დედაშვილი. რამდენიმე წლის შემდეგ კი რალაც მანქანებით უკან მობრუნებულ ძალს შინ არავინ დახვდება... წუთისოფლის მდინარე მებადურის ბადეს აგონებს ოთრ მამფორიას.

იქნებ წლებიც ამ ჭაღარას
ბადესავით ისვრის,
მე კი მაინც მზე მგონია
თმაზე თეთრი ნისლი.
და ვინ იცის, იქნებ უკვე
მისი კალთა მფარავს,
იმ ბადეში გავხვეულებარ
ორაგულის დარად.

პოეტიც ოროსანი მონაფესავით თავჩაქინდრული დგას დროის მდინარების წინაშე და მორჩილად ელოდება, თუ როდის შეისმება მისი სიცოცხლის ჭინჭილა. ერთს კი უფრო თამამად შესთხოვს, როცა სამარის ქვიშად გამცრი, ჩემივე სუნთქვით არწიე ერთი ობოლი ნაძვიო.

მომიღერა მწველი დაშნა,
სულიც ლექსმა დაფლითა,
ვარდისფერად ირიჟრაჟა,
ყაყაჩოსფრად დაბინდდა.
მერე ზეცამ მიწის კართან
ჯვარი დასვა მიჯნურთა,
არყისფერად იცისკრა და
ღვინისფერად მიმწუხრდა.

დიახ, დიახ, პოეტმა ზუსტად იცოდა, რომ

ჩვენც ისევე ჩამოვვარდებით წუთისოფლის საქანელიდან, როგორც დამჭენარი ვერხვის ფოთოლი მოსწყდება ხოლმე ხის ვარჯს, რომ თითოეულის თავთან დაფლეთილი აფრასავით ირხევა ტანჯული ბედი და შეგვახსენებს, რომ ჩვენი ცხოვრებაც მარულას ჰგავს, რომელიც, როგორც ყველაფერი, დასასრულით მთავრდება.

თუმცა... რანაირად შეიძლება დასასრულზე ისაუბროს პოეტმა, რომელსაც შეუძლია ასე დაახასიათოს საკუთარი თავი:

იმ მთას ვგავარ, ორბის ბუდეს
დარილის ნისლს რომ ანდობს,
ცისკრის ვარსკვლავს რომ იხუტებს
ჩვილ ბავშვივით უპერანგოს.

ოთარ მამფორია პეიზაჟების ხატვის დიდოსტატი იყო, ნახეთ, რა დიდებულად ქმნიდა ლამეული ზღვის ხედს:

გადაირეკა ღრუბლის ქულები,
თვალს აკიაფებს ფერთა სიჭრელე,
და ვარსკვლავები – მებადურები
ოქროს ანკესით თევზებს იჭერენ.

რიონი მისთვის თეთროხიანი მაყარი იყო, რომელიც მოდის და თან ცისკარი მოჰყვება სხვითა ათინათებით:

ზიარების ემბაზს ჰგავდა
ქაფმოხდილი რიონი,
კვირადღის მადლით ბანდა
ნათლისღების მირონით.

ან კიდევ:
ქარი ურხევს ტირიფს ნანნავს,
ქარია თუ ვინ არი?
რიონს მწვანეყვავილასთან
უყვარს ნანისქვილარი.
მთვარე ღრუბლის მტევანს წურავს,
ჭომის ბაღში ფარფაშობს,
ნაცისარში შემწყვდეულა
სისხლმიმხმარი ყაყაჩო.

ოთარ მამფორია ის პოეტი იყო, რომელსაც მთაში აკანკალებული ნაციხარის, ფოთოლგაცვენილი ვერხვის, ჩამომჭკნარ ქალაში ატირებული ქარის, ციდან მოწყვეტილი ვარსკვლავის დარდი აღარდებდა და მოსვენებას უკარგავდა. ისიც აწუხებდა, როცა ყელგამოჭრილ ხობებს მიმსგავსებულ უმშვენიერეს ყვავილებს შეავლებდა თვალს.

პოეტი იყო და იმის დანახვა შეეძლო, თუ როგორ წვეთავდა თეთრ ლეჩაქზე დარდი შავზე შავად, როგორ გალობდნენ ქაშუეთის ჩუქურთმები, თუ როგორ ტიროდა ღობესთან თავჩარგული გაზაფხული, თუ როგორ მიწვა ბალახზე

მთვრალი მაყარივით მუხის ლანდი, როგორ ეგდო ლურჯი მტკვარი მოსევადებული ხმალივით, როგორ გიზგიზებდა ლექსის სტრიქონი ნაკვერჩხალის დარად, მათა მწვერვალებს ფრინველივით როგორ ეცემოდა დილა, როგორ იწვოდა პატრუქივით ლამე, როგორ ირხეოდა ბედისწერასავით ნისლში სამარეში გაზრდილი ბარდი, თუ როგორ ეგდო მთვარე გიჟმაჟ ენგურში...

როგორ შეიძლება ხაზგასმით არ ითქვას „მამფორიზმებზე“ – ოთარ მამფორიას ანდაზა-ქარაგმებზე, შეგონებებზე, ნაკვესებზე, რომლებიც მათი ავტორის ცინცხალი ნიჭიერების, უზღვავე იუმორის კიდევ ერთ უმშვენიერეს დასტურს წარმოადგენს.

გაჭალარავებული პოეტი გრძნობდა, რომ თნდათან იწურებოდა მისი ამქვეყნიური არსებობის ვადა და ამას ამაყად თავანული ხვდებოდა.

დაღვრის მიქელ-გაბრიელი
ზიარების ზედაშეს
და დაუცდის თეატრონის
ისევე ახალ დადგმას.

ჩვენც გულწრფელად ვითამაშოთ
დღეს სანუთროს სცენაზე,
ხვალ სპექტაკლში საჭირონი
არ ვიქნებით რადგან.

იმის იმედი ჰქონდა, რომ მშობელი მიწა მისი სამარისთვის შავ ბელტებს დაუნანებლად გაიმეტებდა. უფრო მეტიც, ნათელმხილველივით იცოდა, რომ

თუკი დიდუბის მიწაც არხევს, ლექსად დამწვარი,

მერე რა მიწა, ვაჟას პერანგ გამონაცვალი.
აბა, სიკვდილი რას დააკლებს ანთებულ
მგოსანს,

როცა საფლავშიც არ თავდება მამულზე
ლოცვა...

დიახ, სიკვდილმა, არა სიკვდილმა კი არა, გარდაცვალებამ ვერაფერი დააკლო ოთარ მამფორიას, დიდებული პოეტისა და მოქალაქის კოლორიტულ სახეს. იგი დიდუბის მწერალთა პანთეონში განისვენებს და მართლაც საფლავიდან აგრძელებს მამულზე ლოცვას.

წელს 100 წელი სრულდება ოთარ მამფორიას დაბადებიდან და ჩვენ თვალნათლივ ვხედავთ, რომ სამშობლოს ახსოვს მის დიდებაზე მოფიქრალი მწერალი, მართლაც კელაპტარივით რომ იწვოდა და ჩუქურთმასავით დახვეწილი ლექსებით ცხოვრებას ულამაზებდა თანამოდმეთ.

იამზა
არველაძე-
ხეცურიანი

გრიგოლ რობაქიძის საზოგადოების
თავმჯდომარე

ი. არველაძე-ხეცურიანი

56

ბრიზოლ რობაქიძე და საქართველო

გავიდა თერთმეტი წელი, რაც გრიგოლ რობაქიძის შემოქმედებას ვეცნობი. მიმოხილვით გრიგოლის უზადო რომანებმა და ესეისტკამ დამაბრუნა ბავშვობაში, შემასწავლა სიმბოლური წარმოსახვის მარადიული განცდა. იგი თითოეულ ქართულ სიტყვაში სანთელივით იწვის და საეკლესიო წირვის საიდუმლოებით მოცულ ნაშრომებს გვიტოვებს. მისი თანამედროვე კონსტანტინე სალია წერდა: „გრიგოლ რობაქიძის სიტყვას მაგიური ძალა აქვს, იგი არის მოგვი სიტყვისა და სუვერენი სულისა“. მაგალითისთვის შეგახსენებთ გრიგოლის მიერ ნოე ჟორდანიას პროფილის დახატვას: „ჟორდანიას პროფილი ძველი ლერბია სურნელოვან პერგამენტზე. მისი სახე თეთრი მედალიონია მოხუცი ბიბლიის. მასში მოსჩანს კეთილი რასსა: ქალდეას ველეზში გამოსურვებული და კავკასიონის კალთებით განელეზული. ქურუმები ღმერთებს ალბათ, ძველად ასეთი სახით ელაპარაკებოდნენ... არის ჟორდანიას პროფილში უცნაური სირბილე არა მარტო გურიის ველეზის, არამედ მთელი იბერიის მიწის. ჟორდანიას რასსიული ტიპია საქართველოსი. მე მიყვარს ჟორდანიას აცეცხლება: მაგრამ მის ანთებაში ტემპერამენტია სათნოებისა და არა ცეცხლია სიავის“.

გრიგოლმა როგორც თავისი თავის ჩამომყალიბებელმა, შემოქმედებრივი მიუხედავად იმისა, რომ გრიგოლ რობაქიძის შემოქმედებას ბევრი ინტერესიანი მიმომხილველი ჰყავს და დამფასებელი საქართველოსი, დღემდე მაინც სამშობლოსგან მისი მაღალი სულისა და გონის საკადრისი პატივისცემა არ რგებია. გრიგოლ რობაქიძის პიროვნული ღირსება ქრისტეან-დემოკრატობა იყო. თავით ტერფამდე ღვთისმოსავი, უტეხი ნების ამაყი, მაგრამ იმდენად ამაყი არა, რამდენადაც გენიოსი. მას ერთი წამი არ დაუკარგავს, რომ ის წამიც არ ექცია ლიტერატურული

„ოქროს ფონდის“ შესაქმნელად ქართულ, რუსულ და გერმანულ ენებზე.

გამორჩეული „თვითობა“ შექმნა და თეორიულ-შემეცნებითი მოღვაწეობის მრავალნახნაგოვანი სახე-ფორმა დაამკვიდრა. იყო: მეცნიერი, მითოლოგი, ფილოსოფოს-თეორეტიკოსი, ანალიტიკოს-დიდაქტიკოსი, პირუთვნელი კრიტიკოსი, ქართული მხატვრული მოდერნის მამამთავარი, „ძველთაძველი“ სონეტის ფუძემდებელი. წიგნი „გველის პერანგით“, მისტერიებით, დრამებით, პიესებით, პროზა-პოეზიის ურთიერთშერწყმის დიდოსტატი.

გრიგოლ რობაქიძე ერთი წუთით არ განშორებია საქართველოს მიწის საკურთხეველს. უკანასკნელ ამოსუნთქვამდე დედაღვთისმშობელი და მამამზე სულზე ეხატა და მათ მამულის ძლიერებას ავედრებდა. თერჯოლის რაიონის სოფელ ძვერის ეკლესიის მღვდლის ტიტე რობაქიძის შვილმა, რვა წლის ასაკში სულზე ამოიტივიფრა გაბრიელ ეპისკოპოსის სიტყვები რუსეთის ხელმწიფის ალექსანდრე მესამეს მიმართ, როცა ის ქუთაისის „სობოროს“ ტაძარში შედიოდა: „შესდექ, რუსეთის ხელმწიფე! ეს ქვეყანა უძვირფასესი მარგალიტია შენს გვირგვინში და, როგორც ასეთი, სხვა ყურადღებისა და სხვა ზრუნვის ღირსია, სხვა მოპყრობას მოითხოვს, ვიდრე მას, რომელსაც ადგილი აქვს“.

საბჭოთა ეპოქით დათრგუნული და ცეცხლმოკიდებული გრიგოლი, ყოველი მხრიდან ამზადებდა ნიადაგს საქართველოს თავისუფლებისათვის. სწორედ გრიგოლის სიტყვებზე აღზრდილმა ზვიად გამსახურდიამ და მისმა მეგობრებმა შექმნეს დღევანდლობის ნიადაგი და ვხედავთ დღეს, როგორ შეცვალა სამშობლოსთვის თავგანწირული ისტორიული გამირების ადგილი, სპორტის სახეობების მეტროპოლიამ გამირებმა, ცეკვისა და სიმღერის ანსამბლების

საქვეყნო დიდებამ, ქართველ მეცნიერთა, მწერ-ალ-ხელოვანთა თავდადებულმა წარმატებებმა, ახალგაზრდების განათლებისთვის ევროპისკენ სწრაფვამ და როგორ იმკვიდრებს თავს საქართველო მსოფლიო არენაზე.

გრიგოლ რობაქიძემ ბევრად გაუსწრო დროს. ლექსში „სონეტი ლოცვის“ ვკითხულობთ: „უფალო, ოი, მშვიდო, ლაღო, მაღალო, წყნარო, ჩაემვი ჩემი სულის თასში, ვით გრილი წყარო“. გრიგოლს სამართლიანად მიიჩნევდნენ ძირძველ ევროპელად. მან, არქაული დროის სიტყვების შემხსენებელმა, უანალოგო მოდერნი – სონეტი შექმნა. რაზედაც ბატონი აკაკი ხინთიბიძე წერს: „ის არ იყო ორდინალური მოვლენა ჩვენს ლიტერატურაში. მისი შეფასება ღირებულებათა გადაფასებას მოითხოვს. ეს თანაბრად შეეხება მის თემატიკურსა და იდეურ სამყაროს, სტილსა თუ პოეტიკას“. ქალბატონი თამარ ბარბაქაძე გვანვდის მისი არქაული დროის სიტყვების განხილვას: „იდუმალის, გამოუთქმელის შესაცნობად სჭირდება პოეტს „კალასო“ – მუხის ხე წყალში დებით რკინასავით გამაგრებული“. ეს სონეტის კატრენში მამრის სიმბოლოა. „ქარვის კალო“ კი ქალური საწყისის განსახიერებად აღიქმევა. მათი შერწყმა-შეერთება აღმოსავლური განცდაა, ევროპული მითოლოგიიდან ცნობილი პანისა და ნიმფის შუადღის შეხვედრისა“.

გრიგოლ რობაქიძის მაღალმხატვრულ სიტყვას როგორც ვკითხულობთ, ასევე ვხედავთ. მე მგონია, ვსუნთქავთ კიდევ. თავადაც ასე ხსნის: „გადმოხვეწილობის განმავლობაში ცხრა წიგნი გამოვაქვეყნე. რამდენიმე მათგანს – წმინდა მგოსნურს – საუკუნეები კი არა, ათასწლეულებიც ვერ დასძლევენ. ეს არაა „კვებნა“. რადგან ჩემ შემოქმედებას მე ვთვლი ნაყოფად საქართველოს გენიისა, რომლის მაღლი მე ვიგემე, მაგრამ საქართველოს გენიას არ იცნობს კაცობრიობა, მას არ იცნობს თვით ქართველობაც“. ეს აზრი გრიგოლმა პრაქტიკულად, იდეალურად გაშალა ნიკოლო მინიშვილისადმი მიწერილ ანალიტიკურ წერილში. უნდა ითქვას, რომ ბატონმა გრიგოლმა მისი ნაწარმოებებით საქართველოს ყოველი კუთხის გენიის ნაზავი შექმნა.

გრიგოლ რობაქიძის გერმანულ ლექსთა განსამარტებლად ბესიკ ადგიშვილი – ლექსის „ჰიმნი ორფეოსისადმი“ წერს: „ჟენევაში „არვე“-ს ნაპირას ეს უმაგალითო აგალობება რობაქიძისა არის პრეზენტაცია საქართველოს!... აქვეა ტოლდაუდებელი, სრულ-იდუმალი ხატი ჰომეროსისა. მართლაც რომ ტოლდაუდებელი – ჰეგზამეტრი აამეტყველა შაირად... რაც კიდევ მაღლად აჩენს იმ სინთეტიურ შინაგან მისტიურ ქრისტეანობას, რაც გრიგოლ რობაქიძის ცხედრის დაკრძალვისას თქმულა“. იგივე ბესიკ ადგიშვილი იგონებს „ვინ იცის კიდევ რამდენი რამე უჩინარი სასარგებლო საქმე გაუკეთებია გრიგოლს ქართ-

გრიგოლ რობაქიძე

ველი ხალხისთვის, სწორედ მას ეკუთვნის რუს-თაველის ვეფხისტყაოსნის პირველი თარგმანი ევროპაში.“

გრიგოლ რობაქიძის მოღვაწეობისა და ნააზრევის სიციცხლის ერთ-ერთი მასალა იყო ინდივიდუალურ მასათა, ჯიშის თუ რჯულის ორიგინალური გამორჩეულობა: „მხოლოდ ის არის მარადი ერთი, მრავალი სახით რაც გვევლინება“. ამბობდა და, ძლიერ პოლიტიკურ ფიგურებში იზიდავდა „ახრიმანის“ ძალა და მათი „მსოფლხატი“. რის გამოც გამოსცა პატარა წიგნაკები ლენინზე, სტალინზე, ჰიტლერზე, მუსოლინზე. ამის ნიადაგზე ჯერ საბჭოთა რეჟიმმა იძულებით განდევნა და, მეორეც გერმანიამ გამოკეტა თავის ნაშრომებთან ერთად. სასტიკმა დროებამ ვერსად გულისნადები და პირუთვნელობა ვერ გაუგო მას.

დაიხ, გრიგოლ რობაქიძე პირუთვნელი და დაუნდობელი იყო თავისი თავის წინაშეც. გამწარებული პირადი ოჯახური ტრაგედიით, ჯერ ალკას დაკარგვით და პირველ მეუღლესთან გაყრით, მერე ლოგინად მიჯაჭვული ელენეს მოვლა-მზრუნველობის – შვიდწლიანი ტანჯვით წამოსცდებო: „ჩემი სიამაყით ცხოვრება გავახელო“. გრიგოლის ადამიანური, მართალი ხასიათის დასახატავად, მის მიერ იოსებ გრიშაშვილისადმი მიწერილის გახსენებაც საკმარისია: „მე რკინის სული მაქვს და ყველაფრის გადატანა შემძლია... მე ყოველთვის ალისფერი მოსასხამი მესხა და, რაც არ უნდა მწუხარება შემხვდეს, ჩემს სახეზე მზის ნაკადულების მეტს ვერავინ ვერაფერს ვერ ამოიკითხავს“.

მსურს მცირე მონახაზით წარმოგიდგინოთ,

გრიგოლზე ჩემი პირველი წიგნის მიმოხილვა: ევროპაში მოხვედრილი მეკეში განიზრახავს დაკარგული მამის პოვნას და გადადის აზიაში. სპარსეთის პიტალო კლდეების ლანდებით შებოჭილი და შემეცნებით ზმანებებში გადასული, მიადგება ჰამადანს და ქვაზე ამეტყველებული სიტყვებით გაოგნებული, ყველაფერში მათი ქვეყნის ისტორიას დაეძებს. პოულობს კიდევ. მოგზაურობისას, ხშირად იღებს უბიდან მამისეულ სურათს და წერილს. იხსენებს მძიმე წარსულს. ეხვევა მწარე ფიქრებში. დიონისური აღზევებით იმუხტება წარმომშობი მინის მიმართ. „ავადაა თბილისით“. ერთი წამით ვერ შორდება ფიქრით საქართველოს. ასევე ვერ მოწყვეტილა „მრავალჟამიერის“ საგალობლო ხმის და ცეკვა „ლეკურის“ ცეცხლოვანებას. გზადაგზა მის სულში „ასპიტი და ხვითო“ ერთმანეთს ცვლიან. ხშირად იგემებს ტრფობას ზღვარგადასულს, მაგრამ ვერ თმობს საირმის ძირძველი ფესვების მონატრების სიმწვავეს. ვერც იშორებს გველის პერანგად მოხვეული ცხოვრების სიმწარეს. „გველის პერანგიდან“ გავისხენებ ერთ ეპიზოდს, თუ როგორ განიცდის მშობლიურ მთებთან მიახლოებას: „სამტრედიიდან წამოსული რიონის სადგურს რომ მოუახლოვდა, ფანჯარას გადაეყუდა და ტირილი მორთო, მატარებელს გაჩერებაც არ აცალა. სადგურში უეცრად გადახტა და საირმის მთებისკენ გაიქცა“. გრიგოლი გველის პერანგით გვეუბნება: ჩვენი არსობის თავი და ბოლო არის სამშობლოს სამი ხატება: მამაზეციერი, მამული და მამა.

უნდა ვთქვა უმთავრესი: „გველის პერანგმა“ წაკითხვისთანავე ჩემში შემოიტანა ბავშვობაში დანახულ-განცდილის მძაფრი სურნელი. მთა-გორაკიან სოფლიდან მითოსურად ხსოვნაში ჩაბეჭდილმა აჯამეთის ტყემ, გაშლილმა კოლხეთის ველმა, რიონის ჭალებმა, ხვამლის უნჯმა ცქერამ, ქუთაისის მოლაპლაპე ჩემთვის უცხო ლამპიონებმა, კავკასიონის დანისლულმა ჭაღარამ და საუკუნის წინანდელმა ბებია-ბაბუას მსგავსმა მრავალშვილიანი თბილი ოჯახის ყოფა-არსობამ უსაზღვრო ბედნიერება მომგვარა. უნდა გითხრა, რომ ამ ზღაპრული ადგილების ეპოსით გაჯერებულმა გველის პერანგმა და ღრმა ფილოსოფიურმა აზროვნებამ არგუნა ბატონ გრიგოლს მსოფლიო აღიარება.

გრიგოლ რობაქიძის რომანის „ფალესტრას“ მთავარი გმირი კავკასიელი ელენა კოლხი ამორძალი ქალის ტიპური განსახიერება იყო და სიამაყე კავკასიონის მთებისა, რომლის ევროპაში წასვლა გამოდგა იძულებითი სვლა. ელენა ბოლომდე დარჩა ევროპისთვის „ახალი მოვლენა“, რომლის შინაგანად იღუმალ, თავისთვისაც შეუცნობელ ელემენტს წარმოადგენდა. ფალესტრათი ბატონი გრიგოლი ადასტურებს, რომ ქართველი ქალი ძლიერი სულიერებით, ძველი იბერიის საგ-

მირი ეპოსის განუყოფელი ნაწილია.

მეორე რომანში „ჩაკლულ სული“ გრიგოლ რობაქიძე საბჭოთა ქართველ ადამიანს „მისტიურად დაგლეჯილი ღმერთის ხორცადქვეულ ნაწილს“ უწოდებს. საბჭოთა საქართველოს მწერლები და ხელოვანები, „სულჩამკვდარნი“, ათასწაირ ხერხს მიმართავდნენ, რომ იმ დროის სიმწარეს გადარჩენოდნენ. გრიგოლის მსჯელობით, თუ ამერიკასა და ევროპაში ღმერთი თავისთვის კვდება, ჩვენთან ებრძვიან და მოკვლა სურთ მისი. გამეფდა ადამიანებში შიში და უნდობლობა, რაც ავაზაკურად მოქმედებდა ყოველსა და ყოველივეზე.

„ჩაკლული სული“ მეტად მწარე რეალობის ფონზე დაინერა. ბევრი ელემენტია მასში უფრო გაბედული და შენიღბული ფორმითაც, რომელთაც გონიერი თვალი სცნობს. საქართველო 1921 წლის 25 თებერვლიდან ბნელეთმა მოიცვა. დაითრგუნენ გრაალის თასის გმირები. დესპოტმა ბოლშევიკებმა ჩამოაყალიბეს კოლექტივიზაცია. 37 წლის სისასტიკე. სოციალისტურ წყობას დიდხანს ვერ შეეგუა ხალხი. გრიგოლი ამბობს: „გენერალური მდივანი უკვე აღარ იყო ადამიანი. ის იყო არსება“. ამ დროს, ფარულად თუ პირდაპირ ორი გენიოსი სტალინი და რობაქიძე ერთმანეთს დაუპირისპირდა.

გრიგოლ რობაქიძის რომანი „მცველნი გრალისა“ მთლიანად არის გაჯერებული მგზნებარე პათოსით და დამოკიდებულებით ქართული ყოფიერების წარსულ-ანმყო-მომავალზე. გრიგოლი ათვალისებურად ძველი თბილისის ხის სახლებს, გვერდით ხედავს მომცრო ეკლესიას და ამბობს: „სადაც ნაკვეთი მისი ლოდები გაქვავებული ლოცვებია“. უცებ აგონდება სააკაძე. „სააკაძეს მარადიული საქართველო უყვარდა, თანამედროვე კი სძულდაო“. იხსენებს დავით აღმაშენებლის და თამარ მეფის ხანას, თავადი გიორგის სასახლეს საირმის მთების მიმდებარედ, იქ გრაალის თასის მცველთა წვეულებას და არქაული ეპოქის პურისჭამის საკულტო დღესასწაულს. გრიგოლმა გრაალის თასის მცველებს, ანუ მწერლებს და ხელოვანებს მიანდო საქართველოს მომავლის ბედი. თავად სამშობლოსთან გამოთხოვებამდე თავი სამუდამოდ დაიმარხა დიდი მუხის ძირას, რომლის შუქ-ჩრდილები ყრმობიდან გარდაცვალებამდე თან სდევდა.

აღნიშვნის ღირსია და ქვეყნისთვის სამაგალითო გრიგოლის დისშვილის როსტომ ლომინაშვილის შედგენილი წიგნი „ჩემთვის სიმართლე ყველაფერია“. წიგნში უმეტესად განთავსებულია გრიგოლ რობაქიძის პირადი მიმოწერები, პუბლიკაციები, მიმართვები: ქართველი ხალხისადმი, მწერლებისადმი, ახალგაზრდებისადმი. ამ წიგნის მაძლით მე გამოვეცი 2019 წელს მეორე მონოგრაფიული ნაშრომი „ღმერთი, მცხეთა და გრიგოლ რობაქიძე“.

უნდა მოგახსენოთ ასევე, რომ 2012 წელს საოცარი თანხვედრა მოხდა: ერთდროულად გრიგოლ რობაქიძეზე ჯერ გამოიცა მაღალაზროვანი რუდუნებით აწყობილი ხუთტომეული, ლიტერატურის მუზეუმის მიერ. მერე წიგნი „რობაქიძე“, ბატონ ენვერ ნიჟარადის მიერ ევროპაში მრავალწლიანი შრომის შედეგი, რომელიც მონოგრაფიულ-ბიბლიოგრაფიულ მონაცემთა სიუხვე-სიხლბით მკითხველ-მკვლევართათვის ძვირფასი საჩუქარია. მესამე ნუგეშა გაგნიძის „გრიგოლ რობაქიძე“ და მეოთხე ჩემი „გრიგოლ რობაქიძე – შეწირულთა გასაგებ ენაზე ამეტყველებული შემოქმედი“. ამ ოთხი წიგნის გამოშვების თანხვედრაც გრიგოლ რობაქიძის ტრიუმფალური სვლის განუყოფელი ნაწილი შეიქმნა. ამათთან ერთად უნდა ვახსენო ისევ ნუგეშა გაგნიძის მიერ 2021 წელს გამოშვებული მეორე წიგნი გრიგოლზე „ცხოვრება ორ სამყაროში“, რომელიც უმაღლეს დონეზე შესრულებული ბიბლიოგრაფიულ-მონოგრაფიული ნაშრომია.

გაივლის ათასწლეულები, ათასობით მეცნიერ-მკვლევარი აიღებს კალამს ჩვენი დიდი გენიოსის გრიგოლ რობაქიძის შემოქმედების შესასწავლად. კვლავ უამრავი ლიტერატურა შეიქმნება მის შესახებ, მაგრამ ჩემი აზრით, თითოეულ მკვლევარს, მისი მაღალმეცნიერული სიტყვის ბოლომდე წვდომის უკმაყოფილო გრძნობა შებოჭავს. რომელთა მეშვეობით გრიგოლმა მსოფლიოს დაუმტკიცა, საქართველო გენიოსების ქვეყანაა, მოსული ცივილიზაციის ეპოქიდან და უდრეკად აგრძელებს სვლას უსასრულობისაკენ.

რობაქიძე თავისი მეცნიერულ-ლიტერატურული სიმდიდრით, საქართველოსა და მისი ხალხისთვის დარჩება მარად საუკუნო საჩუქარი, რომლის შესახებ კონსტანტინე გამსახურდია თავის დროზე წერდა – გრიგოლ რობაქიძემ ევროპაში დიდების გვირგვინი დაადგა საქართველოსო. ხოლო თავად ევროპამ იგი ჩასვლის დღიდან მსოფლიო ელიტარულ მამაკაცად მიიჩნია და გარდაცვალებისთანვე საქართველოდან რუსთაველის შემდეგ მეორე კლასიკოსად გამოაცხადა.

წავიკითხე თუ არა როსტომ ლომინაშვილის წიგნიდან სოლომონ ჭირაქაძის სიტყვა გრიგოლზე, სადაც წერს: თავისუფალი საქართველო გრიგოლის ყოველდღიურ ლოცვა-ვედრებას, მისივე ძვლების მშობლიურ მიწაზე დავანების შესახებ შეუსრულებსო, იმ დღეებშივე ჩამოვყალიბე წესდება და ჩემს თანამოაზრე მწერლებთან და ხელოვანებთან ერთად 2015 წლის 15 მარტიდან დავაარსე გრიგოლ რობაქიძის საზოგადოება. რა თქმა უნდა, პირველი განაცხადება გრიგოლის ძვლების ჩამოტანაზე საპატრიარქოს, პრემიერ მინისტრისა და პრეზიდენტის სახელზე შევიტანეთ. ეს მოთხოვნა 2017 წლის მარტიდან საგარეო საქმეთა სამინისტროში დევს, რომელიც

ელის გრიგოლის ზენაარისადმი ყოველდღიური ვედრების აღსრულებას.

მადლობა დღევანდლობას! ჩვენი საზოგადოების ერთერთი მთავარი მიზანი თბილისში გრიგოლ რობაქიძის ბიუსტის განთავსების შესახებ შეასრულა და საქართველოს გამორჩეული მოქანდაკის და გერმანიის ქალაქ ჰანოვერის საერთაშორისო ევროპული აკადემიის ნამდვილი წევრის გიორგი შხვაცაბაიას ევროპულ დონეზე შესრულებულმა გრიგოლ რობაქიძის ქანდაკმა ბინა დაიდო მისივე სახელობის გამზირზე.

ჩვენი საზოგადოების უახლოესი მიზნებიდან უპირველესია, უმაღლეს სასწავლებლებში და საჯარო სკოლების დამამთავრებელი კლასების პროგრამებში შეტანილ იქნას გრიგოლ რობაქიძის შემოქმედებიდან შერჩეული პროზა-პოეზიის ნიმუშები. მეორე გრიგოლ რობაქიძის მამისეულ მიწაზე სახლმუზეუმის აღდგენის საკითხის მოგვარება, რომელზედაც შვიდი წელია ჩვენი საზოგადოება და თვით თერჯოლის მუნიციპალიტეტი იბრძვის. მესამე განახლდეს უნდა ბრძოლა გრიგოლის ძვლების ჩამოტანის საკითხზე. მეოთხე და მეხუთე „ლამარას“ სცენაზე ახლებრივი დადგმა და „პოეზიის აკადემიის“ შექმნისთვის სამართლებრივი საფუძვლების მოძიება, რომელიც თავად გრიგოლს ჰქონდა ჩაფიქრებული. პარალელურად, ჩვენი შესაძლებლობის ფარგლებში მოძიებული და შედგენილი იქნას ბატონ გრიგოლის ბიბლიოგრაფია.

გენიალური გრიგოლ რობაქიძე, რომელიც თავს აცხადებდა ღვთაებრივად უზადლო პიროვნებად, რომელშიც სამყაროს ქმნადობა იყო განსხვავებული, ამგვარი მოაზროვნის შემოქმედებას მაღალი დონის მკვლევარნი სჭირდება, რომელნიც შეძლებენ არა მარტო თავად გრიგოლის, ასევე იმავე გრიგოლის მიერ ნანატრი რუსთაველის შემოქმედების მეცნიერული კვლევის სათანადო დონეზე აყვანას.

ავტორის მინაწერი:

გრიგოლ რობაქიძე უპირველესად ღვთიური არსის სისხლხორცეული განცდის შემოქმედი, მან თავისი ნაშრომებით ჩემში შემოიტანა ღვთის მადლი, მშობლიური კუთხე-კუნჭულის გენია და სურნელება. გრიგოლის ნააზრევის სათანადო შემეცნებით ქართველი ჭეშმარიტად იპოვის საკუთარ ამალღებულ ქრისტიანულ თავს.

გრიგოლ რობაქიძის მართალი დიდი შემოქმედების გვერდით, მისი მისხალ-მისხალი და წერტილოვანი მოაზრებანი განუმეორებელ მეცნიერულ-ფილოსოფიურ სიმდიდრეს მოიცავენ.

გრიგოლის აზრით ქართველის სინდისი და ღირსება მისი გვარ-სახელია, რომელსაც თავისი ცხოვრება-მოღვაწეობით განამტკიცებს.

მარია
ანჯაფარიძე

რ
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ

პროლეტარული მწერლობა ჩვენი მწერლობის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილია. იგი მოიწვევს იმ მწვავე პერიოდს ჩვენი ქვეყნის ლიტერატურისა, რომლის ფარგლებშიც ხელოვან ადამიანებს თავისუფალი სიტყვის წარმოთქმა ხშირ შემთხვევაში მაღულად/შეფარულად უწევდათ ან საერთოდ ვერ ახერხებდნენ. ამის პარალელურად, განვითარდა საბჭოთა მებოტე ასორიარა – პროლეტარული მწერლობა. იგი საბჭოთა იდეოლოგიისათვის შესაფერისი, კომუნისტური იდეის სწორხაზოვანი გამოხატულება გახლდათ, ყოველგვარი გადახრის გარეშე, უპრეტენზიო, „ყველასთვის“ მისაღები.

მ. ანჯაფარიძე

რ
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ
ე
ლ

პროლეტარული მწერლობა და „ბედნიერი ქვეყნის მითი“

(ყურნალ „პროლეტარული მწერლობის“ მიხედვით)

პროლეტარული მწერლობა ჩვენი მწერლობის ერთ-ერთი შემადგენელი ნაწილია. იგი მოიცავს იმ მწვავე პერიოდს ჩვენი ქვეყნის ლიტერატურისა, რომლის ფარგლებშიც ხელოვან ადამიანებს თავისუფალი სიტყვის წარმოთქმა ხშირ შემთხვევაში მაღულად/შეფარულად უწევდათ ან საერთოდ ვერ ახერხებდნენ. ამის პარალელურად, განვითარდა საბჭოთა მებოტე ასოციაცია – პროლეტარული მწერლობა. იგი საბჭოთა იდეოლოგიისათვის შესაფერისი, კომუნისტური იდეის სწორხაზოვანი გამოხატულება გახლდათ, ყოველგვარი გადახრის გარეშე, უპრეტენზიო, „ყველასთვის“ მისაღები. 1921 წელს, ბოლშევიზმის დამყარების შემდეგ, სახეცვლილება განიცადა ყველა სფეროში. ლიტერატურა პარტიულ სამსახურში ჩადგა და ეს ძალიან ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა. უპირველესი ნიშანი გახლდათ ის, რომ მწერლებს და მწერლობას მიეცა კონკრეტული მიმართულება, რომლის ფარგლებშიც უნდა ეხელმძღვანელათ, „ტოტალიტარიზმის, როგორც ძალადობრივი მმართველობის უპირველესი ნიშანი იდეოლოგიური დიქტატურის შექმნა, კლიშეების ფორმირება და დანერგვა“ [რატიანი, ელბაქიძე 2016: 9].

პროლეტარულ მწერლობაში ბევრი მწერალი იყრიდა თავს. ისინი ეპოქის მაღივებელი ავტორები იყვნენ, ყოველი სტრიქონი და ტაეპი სწორედ ამ მოცემულობითაა ნასაზრდოები. ისინი განსაკუთრებული სისათუთით ექცევიან და მოიხსენიებენ მათ, ვისაც მარქსისა და ლენინის იდეები მოსწონდა ან იზიარებდა. კალე ფეოდოსივილი მე-19 საუკუნის მთელი ქართული მწერლობის ზენიტში მხოლოდ ეგნატე ნინოვილს აყენებდა, „თავს შემოგავლებ მეცხრამეტე საუკუნის ქართულ მწერლობას, დიდ ილიასაც, ერის სახელით რომ უყვარდა ღმერთთან ბაასი“ [პროლეტარული მწერლობა 1927: 20]. ამის ერთადერთი მიზეზი კი გახლდათ ის, რომ „საქართველოში შენ იყავი

პირველი კაცი მარქსის იდეებს რომ აცნობდი და ჩაგრულ მასას. ...ჩემო ეგნატე, შენ თუ იყავი და ჩაგრულთა მესაიდუმლე, მე გამარჯვების გზაზე შემდგარ პროლეტართა ვარ მესაიდუმლე“ [იქვე, 1927: 21].

პროლეტარული მწერლობა გამოირჩევა შეურიგებლობით მათ მიმართ, ვინც რაიმე სახეცვლილება განიცადა. მათ უმაღლვე გამოაპკარავებდნენ. ბენიტო ბუაჩიძე ამხელს თითოეულს და ამგვარი „დაცემულობის“ ორგვარ მიზეზს გამოყოფს: პირველი მიზეზი, თავის დამკვიდრებაა „ნეპის“ არსებობის კვალდაკვალ გაჩენილ ახალ ბურჟუაზიულ წყობაში. ისინი ცდილობენ რევოლუციამდელ პერიოდთან ჰქონდეთ რაიმე კავშირი. მათი ფუნქცია, ბ. ბუაჩიძის მიხედვით, საკუთარი პირადი უკმაყოფილების გამოხატვაა. მას მოჰყავს ბევრი მაგალითი „მომქმე ერიდან“ და გამოყოფს ესენინს, რომელიც მხოლოდ ძველი დროის ამბებზეა გადართული და მის შემოქმედებას „წარსულის განწყობილებათა რესტავრაციას“ (იქვე: 38) უწოდებს. ქართველ მიმბაძველებსაც არ ივნიყებს და ტიცინ ტაბიძის ლექსიდან „სერგეი ესენინ“ მოჰყავს ციტატები. იგი ამჩნევს, რომ ხელოვნებაში შემალულადაც კი იგრძნობა მტრული დამოკიდებულება. ასეთ ადამიანებს კი რეალობის გარდაქმნასა და დამახინჯებაში ადამიანურებს. მეორე მიზეზი კი გახლავთ, მერყევი ადამიანები, რომლებიც რევოლუციის გვერდით იდგნენ, მაგრამ მათი დამოკიდებულება ფასადური აღმოჩნდა. ამის მიზეზიც იკითხება ბენიტო ბუაჩიძის დასკვნაში „ორგანიულათ გამოუტანჯელ“ [იქვე: 42] ადამიანებს მეტისმეტი რომანტიზება უყვართ. ისინი ყველაფრის სწრაფ ცვლილებას მოელიან, მაგრამ ასე არ ხდება. სწორედ აქ მოიხსენიებს გალაკტიონ ტაბიძეს, რომელსაც არ ეყო მოთმინება და პესიმისტურ განწყობილებებზე გადაერთო. (ბუაჩიძე 1927: 37-43). არც ერთი ნაბიჯი, რომელშიც

კი შეიძლება იკითხებოდეს არსებული დროებით უკმაყოფილება, მიჩქმალული ვერ იქნება. ალბათ ნათელი წარმოსადგენია, ასეთი ადამიანების ცხოვრება, რომლებიც „დაცემულებად“ ჩამოყალიბდა. ბ. ბუაჩიძის თეორიები და კრიტიკა გამოიჩინა ზენოლითაც. იგი კონკრეტული მაგალითების მოტანით „ამხელს“ თითოეულ მწერალს და მათი „ვითომ“ ფასეულობებით გაოგნებულიც რჩება, „ეს წინამურების და მთანმინდის პატარა ჩრჩილები წიოოსავით რომ ჩხავიან, ამჟღავნებენ გულის სიშავეს, ქმედით უუნარობას და დაუსრულებელ სიპატარავეს“ [პროლეტარული მწერლობა N3: 47]. მთავარი, რასაც მიანიშნებს, არის ის, რომ წარსულის მისტიციზმი არაფერს მისცემს ქართულ ლიტერატურას, არამედ მან უნდა შეძლოს ანმოსთან შერიგება. თუმცა თავად ბუაჩიძეს „გამორჩა“ ერთი ფაქტი, თუ რატომ საუბრობენ ამდენს წარსულზე. ამის საფუძველი ერთია – ცდილობენ დაანახონ საზოგადოებას, თუ სად ვდგავართ, რა შეიცვალა და რა შეიძლებოდა ყოფილიყო. ავტორის მოსაზრებით, მხოლოდ გაბატონებული კლასის ადამიანებს შეუძლიათ შექმნან რაიმე ღირებული, რადგან ამისთვის მათ ყველა რესურსი აქვთ (იქვე: 49-50). „ქვეყანაში პროლეტარიატის დიქტატურა არსებობდა და ეს ძირითადი საზოგადოებრივი ფაქტორი განსაზღვრავდა ამ პერიოდის ქართული კულტურის განვითარების გზას“ [ჭილაია 1986: 8].

ალსანიშნავია, ის იდეოლოგია, რომელიც ვრცელდებოდა ჟურნალ-გაზეთების საშუალებით. ყველგან, რა თქმა უნდა, პროლეტარული საზოგადოების განსაკუთრებულობა იყო წარმოჩენილი. ნიშანდობლივია, თუ როგორ საშიშროებას ქმნიდა აღნიშნული საზოგადოებისთვის ყველა გარეშე ძალა, რომელიც მარქსისტული იდეებით არ იყო ნასაზრდოები. ლეო ესაკია, თავის წერილში „პროლეტარიატმა უნდა“ პირდაპირ აღნიშნავს, „ყველაზე უფრო დაუმუშავებელ, შიშველ ფრონტს... წარმოადგენს ხელოვნება, კერძოთ კი, მხატვრული ლიტერატურა“ [ესაკია 1927: 56]. მიუხედავად იმისა, რომ საბჭოთა პოლიტიკური მექანიზმი მაქსიმალურად აკონტროლებდა ყველა საზოგადოებრივ-სოციალურ სფეროს, მაინც დიდი ძალისხმევა სჭირდებოდა იმისთვის, რომ ლიტერატურა არ გასულიყო მისი კონტროლის სფეროდან. საბჭოთა ხელისუფლებამ ცენზურის მარწმუნებში მოაქცია ლიტერატურული საზოგადოება და მცდელობა არ მოაკლო, რომ თავის ორბიტაზე გადმოეყვანა, თუმცა, როგორც ლეო ესაკია აღნიშნავს, მხატვრული ლიტერატურის კონტროლი უდიდეს რესურსს მოითხოვდა. რასაკვირველია, პარტიულობის პრინციპი მოიცავდა ყველაფერს – ლიტერატურას, მეცნიერებასა და ხელოვნებას. პარტიის რუპორი იყო პროლეტმწერლობა და ბუნებრივია, ყველა მის გზაზე უნდა დამდგარიყო. მაგრამ არ გამოუვიდათ და ამიტო-

მაც დაიწყო რეპრესიები.

იმ მდგომარეობის აღსანიშნავად, რომელშიც მხატვრული ლიტერატურა აღმოჩნდა საბჭოთა ზეობის ხანაში, კარგად გამოხატავს ისეთი ტერმინები, რომლებიც დამკვიდრდა სამეცნიერო მიმოქცევაში – „დაცემულობა“, „გადახრები“, „რყევა“ [იქვე]. თავად პროლეტარი მწერლებიც კი ვერ გაექცნენ ამგვარ „ხარვეზებს“, „გადახრებიდან“ „უცოდველობამდე“ ძალიან სათუთ ხიდს გადიოდნენ. პლატონ ქიქოძის მითითებით, „გადახრები“ ლიტერატურაში იწყება მაშინ, როცა „ჩვენი მწერლები წარმოიდგენენ „საქართველოს“ როგორც ზეკლასიურ ცნებას, როცა დაიწყებენ ძველ ფეოდალურ, ერეკლესა და სააკაძეების საქართველოს იდეალიზაციას“ [ქიქოძე 1927: 96]. პროლეტარი მწერალი ლალი, ღია უნდა იყოს და ბედნიერი. თუმცა მწუხარებას არავინ უკრძალავს, როგორც ქიქოძე აღნიშნავს, ლენინის გარდაცვალებას როგორ შეიძლება არ დაემუხრებინა მწერლები, თუმცა პესიმიზმამდე მისვლა ეს მწერლობისა და მწერლების ფუნქცია არ არის. „პროლეტარული მწერლისთვის არ შეიძლება არ არსებობდეს პიროვნება, მაგრამ მხოლოდ და მხოლოდ, როგორც ჰარმონიული ნაწილი კოლექტივისა“ [იქვე: 96]. აქვე შეიძლება ითქვას, მწუხარება – ბედნიერების ჰარმონიული თანაარსებობა პროლეტარული ლიტერატურის ერთგვარ სიმბოლოდაც კი შეიძლება ჩაითვალოს. მრავალფეროვნება, აზროვნების მრავალგვარობა ამ ლიტერატურისთვის არ არის ტრადიციული, „განსხვავება უნდა არსებობდეს, რა თქმა უნდა, არა აზროვნებაში, არამედ თემებში და ფორმაში“ [ქიქოძე 1927: 106]. საბჭოთა ლიტერატურისთვის ნიშანდობლივი, „უპირველესი მისწრაფება უნდა ყოფილიყო კომუნიზმის იდეების ძლევამოსილების, ყველა სხვა წყობილებასთან შედარებით საბჭოთა საზოგადოებრივი წყობილების უპირატესობის ჩვენება“ [გაფრინდაშვილი 2010: 33].

ბოლშევიკური რეჟიმის დამკვიდრების შემდეგ, მათი დანაპირები და ხალხის მოლოდინები ნელ-ნელა შორდებოდა ერთმანეთს. ამ პროცესის ერთ-ერთი ძლიერი ხელისშემშლელი ფაქტორი სწორედ პროლეტარული მწერლობა იყო, რომელიც მხოლოდ გამორჩეულ, აღმშენებლობით აქტიურ ქალაქს და ქალაქზე მეტად სოფლის განსაკუთრებულ ადგილს წარმოაჩენდა. მკვლევრებს, ირმა რატიანსა და მაკა ელბაქიძეს, ნიშნულად აქვთ რამდენიმე ეტაპი წარმოჩენილი, პირველი – 1921-1924 წლებია, როცა ილუზიების ქვეშაა საზოგადოების დიდი ნაწილი და მეორე, 1924-1929 წლები, რომელიც გამოიჩინა ანტისაბჭოთა აჯანყებების სიხშირით, შესაბამისად იმატებს რეპრესიები (ელბაქიძე, რატიანი 2016: 13). სწორედ ასეთი სიტუაციების ფონზე, პროლეტარული მწერლობა დიდ როლს ასრულებდა და მთელი რიგი საკითხების დადებით რაკურსში

ნარმოჩენით იყო დაკავებული. ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კი გახლდათ „ბედნიერი ქალაქის“, „ბედნიერი ქვეყნის“ არსებობა.

„ბედნიერ ქვეყანაში“ ერთი დევიზით ვითარდება ყოველივე – „პროლეტარული საზოგადოებრიობა უკარნახებს თავის მწერალს როგორც შემოქმედებით პათოსს, ისე ფორმას“, „ადამიანის ბუნება განმსჭვალული უნდა იყოს პროლეტარული ქალაქის, საბჭოთა ცხოვრების სიყვარულით“ [იქვე: 106]. ნათლად გამოჩნდა, თუ როგორ დღის ნესრიგს სთავაზობდა საბჭოთა ხელისუფლება თავის მეხოტბეთა გუნდს. პარტიული ნესდებიდან უშუალოდ მიეთითა ყველას, რისი გამოხატვის უფლებაც ჰქონდათ. რა უნდა ხდებოდა მწერლობაში, როგორი უნდა იყოს საბჭოთა მოქალაქე – ისეთი, რომელიც ბედნიერებას ასხივებს საბჭოთა ქალაქსა თუ სოფელში ცხოვრებით. დაკვეთა იყო ასეთი და შესრულებასაც მოითხოვდა. ფაქტობრივად გამოდის, რომ კარგ საბჭოთა მოქალაქედ მაშინ ყალიბდებოდა ადამიანი, თუ მას გაცნობიერებული ჰქონდა მარქსიზმ-ლენინიზმის იდეები და ცხოვრების სტილით იყო პროლეტარი, საბჭოთა ხელისუფლების მიზანიც ხომ სწორედ ეს იყო?! იდეოლოგიურ მანქანას უნდა ჩაეყლაპა ყველა, რათა ბოლომდე მისულიყო იდეა – უდიდესი სოციალისტური სამყაროს შექმნისა. სხვა მხარეს მდგომი მწერლები და მათი პროზა თუ პოეზია უბრალოდ „დამაბნელებელია“ [იქვე: 113].

ყოველთვის ვერ აკმაყოფილებდა პროლეტარი მწერალი იმ მოთხოვნებს, რომელთაც უყენებდა საბჭოთა ხელისუფლება, თუმცა ეს ფაქტი შეუმჩნეველი არ და ვერ რჩებოდა სისტემისთვის. სწრაფად რეაგირების მექანიზმი ეგრევე ირთებოდა და იწყებოდა „იდეური დაქანების ლიკვიდაციის პროცესი“ [ლუარსამიძე 1927: 145]. ავტორის თქმით, პოეზია არ დაექვემდებარა „ნეპის“ იდეებს რუსეთში. მისი აზრით, ვერ შექმნის ვერაფერს ღირებულს, თუ მან არ გაითვალისწინა კომუნისტური პარტიის „ნესდება“. ავტორი ევროპული ლიტერატურის უმთავრეს ძეგლებსაც შეეხო და საბჭოთა პათოსით ჰამლეტისა და დონ კიხოტის ლიტერატურული პიროვნებები შეადარა „ნამდვილ“ საბჭოთა მოქალაქეს. ავტორი თვლის, რომ ზნეობრივად არც ჰამლეტი და არც დონ კიხოტ ლამაზი არ დგას საბჭოთა მოქალაქეზე მაღლა. დარწმუნებით ვიტყვი, რომ არ ვიცოდე კონკრეტული სტატიის არსებობა, ავტორის სიტყვები მოგვეჩვენებოდა რიმელიმე საბჭოთა ყრილობაზე წარმოთქმულ იდეურ მონოდებად – „ბოლშევიზმი, საღ განწყობილებათა მონოლიტი, ეს უნდა იცოდეს პროლეტპოეტმა“ [ლუარსამიძე 1927: 147].

საკუთარი კლასის მსახურება კოლექტიური იდენტიფიკაციის ერთ-ერთი სახასიათო მოცემულობაა, რომელიც ბავშვობიდანვე, ადრეული ასაკიდანვე ყალიბდებოდა. ბელა ნიფურია თვ-

ლის, რომ იდეოლოგიის ინდოქტრინაცია ც პატარა ასაკიდანვე იწყებოდა, თუმცა მათ აუცილებლად ეძლევათ იმის შესაძლებლობა, რომ თავად აირჩიონ ჭეშმარიტი ღირებულებები (ნიფურია 2016: 82). ცალკე საკითხია რამდენად უტოვებდა რეჟიმი ადამიანს ამის საშუალებას, ვინაიდან ის ყოველმხრივ შეზღუდული იყო და თუ ამას არ დაემორჩილებოდა, სასჯელიც არ დააყოვნებდა. პროლეტარი მწერლის გზა იმთავითვე განსაზღვრული გახლდათ, „ეროვნება, ისტორია, ტრადიცია, აზროვნება, მისწრაფება მხოლოდ დეტალურია მასშტაბური წითელი საბჭოთა მარკერის ფონზე“ [რატინი 2018: 135]. ამის ფონზე „ბედნიერი ქალაქის“ წარმოჩენა სასიცოცხლო მნიშვნელობის მოვლენა გახლდათ, ვინაიდან რეჟიმს სჭირდებოდა ისეთი რაღაც გაეკეთებინა, რაც ხალხის თვალში სწრაფ წარმატებასა და დიდებას მოუტანდა. მიუხედავად იმისა, რომ იური ბორევის აზრით, საბჭოთა ადამიანი იძულებით იყო ჩართული რეჟიმის საკეთილდღეოდ (Борев 2008: 58-59), ცალსახად ვერ დავეთანხმებით ამ მოსაზრებას, რადგან ხალხს და მათ შორის პროლეტარ მწერლებს, სჯეროდათ (ნაწილს მაინც) ბოლშევიზმის სიკეთეების და იმედოვნებდნენ, ეს რეჟიმი შეცვლიდა უთანასწორობას. თუმცა დროთა განმავლობაში, მკვეთრად გამოჩნდა, რომ ერთი უთანასწორობა მეორე უთანასწორობითა და ძალადობით ჩანაცვლდა. იძულებით ჩართვას ვხედავთ, როცა პირდაპირი დაკვეთები იწყებოდა მაშინ, როცა პროლეტარი მწერალი მათთვის არახელსაყრელ გეზს აიღებდა. ამ „არასწორ გეზს“, როგორც ვიცით, ისედაც ბევრი შეენირა. პროლეტარული მწერლობისთვის, ჩვენი დაკვირვებით, უდიდეს მიზანს წარმოადგენს ბედნიერი ქვეყნის/ქალაქის წარმოჩენა. საზოგადოებაზე ძალიან ბევრს მუშაობენ, თუ რა კუთხით უნდა მიანოდონ კონკრეტული საკითხის მნიშვნელობა. ეპოქის ადამიანი დარწმუნებული უნდა იყოს, რომ ყველაფერი, რაც მის გარშემო ხდება, მხოლოდ და მხოლოდ უკეთესობისთვისაა. მუშათა კლასის ადამიანი იბრძვის იმისთვის, რომ ქალაქი გაბრწყინებული იყოს. მისი ხვალისდელი დღე სწორედ ამ იდეას უკავშირდება, „პროლეტარული პოეტის ქალაქი, ეს უპირველეს ყოვლისა მომავლის პერსპექტივაა – კოლექტივის ნებით განპირობებული“ [ბუაჩიძე 1927: 75]. მისი აღმშენებლობისა და დანიანურების კერა ქალაქია. ქალაქი აძლევს მას ყველაფერს, რაც კი შეიძლება ცხოვრებაში სურდეს. ქალაქი აყვავებულობისა და ბედნიერების კერაა, სადაც ყველა ხალხისთვის ცხოვრობს/უნდა ცხოვრობდეს. რეჟიმის გადარწმუნებულება ასეთია და, ცხადია, პროლეტარული მწერლობაც მის კვალდაკვალ მოძრაობას იწყებს.

„რა უყოთ, ძველი კლდე თუ ინგრევა, რკინის ხელები თუ სწვდება ყველგან ამ ახალ გზებით შემოიჭრება თქვენში მომავლის და მზის ქვეყანა...“

[ბუაჩიძე 1927: 168-169].

კარლო კალაძის ეს ლექსი ნათლად სახავს მომავლის ქალაქის იდეას. ძველის ცვლილების აუცილებლობას და იმ იმედს, რომლითაც უნდა ცხოვრობდეს საბჭოთა მოქალაქე.

პროლეტარი მწერლისთვის მთავარი ფუნქცია სოფლის გაქალაქების აუცილებლობაცაა, რომ ის მის მოძრავ რიტმში ჩაერთოს. ქალაქია მუშათა კლასის დასაქმებისა და ბედნიერების ნალკოტი, სწორედ ამიტომაც განსაკუთრებულად უყვართ და სოფლის დაახლოვებასაც ცდილობენ, რათა ერთიან ჭრილში შექმნან რეჟიმის მოსაწონი წყობა. ალიო მამაშვილის გაბაასება ნიკოლოზ ბარათაშვილთან „მე და ბარათაშვილი“, თვალსაჩინო ნიმუშია იმისა, თუ როგორ საქართველოს წარმოიდგენენ პროლეტარი მწერლები და რა არის მათთვის მიუღებელი:

„აქ ვერ იხარებს შენი სუმბული...
შენ ვერ გაიგე შრომის სახელი,
დღეს საქართველო ცეცხლის გულია“ .
„საქართველოში მოკვდა წარსული,
ტფილისი მზიან დროშებს უცინის“ (იქვე: 174).

ქალაქის განსაკუთრებული ადგილი თითოეული პოეტისა თუ მწერლის შემოქმედებაში იგრძნობა. აღსანიშნავია, რომ ქალაქი ასოცირდება აღმშენებლობასთან და ყოველივე დადებით ძვრასთან. სოფლები უნდა ბაძავდნენ ქალაქებს, რადგან მუშათა კლასისა და ეპოქის მოთხოვნილებები ერთიანად სწორედ მათში წარმოჩინდება. ფრიდონ ნაროუშვილი ლექსს „ქალაქი ოფუცხოვოში“ წარმოაჩენს სოფლის წინსვლას, მისი მუშაობის სიჩქარეს და ადამიანთა ამ ფერხულში ჩაბმას. თავად სათაურიც, რომ სოფელში ქალაქია, მიგვანიშნებს, თუ საითკენ აქვს პროლეტარ მწერალს გეზი აღებული:

„მოკვდა დღის და მზის რამით გათიშვა –
სადგურის, ვანერ ხელს ადგილკომი.
გაინავარდებს ეკრანზე ასე
ჩვენი ქალაქი ოფუცხოვოში“
[ნაროუშვილი 1927: 19].

და ამ მთლიანი „აღმშენებლობის“ კვალდაკვალ პროლეტარი მწერლები იდეურად მაინც დარწმუნებულები იყვნენ, რომ ქვეყანა, ქალაქი მხოლოდ წინ და წინ მიდიოდა:

„ჩემო ეგნატე: შენ თუ იყავი დაჩაგრულთა მესაიდუმლე.

მე გამარჯვების გზაზე შემდგარ პროლეტართა

ვარ მესაიდუმლე“
[ფეოდოსიშვილი 1927(N1): 21].

„ბედნიერი ქალაქი“ რომელსაც პროლეტარი მწერლები აღწერენ, მუდმივად მუშაა, მუდმივად ცვლილებისკენაა ორიენტირებული და მასში რაღაც ყოველთვის ახალი ხდება. შექებულია მისი თითოეული რიტმი და მუშების შემართება. მუშის მშვიდი, განონასწორებული, გადაღლილი, თუმც

კი წინსვლაზე ორიენტირებული სახეა გამოხატული ელიზბარ პოლუმორდვინოვის მოთხრობაში „ორი მზე“. მოთხრობის გაცნობისას მკითხველებს იმთავითვე გაგვიჩნდება განცდა, რომ ყველა დეტალი საათის ისრებივითაა აწყობილი და ერთიც რომ გამოაკლდეს, დაირღვევა სიმშვიდე. საერთო ფერხულში დადებითი ნოტაა, ამუშავებული, ამოძრავებული ქალაქი შუალამიდან იწყებს სიცოცხლისუნარიანობას. როგორც ავტორი, ისე პერსონაჟებიც დარწმუნებულები არიან, რომ მშენებლობით ისინი იმ დიად საქმეს ასრულებენ, რასაც რეჟიმის იდეები გადმოგვცემს. ამიტომაც ავტორი თავის მოთხრობას ამ სიტყვებით ასრულებს, „დაიცა მზეო, ტფილისი ავჭალაში მზეს იშენებს“ [პოლუმორდვინოვი 1927: 26]. დაკვირვებით უკვე ვხვდებით, რომელ „ორ მზეზეა“ საუბარი. აქედან მეორე დაზუსტებით ის ქალაქია, რომლის მშენებლობაც ესოდენ გამორჩეული მოვლენა იყო. რადგან მუშათა კლასი ამით მხოლოდ და მხოლოდ ბედნიერებას განიცდიდა. მათი მეთაური ჯავარიც სახეა იმისა, თუ როგორი დამოკიდებულება და შემართება უნდა ჰქონდეთ იმ საქმისადმი, რასაც ბედნიერი ცხოვრებისთვის ასრულებენ. სიმონ წვერავას მოთხრობა „მგლების“ პერსონაჟი ბაგრატიც ასევეა, ფეხს უწყობს და, „ახალი ეპოქის მაჯის ცემას გულის ძგერით მიყვება“ [წვერავა 1927: 30]. ბაგრატს, რომელიც საავადმყოფოშია და ძლივს გადარჩა, ერთი გამორჩეული სადარდებელი აქვს. იგი იმაზე ნუხს, რომ მუშაობას ჩამორჩა და შეიძლება შეაფერხა კიდევაც, თუმცა მან ზუსტად იცის, „ერთი კაცის ხელი მასაში არაფერია, მთავარია კოლექტივი“ [იქვე: 31]. პროლეტარი მწერალი მარტო ამასაც არ სჯერდება და კონტრასტით წარმოაჩენს, თუ როგორი ყოფა იყო ადრე, ბაგრატის მამის – ბათლომეს სიტყვით გამოსვლა სწორედ ამ ფაქტს ემსახურება. იგი ძველი დროის წარმომადგენელია და იცის, საკუთარ თავზე განუცდიდა, რა მძიმე ყოფა იყო, თუმცა მაინც სოფელს ამჯობინებს. საკუთარი შვილითა და მისი გადანყვეტილებით ამაცობს, იცის, რომ ქალაქი უნდა ააშენოს, „ასე ითხოვს დღევანდელი დღე“ [იქვე: 32]. საკუთარ თავსაც ასე აფასებს, „ჭურში ვყოფილვარ. ესეც კარგია ამეხილა თვალები“ [იქვე]. იგი, შეიძლება აღვნიშნოთ, არ და ვერ გამოდგება ახლანდელი ყოფის „აღმშენებლად“, მაგრამ საკუთარი შვილის გადანყვეტილებაში ბოლომდეა დარწმუნებული. ბაგრატის გამოჯანმრთელებისა და მოლონიერების კვალდაკვალ, მწერალი ქალაქის მუშაობის რიტმს წარმოაჩენს. იგრძნობა ამაღლებული განწყობა და სულისკვეთება. ამას საზეიმოდ თან ერთვის ბაგრატის კომკავშირის მეშვიდე ყრილობაზე წასვლა. თითქოს ქალაქიც ეხმიანება მის ამდაგვარ დაფასებას. თუმცა მთავარი დაფასება იქ ელოდება, სადაც, „სიხარულია და გაშლილია გული ახალი ცხოვრების“ [იქვე: 33].

ნიკო ასლამაზაშვილის მოთხრობაში „ჩვენები მოდიან“ – სათაურიდანვე ჩანს მწერლის მოტივები. მთელი მოთხრობა აგებულია იმ მთავარ ამბავზე, რომელიც გამოიწვია ნითლების მოსვლამ. მოთხრობაში კონკრეტული ოჯახური ტრაგედია განზოგადებულია და წარმოგვიდგენს ისეთი ქვეყნის მდგომარეობას, რომელშიც უსამართლობა სუფევდა. ხოლო ნითლების გამოჩენა, მმართველ წრეებში დამკვიდრება – ხსნასთან, იმედთან და სიხარულთანაა დაკავშირებული. მიხაკოსა და ვანოს დიალოგი სანიმუშოა იმ თვალსაზრისით, თუ როგორი ზარ-ზეიმითა და უამრავი იმედით შეჰყურებდა საზოგადოება ნითლების შემოსვლას:

„ნუ გეშინიან, ჩვენები მოდიან.

– ვინ ჩვენები? გაიკვირვა მიხომ.

ნითლები... მიხოს ცრემლები გადმოსცვივდა. ის ახლა მხოლოდ ნითლების მოსვლას ელოდა, სხვა ყველაფერი დაავიწყდა“ [ასლამაზაშვილი 1927: 16-17].

ნითლები მხსნელად ევლინებიან მიხოს, მას ციხიდან გამოუშვებენ და თავის დასთან ნანატრი მომენტით ასრულებს მწერალი თხრობას. მიხანი მიღწეულია, ცალსახად წარმოჩინდა, თუ როგორი შვება იყო მუშათა კლასისთვის მათი შემოსვლა.

დითირამბებს უძღვნის პროლეტარი ავტორი, სანდრო ეული ახალ ერას, ახალ ეპოქას:

„ჩრდილოეთიდან ოქტომბერი დიდხანს გვიმზერდა და თორმეტ თვეში არჩევანი ერგო თებერვალს... და ხელი მისცა თბილისიდან მოსკოვს,

ლენინგრადს“

[ეული 1927: 18].

ავტორი დარწმუნებულია, რომ ასეთი ცვლილება საქართველოს მხოლოდ დიდებასა და თავისუფლებას უქადის, „საქართველოში დღე დგებოდა გამოდარების“ [იქვე: 18]. აქვე, აღსანიშნავია პარალელი კოლაუ ნადირაძის „25 თებერვალთან“ – რატომ აფასებდა ერთსა და იმავე მოვლენას სხვადასხვაგვარად ორი თანამედროვე პოეტი?..

„ნითელი დროშით, მოღერილ ყელით,

თეთრ ცხენზე მჯდომი, ნაბიჯით ნელით

შემოდოდა სიკვდილი ცელით!“.

საბჭოთა პერიოდის ყურნალ-გაზეთები, როგორც ვნახეთ, მხარს უბამს კომუნისტურ რეჟიმს, მას რაცხენ ადამიანთა გადამრჩენელად. ძველი დროება კი ზედმეტი ტვირთია: „წარსულის ხავსი ვინ უნდა მოსპოს, აზიის მზეში სისხლი ქართველის!“ [კალაძე 1926: 8]. ნიშანდობლივია, რომ განხილულ ტექსტებში არსად გვხვდება ეროვნული მომენტი, როგორც ქვეყნის წინსვლის ერთ-ერთი მთავარი მამოძრავებელი ელემენტი, პირიქით ქვეყნის წინსვლა მხოლოდ „საბჭოების მზეს“ შეუძლია. უაღრესად ყურადღაღებია ეს ფაქტი, ვინაიდან პროლეტარულმა მწერლობამ, რაც მთელ ქართულ მწერლობას გასდევდა, ერთი ხელის მოსმით გააქრო ეროვნულობა. ჰაგიოგ-

რაფიიდან მოყოლებული ერთ-ერთი უმთავრესი თემა სწორედ ეროვნულ ნიადაგზე აღმოცენებული ღირებულებები იყო. თუმცა პროლეტარულმა მწერლობამ იმ ნაწილს შეუტია, რომელიც ყველაზე სახიფათო იყო მისთვის. „ბედნიერი“ ქვეყნის ფენომენი ყოველგვარი ეროვნული მოტივისგან დაცლილად წარმოადგინა, რომელსაც რელიგიური ნაწილიც გამოაცალა. ამის მიზეზად შეიძლება დავასახელოთ ის, რომ ქართველ ხალხს არ დაუტოვა არც ერთი ხელჩასაჭიდი საშუალება, სადაც თავის შეფარებას შეძლებდა. ეროვნულობისგან დაცლილ „ფენომენს“ აკაკი ბაქრაძე „ორღობის მწერლობას“ [ბაქრაძე 1190: 31-42] უწოდებს. მწერლობა მხოლოდ საბჭოთა სამსახურსა და მსახურებაში ჩადგა.

„ბედნიერი“ ქვეყნის წარმოჩენის პარალელურად, არსებობდა მეორე ფლანგი, რომელთა ლიტერატურა დანუხებული, გამოუსადეგარი გახლდათ. ისინი ვერ აკმაყოფილებდნენ მათ „მოთხოვნებს“. საბჭოთა სისტემა, მთელი იდეოლოგიური ბრძოლების განმავლობაში, რომელიც მათივე აზრით, მიმართული იყო დიადი საბჭოთა სოციალისტური იმპერიის შექმნისკენ, ებრძოდა ყველა განსხვავებულად მოაზროვნეს. პროლეტარმა მწერლებმა თავიანთ მესიანისტურ იდეად გაიხადეს თანადროულად მცხოვრები ქართველი მწერლების ასპარეზიდან გაქრობა და ე.წ. „საბჭოთა კრიტიკით“ ცდილობდნენ მათი შრომების ლიტერატურული მნიშვნელობის გაუფასურებას. პროლეტარული მწერლობის ქვეშ შექმნილი პროზაული თუ პოეტური ნაწარმოებები პოლიტიკური დაკვეთის ნაწილია. ჩვენ მიერ მაგალითებად განხილული ნაწარმოებები მონობს, თუ რაოდენ დიდი ყურადღება ექცეოდა „ბედნიერი ქვეყნის“ წარმოჩენას. „ბედნიერი“ ქვეყანა, რომელიც დაცლილია ყოველგვარი ეროვნულობისგან, აქ მთავარი საერთო ფონი, საერთო ცხოვრებაა, რომელშიც პიროვნულობა, ინდივიდუალურობა მოძველებულია. პროლეტარი ავტორის მთავარი სამიზნე საბჭოთა სისტემის „სიკეთების“ გამოვლენა და მისი გაცნობაა. მიუხედავად ამგვარი დამოკიდებულებისა, ცალსახად არ უნდა შეფასდეს პროლეტარ მწერალთა შემოქმედების რაკურსი, რადგან ვთვლით, რომ მათი მოღვაწეობა კონკრეტული ისტორიული პერიოდის, პოლიტიკური წყობის, საზოგადოებრივი მზაობისა და მოლოდინების შერწყმითაა მიღებული. აღსანიშნავია, რომ პროლეტარ მწერალთა ნაწილი გარკვეული პერიოდის შემდეგ რეჟიმის სამიზნეც გახდა. ეს მიანიშნებს იმაზე, რომ მათ მთელი გულით სწამდათ და სჯეროდათ ბოლშევიზმის ყოვლისმომცველობა, თუმცა შედეგების ფონზე, მათი მოლოდინები არ გამართლდა. საზოგადოდ კი, ამ „ბედნიერ“ ქვეყანაში არაფერი ხდებოდა ისეთი, რომელიც დიადი ქვეყნის პრესტიჟს შებლაღავდა.

21 ნოემბერს თელავის მუნიციპალიტეტის წარჩინებულ სკოლის მოსწავლეთა დაჯილდოების ღონისძიება გაიმართა.

მოსწავლეებს, რომლებმაც სკოლის საბაზო საფეხური წარმატებით, ყველა საგანში უმაღლესი შეფასებით დაასრულეს, საქართველოს განათლების, მეცნიერებისა და ახალგაზრდობის სამინისტრომ ლეპტოპები, თელავის მუნიციპალიტეტის მერიამ კი უსადენო ყურსასმენები და სიმბოლური საჩუქრები გადასცეს.

საბაზო საფეხურის წარმატებით დასრულება სკოლის მოსწავლეებს თელავის მუნიციპალიტეტის მერთან, ლევან ანდრიაშვილთან ერთად, კახეთის მხარეში სახელმწიფო რწმუნებულმა გიორგი ალადაშვილმა, თელავის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარემ თენგიზ მთვარელიშვილმა და თელავის საგანმანათლებლო რესურსცენტრის ხელმძღვანელმა მარი მანიშვილმა მიულოცეს.

